

Міністерство освіти і науки України
Криворізький національний університет

Кафедра фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

на тему «Удосконалення управління кредитним портфелем комерційного банку»

Виконав: здобувач II курсу, групи ЗФ-23м
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»
Нестеренко Анна Євгенівна
Керівник: Міщук Є.В.
Рецензент: Капітула С.В.

Кривий Ріг

2024

Криворізький національний університет
Кафедра фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Зав. кафедри ФСГІР
доцент Короленко Р.В.

«05» листопада 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну (магістерську) роботу здобувачу

Нестеренко Анні Євгенівні

1. Тема роботи «Удосконалення управління кредитним портфелем комерційного банку»

керівник роботи Міщук Є.В., д.е.н., доц.

затверджені наказом по КНУ від «05» листопада 2024 № 611с

2. Строк подання здобувачем закінченої роботи 10.12.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: наукова та періодична література з проблематики управління кредитним портфелем комерційного банку, нормативно-правові акти України, постанови Національного банку України; фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк», офіційна сторінка АТ КБ «Приватбанк»; дані з відкритих публічних джерел у мережі інтернет.

4. Зміст кваліфікаційної (магістерської) роботи (назви розділів)

Розділ 1 Теоретичні аспекти управління кредитним портфелем комерційного банку.

Розділ 2 Аналіз кредитного портфелю АТ КБ «ПРИВАТБАНК».

Розділ 3 Шляхи удосконалення управління кредитним портфелем АТ КБ «ПРИВАТБАНК».

5. Перелік графічного матеріалу рисунки, таблиці

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис / Дата			
		завдання видав		завдання прийняв	
1 розділ	Мищук Є.В.	12.08	<i>Мищук</i>	02.09	<i>Мищук</i>
2 розділ	Мищук Є.В.	12.09	<i>Мищук</i>	18.10	<i>Мищук</i>
3 розділ	Мищук Є.В.	18.10	<i>Мищук</i>	07.11	<i>Мищук</i>

7. Дата видачі завдання 12.08.2024

Календарний план

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Співбесіда зі здобувачем за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури, підготовка апробації	02.07.2024	<i>виконано</i>
2	Збір практичного матеріалу до випускної роботи	12.08 - 07.09.2024	<i>виконано</i>
3	I атестація 1 розділ кваліфікаційної роботи	12.09.2024	<i>виконано</i>
4	II атестація 2 розділ кваліфікаційної роботи	18.10.2024	<i>виконано</i>
5	III атестація 3 розділ кваліфікаційної роботи, реферат, вступ, висновки, література та додатки	07.11.2024	<i>виконано</i>
6	Перевірка роботи на наявність/відсутність академічного плагіату	18.11-06.12.2024	<i>виконано</i>
7	Доопрацювання кваліфікаційної роботи, підготовка демонстраційних листів та презентації. Отримання відгуку, рецензії	02.12-10.12.2024	<i>виконано</i>
8	Попередній захист роботи	11.12.2024	<i>виконано</i>
9	Допуск кваліфікаційної роботи до захисту зав. кафедрою ФСГП	13.12.2024	<i>виконано</i>
10	Публічний захист кваліфікаційної роботи	18.12.2024	<i>виконано</i>

Здобувач *Мищук* Нестеренко А.Є.Керівник роботи *Мищук* Мищук Є.В.

РЕФЕРАТ

Магістерська робота містить: 111 сторінок, 25 табл., 26 рисунків, 43 використаних джерела, 7 додатків.

Метою кваліфікаційної роботи є формування пропозицій з удосконалення управління кредитним портфелем комерційного банку.

Об'єктом дослідження у кваліфікаційній магістерській роботі є процеси управління кредитним портфелем комерційного банку (на прикладі АТ КБ «Приватбанк»).

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління кредитним портфелем комерційного банку.

Методи дослідження: аналіз дозволив розділити кредитний портфель на окремі елементи; синтез застосовано у поєднанні окремих елементів кредитного портфеля для оцінки його цілісного стану; індукція застосована для формування висновків; дедукція використана для застосування існуючих підходів до управління кредитним портфелем до практичної діяльності АТ КБ «Приватбанку»; метод порівняння використано для зіставлення різних показників кредитного портфеля у другому розділі роботи; узагальнення використано для об'єднання висновків, отриманих за допомогою аналізу, синтезу, індукції та дедукції; графічний і табличний методи застосовано для візуалізації даних.

Основні результати дослідження:

- дістало подальшого розвитку визначення «кредитний портфель комерційного банку» - структурована сукупність усіх активних кредитних зобов'язань банку перед позичальниками, яка відображає рівень його кредитної експансії та ризику, а також слугує інструментом для реалізації фінансових стратегій, що спрямовані на досягнення оптимальної прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості в умовах динамізму бізнесового та регуляторного середовища;

- дістало подальшого розвитку визначення поняття «управління кредитним портфелем» - системний процес, який охоплює комплекс динамічних аналітичних, стратегічних та операційних заходів, спрямованих на оптимізацію структури кредитних зобов'язань банку шляхом контролю за їх якістю, рівнем ризику, прибутковістю та ліквідністю, з метою забезпечення стійкості фінансової діяльності та досягнення довгострокової стабільності банківської системи в умовах мінливого бізнесового середовища;

- дістала подальшого розвитку бальна система оцінки кредитного ризику, яка на відміну від існуючих, передбачає використання триблокової моделі врахування як звичайних критеріїв кредитоспроможності позичальника, так і специфічних параметрів, таких як соціальна значущість проекту та його відповідність державним економічним пріоритетам;

- систематизовано недоліки у підсистемах забезпечення безпеки кредитного процесу банку та уточнені шляхи їх усунення.

КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК, КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ, КРЕДИТУВАННЯ,
УПРАВЛІННЯ, ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ

ЗМІСТ

	Стор.
РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	6
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	9
1.1 Сутність та зміст кредитного портфелю комерційного банку	9
1.2 Теоретичні основи формування кредитного портфелю комерційного банку	23
1.3 Зasadничі імперативи управління кредитним портфелем комерційного банку	36
2 АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	48
2.1 Характеристика діяльності АТ КБ «Приватбанк» та основних показників його діяльності	48
2.2 Динамічно-структурний аналіз кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»	61
2.3 Аналіз якості формування кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»	71
3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	78
3.1 Шляхи підвищення якості управління кредитним портфелем АТ КБ «Приватбанк»	78
3.2 Шляхи покращення якості управління кредитним портфелем за рахунок залучення кредитних коштів за державними програмами кредитування	86
3.3 Удосконалення системи забезпечення економічної безпеки процесу управління кредитним портфелем АТ КБ «Приватбанк»	93
ВИСНОВКИ	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	107
ДОДАТКИ	112

ВСТУП

Питання управління кредитним портфелем комерційного банку має фундаментальне значення для функціонування фінансової системи як у стабільних умовах, так і в умовах підвищеної економічної невизначеності, зокрема під час воєнного стану. У стабільний період управління кредитним портфелем спрямоване на забезпечення балансу між прибутковістю та ризиками, де комерційні банки виступають важливими посередниками, забезпечуючи трансформацію заощаджень у кредити, які сприяють розвитку економіки. Це включає процеси оцінки кредитоспроможності позичальників, аналізу ризиків, диверсифікації активів і моніторингу виконання зобов'язань.

Однак, в умовах воєнного стану управління кредитним портфелем набуває критично важливої ролі, оскільки економічна ситуація значно погіршується. Під час війни виникають нові виклики, які пов'язані з підвищенням рівня ризиків неповернення кредитів через загальне зниження ділової активності, руйнування інфраструктури, інфляційний тиск та загальну фінансову нестабільність. У таких умовах банки змушені враховувати додаткові ризики, пов'язані з непередбачуваністю подій, впливом санкцій, а також порушенням ланцюгів поставок, що підвищує рівень невизначеності щодо здатності позичальників виконувати свої зобов'язання. Управління кредитним портфелем стає важливою стратегією виживання для банківського сектору, оскільки неправильна оцінка ризиків може призвести до катастрофічних фінансових втрат і навіть банкрутства банків.

З точки зору макроекономіки, під час воєнного стану ефективне управління кредитними ресурсами сприяє підтриманню фінансової стабільності держави. Банки, які можуть ефективно управляти своїми кредитними портфелями, допомагають зберегти життєздатність підприємств, особливо в критичних галузях економіки, таких як оборонна промисловість, енергетика та транспорт. У такий спосіб банки можуть стати важливими елементами підтримки економіки під час воєнної кризи. Це передбачає необхідність

посилення якості ризик-менеджменту, застосування нових підходів до аналізу кредитоспроможності з урахуванням чинників війни та більш тісної співпраці з державними установами для розробки програм підтримки економіки та стабілізації фінансового сектору.

Крім того, ефективне управління кредитним портфелем має стратегічне значення для комерційного банку в контексті підтримання його конкурентоспроможності на ринку. Банки з більш ефективними методами управління ризиками можуть запропонувати своїм клієнтам більш привабливі умови кредитування, оскільки вони здатні контролювати ризики з більшою точністю та мінімізувати збитки від потенційних дефолтів. Це дозволяє їм розширювати свою клієнтську базу та збільшувати частку на ринку, що в умовах жорсткої конкуренції є критичним фактором успіху. Таким чином, актуальність управління кредитним портфелем з позиції комерційного банку полягає у забезпеченні фінансової стійкості, мінімізації ризиків, підтримці ліквідності та збереженні конкурентних переваг на ринку фінансових послуг.

Метою кваліфікаційної роботи є формування пропозицій з удосконалення управління кредитним портфелем комерційного банку.

Завдання роботи:

- розкрити сутність та зміст кредитного портфелю комерційного банку;
- дослідити теоретичні основи формування кредитного портфелю комерційного банку;
- визначити засадничі імперативи управління кредитним портфелем комерційного банку;
- охарактеризувати діяльність АТ КБ «Приватбанк» та здійснити аналіз основних показників його діяльності;
- провести динамічно-структурний аналіз кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»;
- виконати аналіз якості формування кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»;

- виявити шляхи підвищення якості управління кредитним портфелем АТ КБ «Приватбанк»;

- визначити шляхи покращення якості управління кредитним портфелем за рахунок залучення кредитних коштів за державними програмами кредитування

- сформулювати пропозиції з удосконалення системи забезпечення економічної безпеки процесу управління кредитним портфелем АТ КБ «Приватбанк».

Об'єктом дослідження у кваліфікаційній магістерській роботі є процеси управління кредитним портфелем комерційного банку (на прикладі АТ КБ «Приватбанк»).

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління кредитним портфелем комерційного банку.

Методи дослідження: аналіз дозволив розділити кредитний портфель на окремі елементи; синтез застосовано у поєднанні окремих елементів кредитного портфеля для оцінки його цілісного стану; індукція застосована для формування висновків; дедукція використана для застосування існуючих підходів до управління кредитним портфелем до практичної діяльності АТ КБ «Приватбанку»; метод порівняння використано для зіставлення різних показників кредитного портфеля у другому розділі роботи; узагальнення використано для об'єднання висновків, отриманих за допомогою аналізу, синтезу, індукції та дедукції; графічний і табличний методи застосовано для візуалізації даних.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1 Сутність та зміст кредитного портфелю комерційного банку

Словосполучення «кредитний портфель» (далі – КП) має свої корені в еволюції банківської та фінансової теорії, а також у практиці управління ризиками. Воно виникло в результаті злиття двох основних концептів: "кредиту" як економічної категорії та «портфеля» як терміну, що походить із фінансового менеджменту і стосується сукупності інвестиційних активів [1].

Поняття «кредит» походить від латинського «creditum», що означає «віра»/«довіра», і відображає ідею надання фінансових ресурсів з надією на їх повернення в майбутньому. У банківському середовищі кредит є основною формою активів, що приносять дохід, оскільки банки отримують прибуток від наданих кредитів через відсотки, що сплачуються позичальниками. Термін «портфель» спочатку був запозичений із галузі інвестиційного аналізу, де він означав сукупність різних фінансових інструментів, таких як акції, облигації та інші активи, що знаходяться у володінні одного інвестора. Основна ідея управління портфелем полягає в оптимізації ризику та прибутковості через диверсифікацію, що передбачає розподіл інвестицій між різними активами для зниження загального ризику. Коли ці два терміни поєдналися, виникла концепція "кредитного портфеля", яка описує сукупність усіх кредитних зобов'язань, що перебувають у володінні фінансової установи або інвестора. У контексті банківської справи "кредитний портфель" охоплює різні види кредитів, що можуть включати іпотечні кредити, споживчі кредити, комерційні позики тощо. Метою управління кредитним портфелем є досягнення оптимальної структури цих активів, яка дозволить мінімізувати ризики неповернення або дефолту за одночасного максимізування прибутку [2].

З наукової точки зору, аналіз кредитного портфеля базується на теоріях ризику та дохідності, що розвивалися у XX столітті. Класичні праці, такі як

модель Марковіца щодо управління портфелем інвестицій, заклали основи для подальших досліджень в управлінні кредитними портфелями. Основні підходи до управління кредитним портфелем включають аналіз кредитного ризику, моделі прогнозування дефолтів, а також застосування математичних методів для оптимізації розподілу кредитів у портфелі [3; 4; 5].

Сучасне розуміння терміну «кредитний портфель» у фінансовій теорії та практиці має як вузьке, так і широке значення, залежно від контексту його застосування. У вузькому сенсі, кредитний портфель стосується сукупності всіх кредитних зобов'язань, що перебувають у розпорядженні конкретної фінансової установи, зазвичай банку, і які є її активами. У цьому контексті під кредитним портфелем розуміється лише перелік виданих кредитів, що є безпосереднім об'єктом управління банку чи іншої фінансової організації. Такий підхід переважно зосереджений на аналізі окремих складових портфеля, оцінці їх ризику, ліквідності та потенційної дохідності. Вузьке розуміння кредитного портфеля включає оцінку кожного кредиту за різними параметрами, такими як кредитна ставка, терміни погашення, кредитоспроможність позичальника, а також ризик дефолту, який може мати значний вплив на якість активів банку [3; 6]. У широкому сенсі, кредитний портфель розглядається як складова частина загального портфеля фінансових активів, що включає різноманітні види інструментів, такі як позики, облігації, цінні папери, що пов'язані з кредитами, а також інші активи, що генерують дохід на основі кредитних відносин. У цьому випадку термін охоплює не лише прямі кредитні зобов'язання, але й похідні інструменти, що базуються на кредитах, включаючи сек'юритизацію кредитів та інші фінансові продукти, які мають вплив на управління ризиками. Широке розуміння кредитного портфеля також враховує макроекономічні аспекти, вплив змін процентних ставок, загальну економічну ситуацію та інші фактори, що можуть впливати на управління портфелем і прийняття стратегічних рішень щодо його структури [3; 7]

Дефініції терміну «кредитний портфель» представлені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Дефініції терміну «кредитний портфель»

№	Дефініція
1	Кредитний портфель — «це сукупність виданих кредитів банком або фінансовою установою» [1-9; 12-21 та ін.]
2	Кредитний портфель — «це набір усіх кредитних зобов'язань, що перебувають у власності інвестора» [1-9; 12-21 та ін.]
3	Кредитний портфель — «це інструмент фінансового управління, що дозволяє аналізувати та контролювати ризики банківської діяльності» [1-9; 12-21 та ін.]
4	Кредитний портфель — «це збалансована сукупність кредитів, виданих різним категоріям позичальників» [1-9; 12-21 та ін.]
5	Кредитний портфель — «це актив банку, що складається з кредитних контрактів і позик, виданих на різні терміни та під різні умови» [1-9; 12-21 та ін.]
6	Кредитний портфель — «це набір позичкових зобов'язань, що генерують дохід у формі відсоткових платежів» [1-9; 12-21 та ін.]
7	Кредитний портфель — «це фінансовий інструмент, призначений для управління ліквідністю і дохідністю банківських активів» [1-9; 12-21 та ін.]
8	Кредитний портфель — «це структурована сукупність кредитів, які дозволяють здійснювати моніторинг і оптимізацію кредитних ризиків» [1-9; 12-21 та ін.]
9	Кредитний портфель — «це колекція фінансових зобов'язань, що дозволяє диверсифікувати ризики кредитування» [1-9; 12-21 та ін.]
10	Кредитний портфель — «це основний ресурс банку для отримання прибутку через надання кредитних послуг» [1-9; 12-21 та ін.]
11	Кредитний портфель — «це сукупність усіх позик, наданих банком, яка відображає якість і стабільність його активів» [1-9; 12-21 та ін.]
12	Кредитний портфель — «це стратегічний інструмент банківської політики для регулювання ризику дефолтів і дохідності» [1-9; 12-21 та ін.]
13	Кредитний портфель — «це комплекс кредитів, які перебувають під управлінням фінансового аналітика з метою мінімізації збитків» [1-9; 12-21 та ін.]
14	Кредитний портфель — «це система фінансових активів, що включає як короткострокові, так і довгострокові позики» [1-9; 12-21 та ін.]
15	Кредитний портфель — «це інтегрований набір кредитних продуктів, що оптимізується відповідно до економічних умов та кредитоспроможності клієнтів» [1-9; 12-21 та ін.]

Джерело: систематизовано за даними із [1-9; 12-21 та ін.]

Найбільш розповсюдженим є перше визначення із табл.1.1, але дуже часто додається й мета – «з метою одержання прибутку» [1-9 та ін.]. Ураховуючи відсутність єдиної дефініції пропонуємо під кредитним портфелем розуміти структуровану сукупність усіх активних кредитних зобов'язань банку перед позичальниками, яка відображає рівень його кредитної експансії та ризику, а також слугує інструментом для реалізації фінансових стратегій, що спрямовані на досягнення оптимальної прибутковості, ліквідності та фінансової

стійкості в умовах динамізму бізнесового та регуляторного середовища.

КП складається з різних видів кредитів, які можуть включати споживчі, іпотечні, корпоративні, коротко- та довгострокові кредити. Склад кредитного портфеля відображає ризиковий профіль установи, оскільки різні кредити мають різний рівень ризику та прибутковості (рис. 1.1).

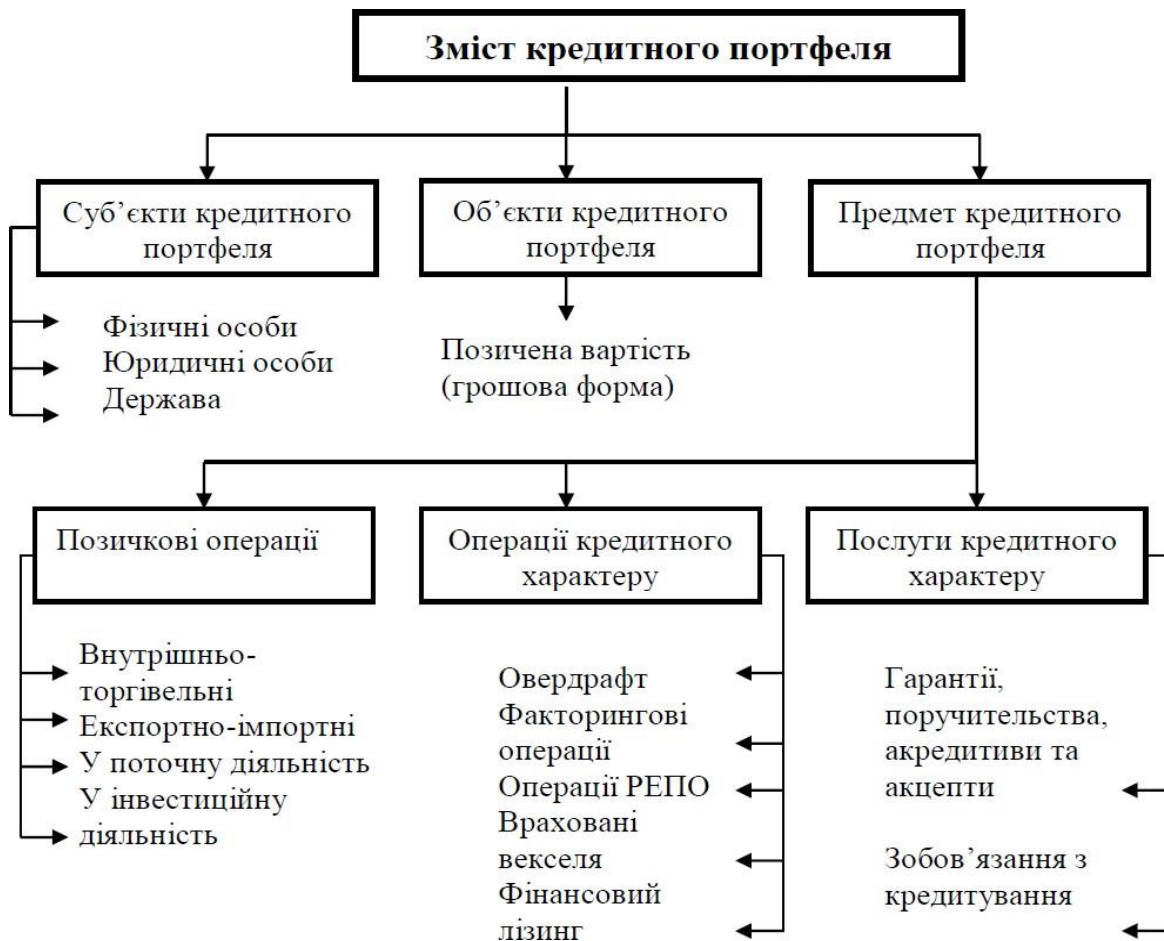

Рисунок 1.1 – Зміст КП КБ [22]

Основними характеристиками кредитного портфеля є його структура, зокрема розподіл за видами кредитів, галузями економіки, розміром кредитів, а також географічною або секторальною концентрацією. Окрім цього, важливою складовою є рівень прострочених кредитів або так званих «непрацюючих кредитів» (non-performing loans, NPL), які вказують на кредитний ризик та можливі втрати банку. Для аналізу стану кредитного портфеля використовують різноманітні показники, такі як середня дохідність, частка непрацюючих

кредитів, співвідношення кредитів до капіталу, а також показники ризиковості, що дає змогу оцінити фінансову стійкість банку [19; 21].

У формуванні та структурі КП банку важливе місце посідає кредитування фізичних осіб. Однією з основних переваг таких кредитів є їхня висока диверсифікованість, що зменшує ризики банку порівняно з великими корпоративними кредитами. Оскільки фізособи є численною та гетерогенною категорією позичальників, ризики неплатоспроможності окремих клієнтів не мають настільки значного впливу на загальний фінансовий стан банку. Це знижує рівень концентраційного ризику, який є типовим для кредитування великих корпоративних клієнтів або окремих галузей економіки. Споживче та іпотечне кредитування є важливим джерелом доходу для банку через високі обсяги операцій і відносно вищі процентні ставки порівняно з іншими видами кредитів. Більшість банківських установ орієнтується на розвиток роздрібного кредитування як стратегічного напрямку для збільшення прибутковості, оскільки цей сегмент, як правило, забезпечує стабільний грошовий потік завдяки регулярним платежам від великої кількості позичальників. Особливо це стосується іпотечного кредитування, яке зазвичай характеризується тривалими термінами погашення та низьким рівнем ризику через наявність заставного забезпечення. З іншого боку, кредитування фізосіб пов'язане з вищим операційним навантаженням на банк. Необхідність аналізу великої кількості індивідуальних заявок та ведення різноманітної документації потребує ефективної автоматизації та стандартизації процесів. Окрім цього, у цьому сегменті існують специфічні ризики, такі як ризик неплатежів через погіршення фінансового становища позичальників або зміни макроекономічних умов, зокрема зростання рівня безробіття або падіння доходів населення. Якість кредитного портфеля банку, що включає кредити фізособам, значною мірою залежить від управління кредитними ризиками. Важливою складовою управління є оцінка кредитоспроможності позичальників, використання скорингових моделей та систем оцінки ризику. Окрім того, банки повинні постійно моніторити портфель на предмет виявлення потенційних проблемних

кредитів, що дозволяє своєчасно вживати заходів для зменшення втрат, таких як реструктуризація кредитів або створення резервів під можливі збитки [22].

Основні види кредитування включають споживчі кредити, іпотечні кредити, кредити на транспортні засоби, кредити на освіту та кредити на інші цілі, які можуть бути об'єднані під загальним терміном "кредити для особистих потреб" (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Види кредитування фізосіб

№	Назва	Особливості	Сегмент клієнтів
1	Овердрафт на банківській картці	поточний рахунок з кредитним лімітом, який автоматично погашається з кожним надходженням коштів та автоматично поновлюється після погашення заборгованості	ВІП-сегмент, мас-сегмент
2	Кредитна картка	фінансовий інструмент, який одночасно забезпечує доступ до банківського рахунку та до кредитування. Кредитка обслуговує інтереси трьох учасників економічних відносин – кредитора, позичальника й продавця споживчих товарів	ВІП-сегмент, мас-сегмент
3	Іпотечний кредит	довгостроковий цільовий споживчий кредит на придбання нерухомості (земельної ділянки, квартири, будинку) з оформленням об'єкту купівлі в заставу	ВІП-сегмент, мас-сегмент
4	Кредит на придбання автомобіля	кредит надається на придбання нового або вживаного як правило легкового автомобіля	ВІП-сегмент, мас-сегмент
5	Інвестиційний кредит	кредит надається однією сумою або у вигляді кредитної лінії домогосподарствам на будівництво або ремонт	ВІП-сегмент, мас-сегмент
6	Кредит на розвиток приватного господарства	на придбання техніки, кормів, худоби, матеріалів, тощо	мас-маркет
7	Кредит на побутові товари	на придбання побутової техніки, меблів для дому тощо	мас-сегмент
8	Споживчий кредит на оплату будь-яких товарів чи послуг	для особистих потреб без необхідності їх вказувати	мас-сегмент
9	«Енергоефективне» кредитування	кредити на заміну вікон, утеплення будинків, заміну опалювальних систем тощо	мас-сегмент

Джерело: [10; 12-16 та ін.]

Споживчі кредити є одним із найпоширеніших видів кредитування фізичних осіб. Вони надаються для придбання товарів і послуг, таких як електроніка, меблі, подорожі або ремонт житла. Крім того, фізособи можуть звертатися за кредитами для інших цілей, таких як ремонт житла, медичні послуги або організація весілля. Такі кредити часто мають гнучкі умови, залежно від потреб позичальника, та можуть надаватися як у формі кредитних ліній, так і в формі одноразових позик. Такі кредити, як правило, мають коротший термін погашення та вищу процентну ставку порівняно з іншими видами кредитів, оскільки є незабезпеченими, тобто не вимагають застави. Ризик для кредитора у випадку споживчих кредитів зазвичай вищий, що зумовлює необхідність уважного оцінювання кредитоспроможності позичальника [25].

Іпотечні кредити, або кредити на придбання житла, є довгостроковими кредитами, що забезпечуються нерухомістю. У цих кредитах нерухомість виступає як застава, що суттєво знижує ризики для кредитора. Термін іпотечних кредитів може сягати від 10 до 30 років, а процентні ставки можуть бути як фіксованими, так і змінними, залежно від умов договору. Іпотечні кредити є ключовим інструментом для фінансування купівлі житла та розвитку житлового будівництва [25].

Кредити на транспортні засоби є ще одним поширеним видом кредитування, що надається для придбання автомобілів, мотоциклів або інших транспортних засобів. Подібно до іпотечних кредитів, вони часто забезпечуються самим транспортним засобом, що слугує заставою. Термін таких кредитів зазвичай коротший, порівняно з іпотекою, і становить від трьох до семи років. Вартість кредиту залежить від ряду факторів, таких як вартість транспортного засобу, сума першого внеску та кредитна історія позичальника [25]. Кредитування корпоративного сектора займає вагомe місце в кредитному портфелі банку, забезпечуючи суттєвий вплив на його фінансові показники, зокрема на прибутковість та ліквідність. Цей сегмент кредитного ринку є одним із основних драйверів економічного розвитку, оскільки фінансові ресурси,

надані компаніям, сприяють розширенню їхньої діяльності, інвестиціям у нові проекти та підвищенню конкурентоспроможності. Водночас, кредитування цього сегмента пов'язане з підвищеними ризиками, особливо у випадках великих позик, що можуть призвести до значних втрат у разі дефолту позичальника. Для зниження цих ризиків банки активно використовують механізми забезпечення, такі як застава активів, гарантії або поруки [25; 26].

Основними видами фінансування для корпоративних клієнтів є короткострокові та довгострокові кредити. Короткострокові кредити, зазвичай надані на термін до одного року, використовуються для фінансування оборотного капіталу, забезпечуючи компанії ліквідні ресурси для виконання поточних зобов'язань або закупівлі сировини. Ці кредити часто є револьверними, що дозволяє позичальникові отримувати доступ до додаткових коштів у межах встановленого ліміту на постійній основі. Довгострокові кредити, термін яких перевищує один рік, призначені для фінансування капітальних витрат, таких як будівництво нових об'єктів, придбання обладнання або розширення виробництва. Цей вид фінансування часто вимагає ретельного аналізу інвестиційного проекту та оцінки його потенційної прибутковості, оскільки ризики значно зростають із тривалістю терміну кредитування. Okремо варто відзначити проектне фінансування, яке передбачає надання кредитів для реалізації конкретних інвестиційних проектів. У цьому випадку банк оцінює не лише фінансовий стан компанії, але й ризики, пов'язані з проектом, зокрема ринкові, технологічні та регуляторні аспекти. Дохідність таких кредитів залежить від успіху проекту, тому банк має забезпечити ретельний контроль за його реалізацією. Також важливою формою фінансування є кредити на поповнення оборотних коштів, які надаються для підтримання безперервності виробничих процесів [25 – 27]. Види кредитування юросіб представлені в табл. 1.3.

Структура КП КБ відображає розподіл виданих позик за різними параметрами, такими як тип позичальників, терміновість, види забезпечення, галузева приналежність та географічна диверсифікація [10; 12-16].

Таблиця 1.3 – Види кредитування юросіб

№	Назва	Особливості	Сегмент клієнтів
1	Овердрафт	розрахунковий рахунок з кредитним лімітом, який автоматично погашається з кожним надходженням коштів та автоматично поновлюється після погашення заборгованості	Малий, середній та корпоративний бізнес
2	Кредитна лінія	позичальник отримує право на отримання і використання кредиту у відведений термін, при цьому встановлюється ліміт видачі та/або ліміт заборгованості переважно на поточні потреби	Малий, середній та корпоративний бізнес
3	Іпотечний кредит	довгостроковий цільовий кредит на придбання нерухомості з оформленням об'єкту купівлі в заставу	Малий, середній та корпоративний бізнес
4	Кредит на придбання автомобіля	кредит надається на придбання легкового, вантажного автомобіля	Малий, середній та корпоративний бізнес
5	Інвестиційний кредит	кредит надається однією сумою або у вигляді кредитної лінії юридичним особам на будівництво, ремонт, під цільові інвестиційні проекти	Малий, середній та корпоративний бізнес
6	Цільові кредити	на придбання техніки, кормів, худоби, матеріалів, тощо	Малий, середній та корпоративний бізнес
7	Кредити на створення бізнесу	кредитування бізнес-плану нового підприємства	Малий, середній бізнес
8	Лізинг	фінансування придбання техніки переважно спеціалізованого призначення	Малий, середній бізнес
9	Факторинг	переуступка банку дебіторської заборгованості підприємства за здійсненими поставками, облік стану дебіторської заборгованості та контроль своєчасності розрахунків дебіторів з підприємством (адміністрування)	Малий, середній та корпоративний бізнес
10	Авалювання векселів	оформлення банком вексельної поруки	Малий, середній та корпоративний бізнес
11	Акредитиви	використовується з метою забезпечення надійності виконання зобов'язань сторонами контракту та збільшення обігових коштів компанії (у разі непокритого акредитиву) без залучення або з залученням фінансування у вигляді кредиту	Малий, середній та корпоративний бізнес

Джерело: [10; 12-16 та ін.]

Продовження табл.1.3

№	Назва	Особливості	Сегмент клієнтів
12	Банківська гарантія	спосіб забезпечення виконання зобов'язань Клієнта (Принципала за гарантією) перед його контрагентом (Бенефіціаром за гарантією), відповідно до якого банк бере на себе грошове зобов'язання перед Бенефіціаром сплатити кошти в разі настання гарантійного випадку	Малий, середній та корпоративний бізнес
13	Інкасо	форма розрахунків між покупцем і продавцем, коли банк покушця (представляючий банк) інкасує суму, яку повинен заплатити покупець проти отриманих від банку продавця (банк-ремітент) відповідних документів.	Малий, середній та корпоративний бізнес
14	Галузеві рішення	Кредитування по індивідуальним умовам, з врахуванням особливостей окремих галузей (наприклад, сільського господарства, торгівлі, ІТ-компаній, фармакологічна галузь тощо)	Малий, середній та корпоративний бізнес

Джерело: [10; 12-16 та ін.]

Оптимальна структура позик сприяє мінімізації ризиків та максимізації прибутковості, що є ключовим завданням у процесі управління банківськими активами. Один із головних аспектів структурного розподілу позик стосується категорій позичальників. Виділяють фінансування для корпоративного сектора, малого та середнього бізнесу, а також фізосіб. Кожна з цих груп має свої особливості та рівень ризику. Наприклад, позики великим підприємствам часто характеризуються значними сумами та потребують ретельного аналізу фінансового стану компаній, водночас кредити для фізосіб, хоча й більш диверсифіковані, супроводжуються вищими операційними витратами через велику кількість договорів. Терміновість позик також суттєво впливає на загальну структуру. Вони можуть бути поділені на коротко- та довгострокові. Короткострокові фінансові інструменти, як правило, використовуються для забезпечення оборотних коштів підприємств або споживчих потреб і характеризуються швидшою обіговістю та вищою ліквідністю. Довгострокові позики, натомість, зазвичай пов'язані з фінансуванням інвестиційних проєктів або капітальних витрат і потребують детальнішого прогнозування. Важливим

фактором є також розподіл за видами забезпечення. Частина з них є забезпеченими, тобто підкріпленими заставою у формі майна, цінних паперів або іншого активу, що знижує кредитний ризик банку. Натомість незабезпечені кредити, попри вищі процентні ставки, є більш ризикованими через відсутність матеріальної гарантії виконання зобов'язань позичальника. Галузева диверсифікація надає можливість знизити ризик залежності від окремих секторів економіки. Банки намагаються розподіляти свої активи таким чином, щоб позики надавалися підприємствам різних галузей, що зменшує вплив кризових явищ у певній індустрії. Крім того, географічне поширення позик також сприяє зменшенню регіональних ризиків, оскільки дозволяє знизити залежність від економічної ситуації в конкретних територіях [10; 12-16].

Структура КП за видами операцій, котрі його формують представлена на рис. 1.2.

Рисунок 1.2 – Структура КП (джерело: [16])

Портфель доходу банку передбачає концентрацію активів на максимізації прибутковості за рахунок надання кредитів з високими процентними ставками. Основною метою такого підходу є збільшення доходу від відсоткових виплат, що забезпечується шляхом кредитування клієнтів або секторів, які мають підвищений апетит до ризику. У цьому портфелі можуть домінувати споживчі

кредити та незабезпечені позики, які, попри високі відсоткові ставки, супроводжуються підвищеними ризиками дефолтів. Основна перевага портфеля доходу полягає у швидкому нарощуванні банківського прибутку, однак така стратегія може призвести до значних втрат у випадку погіршення платоспроможності позичальників або несприятливих економічних умов. Натомість портфель ризику формується з активів, спрямованих на підтримання низького рівня кредитного ризику. Основною характеристикою такого портфеля є його орієнтація на позики з низькими відсотковими ставками та високим рівнем забезпечення, що дозволяє зменшити ймовірність неповернення коштів. Тут превалюють іпотечні кредити та позики під заставу високоякісних активів. Портфель ризику зазвичай менш прибутковий, однак забезпечує високу стабільність доходів та мінімальні втрати від дефолтів. Його основна мета полягає у забезпеченні фінансової безпеки банку та зниженні кредитних втрат до мінімуму [10; 16].

Збалансований кредитний портфель банку передбачає поєднання активів з різним рівнем прибутковості та ризиковості, що дозволяє оптимізувати співвідношення між доходом та ризиком. У цьому портфелі банківські установи намагаються досягти рівноваги між високо- та низькоризиковими позиками, що включає розподіл коштів між кредитами з високими відсотковими ставками та підвищеним ризиком неплатежів, як-от споживчі кредити, та надійнішими активами, як-от іпотека чи корпоративне фінансування зі значним забезпеченням [5; 27]. Такий підхід дозволяє зберігати стабільність банківського прибутку, водночас мінімізуючи ймовірні збитки у випадку погіршення економічної ситуації або зростання дефолтів (рис. 1.3).

Таким чином, досліджені види кредитування та структура КП надають можливість узагальнити різні класифікаційні ознаки, за якими розрізняють види КП. Одним із основних критеріїв є об'єкти кредитування, що визначають напрямок використання наданих ресурсів. У цьому контексті портфелі можуть включати позики, спрямовані на фінансування нерухомості, інвестиційних проєктів, споживчих витрат або оборотного капіталу підприємств.

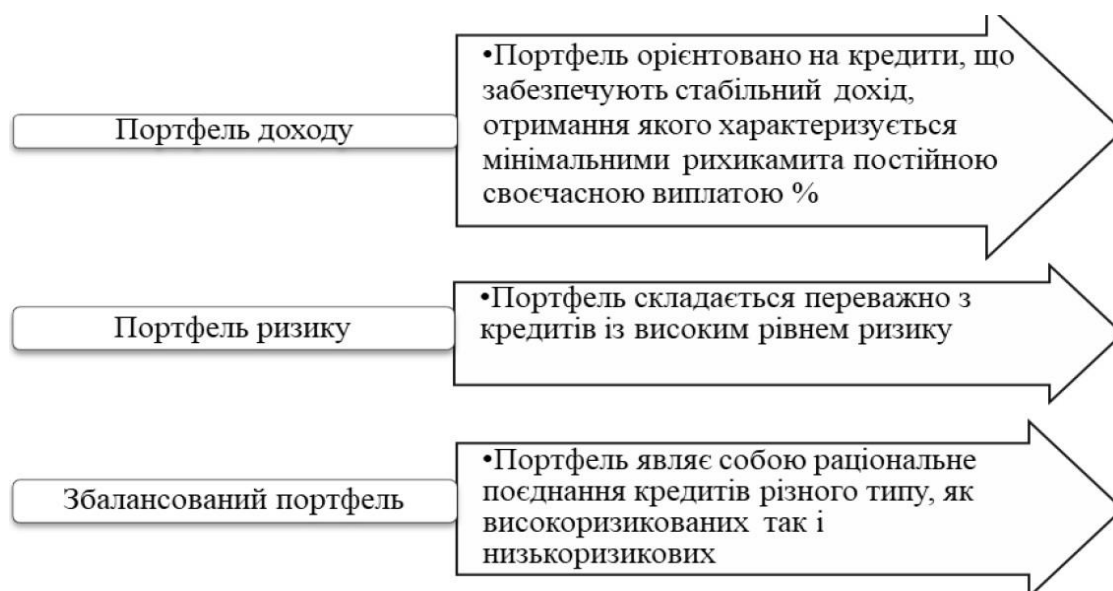

Рисунок 1.3 – Ключові групи видів КП КБ [5]

Іншим важливим критерієм є суб'єкти кредитування, що дозволяє розрізняти портфелі на основі типу позичальників. Кожна категорія позичальників має свої особливості кредитоспроможності, ризиковості та потребує застосування різних методів оцінки і моніторингу кредитного ризику. Також відмінності у фінансових потребах різних груп клієнтів впливають на вибір банком технік кредитування, що є ще одним важливим класифікаційним критерієм. У цьому випадку портфелі можуть складатися з позик, виданих корпоративному сектору, малому і середньому бізнесу або фізичним особам [5] (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Види КП КБ

Класифікаційна ознака	Вид кредитного портфеля
1	2
Суб'єкт кредитування	Портфель юридичних осіб. Портфель фізичних осіб. Портфель міжбанківських кредитів
Об'єкт кредитування	Портфель вексельних кредитів. Портфель інвестиційних кредитів. Портфель іпотечних кредитів. Портфель споживчих кредитів. Портфель авто-кредитів.
Термін кредитування	Короткостроковий портфель (до 1 року). Середньостроковий портфель (до 3 років). Довгостроковий портфель (понад 3 роки).

Продовження табл. 1.4

1	2
Техніка кредитування	Портфель звичайних кредитів. Портфель кредитів овердрафт. Портфель по кредитних лініях.
Розмір кредиту	Портфель малих кредитів. Портфель середніх кредитів. Портфель великих кредитів.
Вид забезпечення	Портфель бланкових кредитів. Портфель забезпечених кредитів. Портфель кредитів під гарантії третіх осіб.
Спосіб погашення кредиту	Портфель кредитів, що погашаються одноразовим внеском. Портфель кредитів, що погашаються за графіком.
Сфера застосування кредиту	Портфель кредитів в сферу виробництва. Портфель кредитів в фінансову сферу.

Джерело: [5]

За технікою кредитування розрізняють портфелі, що формуються на основі різних підходів до надання кредитів. Це може включати інструменти у вигляді ліній кредитування, револьверних позик або разових позик. Такі різновиди технік впливають на структуру управління ліквідністю та обіговістю коштів у банківському портфелі. Деякі техніки передбачають гнучкіші умови кредитування, що може бути більш привабливим для позичальників, але водночас підвищує ризик ліквідності для банку [5; 29].

Інші класифікаційні ознаки включають терміновість надання ресурсів, яка дозволяє розрізняти коротко- та довгострокові кредити. Портфелі, сформовані на основі короткотермінових позик, зазвичай характеризуються вищою обіговістю, тоді як довгострокові активи орієнтовані на інвестиційні проєкти або капітальні витрати. Такий розподіл впливає на управління фінансовими ризиками та доходами банку, оскільки терміновість позик визначає стратегію управління активами та пасивами [30; 31].

1.2 Теоретичні основи формування кредитного портфелю комерційного банку

Величина і структура КП КБ залежать від низки важливих чинників, які відображають як зовнішні, так і внутрішні аспекти діяльності фінансової установи. Одним із основних впливових факторів є макроекономічне середовище, у якому функціонує банк. Економічне зростання або, навпаки, рецесія впливають на попит на кредити та рівень ризику неплатоспроможності позичальників. В умовах економічного підйому зростає активність підприємств і домогосподарств, що стимулює зростання обсягів кредитування, тоді як під час кризових періодів банки змушені вдаватися до обмеження позик через збільшення ймовірності дефолтів [31].

Крім макроекономічних умов, важливим чинником є грошово-кредитна політика держави та центрального банку. Процентні ставки, рівень інфляції та регулювання ліквідності прямо впливають на вартість кредитних ресурсів і, відповідно, на їх доступність для позичальників. Високі процентні ставки роблять кредити менш привабливими для клієнтів, що знижує загальний обсяг виданих позик, тоді як м'яка монетарна політика з низькими ставками сприяє розширенню кредитування. Значну роль у формуванні структури КП відіграють банківські ризики, зокрема кредитний ризик, ліквідність та валютні ризики. Оцінка ризиків визначає підхід банку до формування свого портфеля, а також його здатність зберігати баланс між прибутковістю та безпекою. Банки, що активно прагнуть уникнути втрат, зазвичай концентруються на низькоризикових активах з високим рівнем забезпечення, що безпосередньо впливає на якість та структуру активів. Демографічні та соціальні чинники, зокрема структура населення, рівень доходів та зайнятості, також впливають на попит на кредити. Збільшення доходів населення або поліпшення умов працевлаштування стимулюють споживче кредитування, тоді як зростання рівня безробіття призводить до зниження платоспроможності позичальників і посилення вимог до кредитного ризику [31; 32].

Внутрішні чинники, зокрема стратегія банку, також мають значний вплив на обсяг і склад кредитного портфеля. Кожна фінансова установа визначає свою стратегічну мету, орієнтовану або на максимізацію доходів, або на мінімізацію ризиків. Якщо пріоритетом є отримання високих прибутків, то банк може спрямовувати свої ресурси на кредити з підвищеними ставками, хоча й із вищими ризиками [15]. У випадку консервативного підходу структура активів буде орієнтована на низькоризикові сегменти, що, хоч і знижує прибутковість, забезпечує вищу фінансову стабільність (рис. 1.4).

Рисунок 1.4 - Чинники, що здійснюють вагомий вплив на величину і структуру КП КБ (джерело: [15])

Основна мета формування КП КБ полягає у створенні такого складу активів, який забезпечує оптимальне співвідношення між прибутковістю та ризиком, водночас відповідаючи вимогам ліквідності й фінансової стабільності. Формування портфеля потребує врахування як внутрішніх банківських завдань, так і зовнішніх умов, котрі визначають попит на кредити та ризики, пов'язані з позичальниками. Один із ключових аспектів полягає у забезпеченні диверсифікації активів для мінімізації кредитного ризику. Цей процес передбачає розподіл позик за різними категоріями позичальників, галузями,

термінами, а також видами кредитів. Диверсифікація дозволяє зменшити негативний вплив можливих банкрутств окремих клієнтів або криз у певних секторах економіки, що знижує ризики втрат для банку. Ще одним важливим завданням є забезпечення достатнього рівня ліквідності портфеля. Комерційний банк має формувати активи так, щоб вони могли легко бути перетворені на грошові кошти без суттєвих втрат у вартості, що особливо важливо для підтримки стабільного функціонування установи в умовах несприятливих економічних змін або підвищеного попиту на ліквідні ресурси. Окрім цього, формування КП КБ має на меті забезпечення відповідності регуляторним вимогам, які встановлюють центральні банки та інші наглядові органи. Банки зобов'язані підтримувати певні нормативи, такі як адекватність капіталу, що обмежує ризикованість операцій і захищає вкладників. Відповідно, при складанні портфеля важливо дотримуватися вимог щодо якості активів і достатнього рівня резервів для покриття можливих збитків від неповернення позик. Завданням є також максимізація прибутковості, що досягається шляхом ретельного підбору позик із різними рівнями доходності. Кредити з високими процентними ставками можуть принести більший дохід, однак вони зазвичай пов'язані з підвищеними ризиками, тому необхідно досягати балансу між такими активами та більш надійними, але менш прибутковими позиками [15]. Ефективне управління прибутковістю передбачає також постійний аналіз ринкової ситуації та коригування стратегії надання кредитів відповідно до змін економічних умов [1] (рис. 1.5).

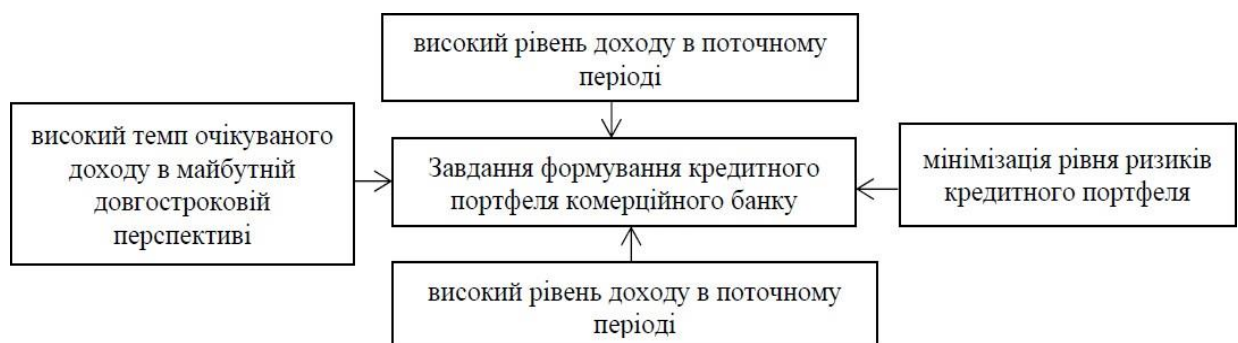

Рисунок 1.5 – Задачі формування КП КБ (джерело: [1, с. 1140])

Критерії оцінювання КП КБ за такими ознаками, як призначення, види, строки, розмір кредиту, формою власності, взаємовідносинами з позичальниками, схемою погашення та галузевою приналежністю є важливими інструментами для комплексного аналізу ризиків, доходності та стійкості активів. Кожен із цих аспектів взаємопов'язаний, і їх розуміння є необхідним для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері кредитування [20] (рис. 1.6).

Рисунок 1.6 – Критерії оцінювання КП КБ (джерело: [20])

Зокрема, призначення кредитів впливає на їх ризиковість, оскільки різні категорії позичальників можуть мати різні ймовірності дефолту залежно від економічної ситуації. Види кредитів також суттєво впливають на характеристику портфеля. Наприклад, корпоративні кредити зазвичай мають вищу суму, але й пов'язані з більшими ризиками, тоді як споживчі кредити зазвичай характеризуються нижчими сумами та коротшими термінами погашення [20].

Строк кредитування є ще одним важливим критерієм. Так, короткострокові кредити зазвичай забезпечують швидкий доступ до фінансування, але мають вищі вимоги до погашення. Довгострокові кредити,

навпаки, можуть бути менш ризикованими, оскільки вони часто супроводжуються більш стабільними та прогнозованими доходами [20].

Великі суми можуть підвищувати ризики через можливість значних фінансових втрат у разі неплатежів. Великі кредити, як правило, підлягають більш детальному аналізу кредитоспроможності позичальників, тоді як малі позики можуть бути менш ризикованими з точки зору концентрації, але їх прибутковість може бути нижчою [33].

Форма власності позичальників, що може бути приватною або державною, також впливає на оцінку портфеля. Державні підприємства часто мають вищий рівень стабільності та кредитоспроможності, тоді як приватні компанії можуть мати різну платоспроможність і ринкові ризики. Взаємовідносини з позичальниками мають значення у контексті довгострокових зв'язків, де банк може мати доступ до інформації про фінансовий стан позичальника, що сприяє більш точному оцінюванню ризиків [15]. Схема погашення кредитів також є критерієм, оскільки різні моделі погашення (аннуїтетна, диференційована) впливають на грошові потоки банку та платоспроможність позичальників. Наприклад, аннуїтетна схема забезпечує стабільні платежі протягом терміну дії кредиту, тоді як диференційована схема може бути менш стійкою в перші роки, але призводить до менших загальних витрат на обслуговування боргу [32].

Галузева приналежність позичальників також визначає ризики та доходність портфеля. Зокрема, кредити, надані підприємствам у стабільних галузях, таких як харчова промисловість чи комунальні послуги, можуть бути менш ризиковими, ніж позики для компаній у нестабільних або циклічних секторах, таких як будівництво або торгівля. Аналіз галузевої приналежності допомагає банкам краще оцінювати ринкові ризики та адаптувати свою кредитну політику до змін у економічному середовищі [32; 33].

Показники, що застосовуються для оцінювання КП КБ представлені в дод. А.

Оцінка якості кредитного портфеля є критично важливою для забезпечення фінансової стійкості банківських установ, і для цього використовуються різноманітні методи, що представлені на рис. 1.7.

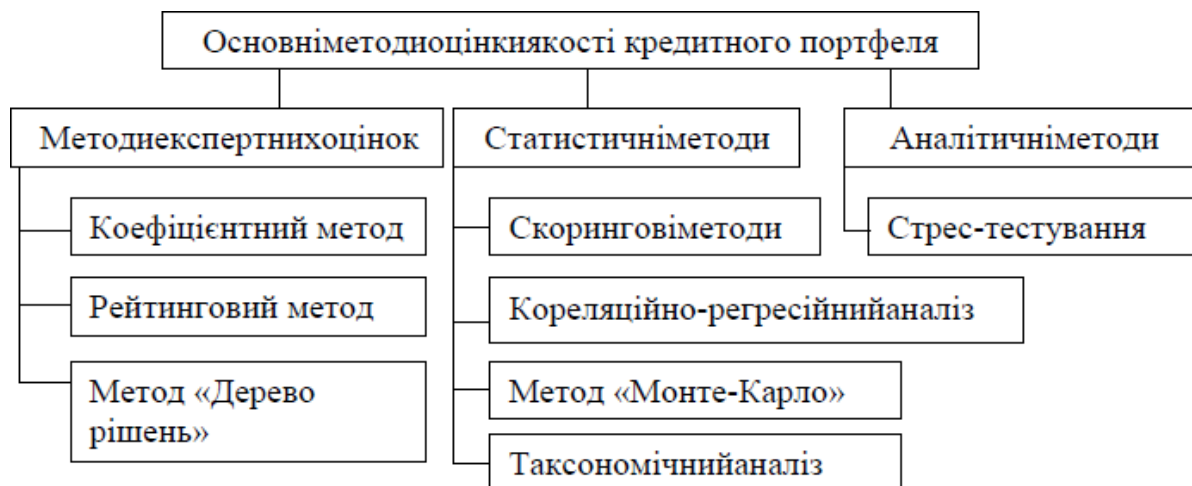

Рисунок 1.7 – Методи оцінювання якості сформованого КП КБ (джерело: [13 – 18])

Одним із найпоширеніших підходів є коефіцієнтний метод, котрий передбачає розрахунок різноманітних фінансових коефіцієнтів, які характеризують стан портфеля. Він включає в себе аналіз показників, таких як частка прострочених позик, рівень резервування під можливі втрати та співвідношення капіталу до активів. Результати цього аналізу дають змогу виявити тенденції та ризики, пов'язані із кредитною діяльністю [13 – 18].

Рейтинговий метод базується на присвоєнні кредитних рейтингів позичальникам, що дозволяє систематизувати інформацію про їх кредитоспроможність. Він враховує різні фінансові та нефінансові фактори, включаючи кредитну історію, фінансові показники, структуру власності та галузеві ризики. Рейтинги, отримані в результаті цього аналізу, допомагають банкам оцінити ризики неплатежів і адаптувати свою кредитну політику [15].

Метод дерев рішень є потужним інструментом, що дозволяє створити модель прийняття рішень, основу на ієрархічному структурному підході. Він надає можливість оцінити вплив різних факторів на ймовірність банкрутства

позичальників, що дозволяє зосередити увагу на найбільш критичних аспектах ризику. Моделі, побудовані за допомогою дерева рішень, є зрозумілими та прозорими, що полегшує їх інтерпретацію та впровадження в практику [13].

Скорингові моделі застосовуються для автоматизованої оцінки кредитоспроможності позичальників на основі різноманітних факторів, що передбачає використання статистичних моделей, які дозволяють визначити ризики на основі історичних даних та допомагає автоматизувати процес прийняття рішень щодо надання кредитів [14].

Кореляційно-регресійний аналіз використовується для вивчення зв'язків між різними показниками портфеля та факторів, що впливають на ризики та дозволяє виявити закономірності та тенденції, що впливають на якість активів. Регресійні моделі дозволяють прогнозувати ймовірність дефолту позичальників на основі різноманітних незалежних змінних, таких як фінансові показники або макроекономічні умови [16].

Метод Монте-Карло є симуляційним підходом, котрий дозволяє оцінити ризики портфеля шляхом створення численних сценаріїв на основі ймовірнісних моделей. Він використовує випадкові значення для моделювання майбутніх результатів, що дозволяє отримати розподіл можливих збитків від неплатежів у різних умовах. Симуляції, проведені методом Монте-Карло, надають змогу банкам оцінити, як різні фактори можуть вплинути на якість портфеля в умовах невизначеності [18].

Стрес-тестування є методом, котрий дозволяє оцінити стійкість кредитного портфеля до екстремальних економічних умов та передбачає моделювання впливу негативних сценаріїв, таких як різке підвищення процентних ставок, зниження цін на активи або рецесія, на якість активів. Результати стрес-тестування допомагають банкам виявити потенційні вразливості та розробити стратегії для їх усунення [18].

Багатогранний підхід до оцінювання забезпечується через комплексні моделі оцінки КП КБ. На кількісному рівні такі моделі використовують різноманітні статистичні методи, такі як регресійний аналіз, кореляційні

дослідження та симуляції, що дозволяють виявити залежності між різними показниками, включаючи фінансові результати позичальників, їх кредитну історію, а також макроекономічні умови. Якісний аналіз, у свою чергу, базується на оцінці факторів, які не підлягають кількісному вимірюванню, таких як репутація позичальника, управлінські рішення, бізнес-модель та стратегія розвитку. Комплексна модель також враховує ризики, пов'язані з ліквідністю, платоспроможністю та ринковими змінами, що дозволяє КБ адаптувати свою стратегію до поточних економічних умов. Крім того, вона включає в себе аналіз диверсифікації портфеля, що є важливим аспектом для мінімізації ризиків. Оцінка різноманітності активів за галузями, видами кредитів та позичальниками дозволяє знизити ймовірність великих втрат у разі дефолту окремих клієнтів чи криз у певних секторах. Це, в свою чергу, позитивно впливає на загальну якість активів банку [19; 21]. Приклад однієї із моделей оцінки КП КБ представлено на рис.1.8.

Рисунок 1.8 – Модель оцінки КП КБ (джерело: [21])

Отже, критерії оцінки кредитного портфеля банку відіграють ключову роль у визначенні його якості, ефективності та стійкості. Така оцінка дозволяє

банківським установам не лише вчасно виявляти потенційні ризики, але й оптимізувати фінансові результати через коригування стратегії кредитування. Одним із центральних підходів до оцінки є аналіз рівня кредитного ризику, що відображає ймовірність неповернення позичених коштів. Ризиковість позик прямо впливає на загальну стабільність банківського балансу, оскільки високий рівень проблемних кредитів може призвести до значних збитків [19; 21].

Кредитні ризики КБ формуються під впливом численних факторів, які можуть суттєво варіюватися за своєю природою та характеристиками. Одним із основних аспектів є кредитоспроможність позичальників, яка визначається їх фінансовим станом, історією погашення боргів, а також структурою доходів. Стабільність фінансових показників, таких як прибуток, активи, та рівень заборгованості, безпосередньо впливають на ймовірність дефолту. Зміни в економічному середовищі, такі як коливання процентних ставок або інфляційні показники, також суттєво впливають на кредитні ризики, оскільки вони можуть змінити умови фінансування та зменшити можливість позичальників виконувати свої зобов'язання. Галузева приналежність позичальників є ще одним важливим фактором. Кредитування підприємств у різних секторах економіки супроводжується різними рівнями ризику, оскільки деякі галузі можуть бути більш вразливими до економічних спадів або регуляторних змін. Наприклад, компанії в будівельному секторі можуть зазнавати значних збитків під час економічних криз, в той час як підприємства, що працюють у стабільних галузях, можуть бути менш ризикованими. Також важливу роль у формуванні кредитних ризиків відіграють внутрішні процеси управління ризиками в банку. Недостатня оцінка кредитоспроможності позичальників або неналежний моніторинг стану кредитного портфеля можуть призвести до збільшення ймовірності дефолту. Технології, що використовуються для оцінки ризиків, а також рівень кваліфікації персоналу, залученого до процесу кредитування, мають безпосередній вплив на ефективність управлінських рішень. Регуляторні вимоги та політики також суттєво впливають на кредитні ризики. Зміни в законодавстві або вимогах НБУ щодо капіталу та резервування можуть

призвести до коригування кредитної політики, що, у свою чергу, вплине на структуру кредитного портфеля. Зовнішнє середовище, таке як політична стабільність, економічна ситуація в країні та глобальні ринкові тренди, також грає важливу роль. Політичні кризи, військові конфлікти або інші форми нестабільності можуть впливати на довіру інвесторів і позичальників, підвищуючи ризики неплатежів [5; 6]. Ключові угруповування чинників кредитних ризиків КБ наведені в табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Ключові угруповування чинників кредитних ризиків КБ

Групи факторів	Види факторів
Зовнішні фактори (банківські установи та їх контрагенти)	<ul style="list-style-type: none"> – нормативно-законодавче регулювання діяльності банківських установ; – нормативно-законодавче регулювання діяльності позичальника; – стан розвитку економіки; – кон'юнктура попиту на кредитні ресурси та їх пропозиції на фінансово-кредитному ринку; – рівень конкуренції між банківськими установами та контрагентами; – політична ситуація в країні; – форс-мажорні обставини (природні катаклізми, воєнні дії тощо)
Внутрішньобанківські фактори кредитних ризиків	<ul style="list-style-type: none"> – надмірна концентрація кредитного портфеля; – надмірна диверсифікація кредитного портфеля; – відсутність ефективних методів оцінки та регулювання кредитних ризиків за етапами кредитного процесу; – неадекватна оцінка впливу чинників кредитних ризиків; – низький кваліфікаційний рівень, компетенція та досвід роботи фахівців тощо
Фактори, притаманні діяльності позичальника	<ul style="list-style-type: none"> – репутація позичальника; – капітал позичальника; – спроможність позичальника успішно вести справу; – кредитоспроможність позичальника; – ліквідність забезпечення за кредитом тощо

Джерело: [5; 6]

Кредитний ризик банку охоплює різноманітні види ризиків, які виникають у процесі кредитування і можуть негативно вплинути на фінансові результати установи. Одним із суттєвих аспектів є ризики операційного середовища, які пов'язані з зовнішніми умовами ведення бізнесу. Вони виникають внаслідок економічних, політичних та соціальних змін, які можуть впливати на здатність позичальників виконувати свої зобов'язання. Наприклад, економічні спади, зміни в законодавстві або політична нестабільність можуть призвести до зниження доходів підприємств і, відповідно, до збільшення ймовірності дефолтів. Ризики управління, які також є важливим компонентом

кредитного ризику, пов'язані з процесами ухвалення рішень у банку. Неналежне управління, включаючи неправильну оцінку кредитоспроможності позичальників, недостатнє моніторинг їх фінансового стану або відсутність чітких політик управління ризиками, можуть призвести до значних збитків. Кваліфікація і досвід співробітників, які займаються кредитуванням, а також впроваджені внутрішні процедури контролю, є ключовими елементами, які впливають на якість управлінських рішень [11] (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 - Класифікація ризиків банківської діяльності

Група ризику	Клас ризику	Категорія ризику
1	2	3
Зовнішні ризики	Ризики операційного середовища	ризики стихійних лих; ризики країни; політичні ризики; нормативно-правові ризики; економічні ризики; ризики конкуренції
Внутрішні ризики	Ризики управління	ризики шахрайства; ризики неефективної організації; ризик нездатності керівництва приймати раціональні рішення; ризик неефективності системи стимулювання працівників
	Ризик організації банківських операцій	технологічний ризик; стратегічний ризик; ризик операційних або накладних витрат (ризик неефективності); ризик впровадження нових продуктів та технологій
	Фінансові ризики	кредитний ризик; процентний ризик; ризик ліквідності; інвестиційний ризик; валютний ризик; ризик неплатоспроможності

Джерело: [11]

Крім того, ризики банківських операцій, що виникають безпосередньо в процесі здійснення кредитних угод, становлять серйозну загрозу для фінансової стабільності банку. Цей вид ризику включає в себе проблеми, пов'язані з дефолтами позичальників, а також технічні або адміністративні помилки, що можуть виникати під час обробки кредитних заявок. Невірні оцінки активів,

недостовірна інформація про фінансовий стан позичальника або порушення внутрішніх процедур можуть призвести до значних втрат. Фінансові ризики, які також впливають на кредитний ризик, пов'язані з макроекономічними факторами, такими як зміни процентних ставок, валютні коливання та інфляція. Наприклад, підвищення процентних ставок може призвести до зростання фінансового навантаження на позичальників, особливо в умовах зменшення доходів [12].

Детермінанти ризиків кредитування банку охоплюють широкий спектр факторів, які впливають на ймовірність дефолту позичальників і, відповідно, на загальну якість кредитного портфеля (рис. 1.9).

Рисунок 1.9 – Детермінанти ризиків кредитування (джерело: [12])

Однією з основних детермінант є кредитоспроможність позичальників, що визначається їх фінансовими показниками, такими як прибуток, рівень заборгованості, ліквідність та активи. Здатність позичальника генерувати стабільний дохід і виконувати свої зобов'язання прямо пов'язана з його фінансовим станом. Важливу роль відіграє також кредитна історія, яка містить дані про попередні кредити та їхнє погашення. Наявність позитивної кредитної історії може свідчити про відповідальність позичальника, тоді як негативна інформація може бути сигналом підвищеного ризику. Галузева приналежність, в якій діє позичальник, є ще одним важливим фактором. Різні сектори

економіки мають різний рівень стійкості до економічних коливань. Наприклад, підприємства, що працюють у галузях з високими бар'єрами входження та стабільним попитом, можуть бути менш ризикованими, ніж компанії в більш волатильних секторах. Зовнішні економічні умови, такі як зміни в процентних ставках, інфляції або загальна економічна ситуація, також можуть суттєво впливати на кредитні ризики. Підвищення процентних ставок, наприклад, може призвести до збільшення витрат на обслуговування боргу для позичальників, що, в свою чергу, підвищує ймовірність дефолту [12].

Внутрішні процеси банківського управління, включаючи політики оцінки ризиків та кредитні процедури, також відіграють важливу роль. Належна оцінка ризиків, системи моніторингу та контролю можуть знизити ймовірність виникнення проблем, пов'язаних з неплатежами. Кваліфікація працівників, які займаються кредитуванням, їхній досвід та знання також безпосередньо впливають на здатність банку приймати обґрунтовані рішення [12; 21].

У сфері кредитних ризиків діють економічні нормативи від НБУ, котрі створені з метою забезпечення стабільності фінансової системи, захисту інтересів вкладників та підтримки надійності банківських установ. Вони спрямовані на визначення обсягу та структури кредитного портфеля банків, а також на забезпечення належного управління ризиками, які можуть виникати в процесі кредитування. Одним із ключових економічних нормативів є норматив капіталу, який визначає мінімальний рівень капіталу, що повинен підтримувати банк для покриття потенційних ризиків. Зокрема, НБУ встановлює вимоги до коефіцієнтів капіталу, таких як достатність регуляторного капіталу, що вимірює співвідношення між власним капіталом банку і ризиковими активами. Цей норматив забезпечує фінансову стійкість установи та її здатність витримувати можливі втрати, пов'язані з кредитними ризиками. Ще одним важливим нормативом є ліміт кредитування, який регулює максимальний обсяг кредитів, що надаються одному позичальнику або групі пов'язаних осіб. Цей норматив покликаний запобігти концентрації ризиків у кредитному портфелі та забезпечити диверсифікацію активів, що знижує ймовірність значних втрат у

разі дефолту окремого позичальника. Додатково, НБУ встановлює вимоги до резервування під можливі втрати за кредитами. Банки зобов'язані формувати резерви відповідно до ризиків, що виникають у процесі кредитування, на основі оцінки якості активів. Цей норматив сприяє створенню фінансового буфера, що дозволяє банкам покривати потенційні збитки від неплатежів [19; 34].

Не менш важливим є норматив ліквідності, що визначає мінімальні вимоги до ліквідних активів, які повинні бути в наявності у банку для покриття зобов'язань перед клієнтами. Ліквідність є критично важливою для забезпечення платоспроможності установи, особливо в умовах економічної нестабільності або фінансових криз [20].

Підхід до оцінки ризику кредитування відповідно до Постанови НБУ [13] та нормативи представлені в дод. Б. (рис.Б1 і табл.Б1).

1.3 Зasadничі імперативи управління кредитним портфелем комерційного банку

Зasadничі імперативи управління КП КБ відображають ключові принципи, якими він має керуватися задля забезпечення ефективності свого кредитування та стійкості до ризиків. Управління КП включає, але не обмежується безперервним і стратегічним управлінням ризиками, зокрема ризиком неповернення кредитів, та оптимізацію структури портфеля для максимізації прибутковості при мінімізації втрат. Основна увага приділяється якості КП, що включає оцінку платоспроможності клієнтів, диференціацію ризиків за галузевими та регіональними ознаками, а також аналіз зовнішнього ринкового середовища, щоб уникати концентрації ризиків на окремих групах кредитів. Важливим аспектом є адекватність капіталу банку, який має бути достатнім для покриття потенційних збитків. Зазначене передбачає регулярний перегляд і коригування обсягів та умов кредитування відповідно до змін у

фінансовому ринку та економічній ситуації. Особлива увага приділяється забезпеченню ліквідності КБ, що досягається шляхом контролю за строковістю погашення кредитів і збалансованістю між довгостроковими та короткостроковими кредитами. Аналітична робота КБ полягає в моніторингу економічних показників та кредитних рейтингах, що дозволяє не лише мінімізувати ризики, а й швидко реагувати на можливі зміни в умовах ринку. Стратегічний підхід до управління КП вимагає від банку розробки чітких політик щодо надання кредитів, регулярного перегляду кредитних лімітів та врахування всіх можливих ризиків, пов'язаних з кредитною діяльністю, для підтримки фінансової стабільності та довіри з боку вкладників та акціонерів [2 - 21].

У фахових джерелах управління КП КБ розглядають з різних позицій, через що має місце різноманітність трактувань, які систематизовано в табл. 1.7.

Таблиця 1.7 – Погляди на поняття «управління кредитним портфелем»

№	Визначення
1	2
1	Управління КП комерційного банку - це процес аналізу, оцінки та моніторингу кредитних операцій з метою мінімізації ризиків.
2	Це діяльність з формування та підтримання оптимальної структури кредитів банку для забезпечення його фінансової стабільності.
3	Під управлінням КП розуміють контроль над видачею та погашенням кредитів з урахуванням банківських ризиків.
4	Процес управління КП комерційного банку включає аналіз кредитних заявок, оцінку ризиків та вибір стратегії.
5	Це система заходів щодо моніторингу та оптимізації кредитних зобов'язань з метою максимізації прибутковості.
6	Управління КП включає в себе процеси планування, контролю та регулювання обсягу кредитних операцій банку.
7	Діяльність з управління КП передбачає управління якістю активів через контроль за кредитними ризиками.
8	Це безперервний процес прийняття рішень, спрямований на ефективне використання банківських ресурсів у кредитуванні.
9	Управління КП передбачає аналіз ринку та прийняття рішень щодо структури та розміру кредитних зобов'язань.
10	Це комплекс заходів для забезпечення своєчасного повернення позик і підтримки ліквідності банку.
11	Під управлінням КП розуміється активне регулювання кредитної політики банку з метою оптимізації доходів та ризиків.
12	Управління КП включає прийняття рішень про надання нових кредитів та перегляд умов діючих кредитів.

Продовження табл. 1.7

1	2
13	Це процес формування стратегії управління кредитами на основі аналізу ринкових умов та внутрішньої політики банку.
14	Управління КП банку передбачає оцінку вартості кредитів, визначення допустимих ризиків і управління капіталом.
15	Це сукупність рішень та дій щодо регулювання структури та обсягу кредитних активів банку з метою забезпечення стабільності.

Джерело: систематизовано за даними із [2 - 21 та ін.]

Отже, з урахуванням існуючих поглядів вважаємо доцільним є розвиток визначення поняття «управління кредитним портфелем» - це системний процес, який охоплює комплекс динамічних аналітичних, стратегічних та операційних заходів, спрямованих на оптимізацію структури кредитних зобов'язань банку шляхом контролю за їх якістю, рівнем ризику, прибутковістю та ліквідністю, з метою забезпечення стійкості фінансової діяльності та досягнення довгострокової стабільності банківської системи в умовах мінливого бізнесового середовища [36].

Функціонал управління КП спрямований, передусім, на захист інтересів акціонерів, вкладників і кредиторів. Однак окрім цього, науковці виділяють інші функції [2, с.45], представлені на рис. 1.10.

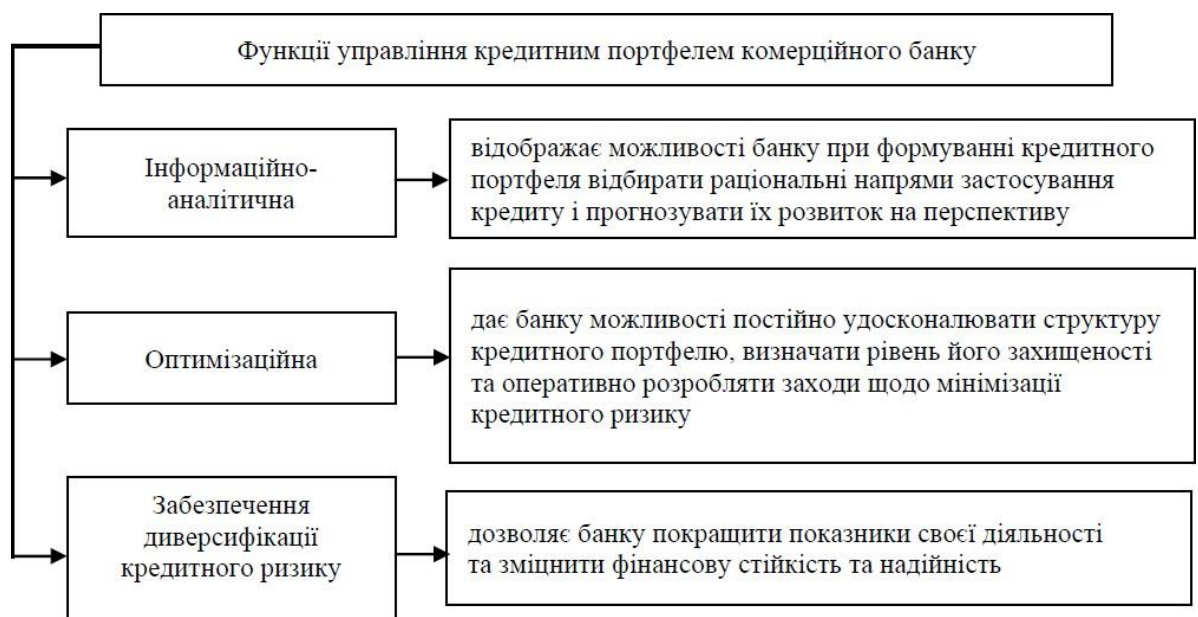

Рисунок 1.10 – Функції управління КП КБ (джерело: [2, с.45])

Інформаційно-аналітична функція управління КП КБ полягає у збиранні, обробці та аналізі різних даних, що стосуються кредитної діяльності, з метою ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Цей процес охоплює збір інформації про кредитоспроможність позичальників, моніторинг їх фінансового стану та оцінку впливу макроекономічних факторів на платоспроможність клієнтів. Інформаційно-аналітична функція забезпечує систематизацію отриманих даних і їх використання для прогнозування кредитних ризиків та ефективного планування структури портфеля [2]. Оптимізаційна функція спрямована на формування та підтримку такої структури КП, яка дозволяє досягти максимальної ефективності при мінімізації ризиків. Вона включає балансування між дохідністю та ризиком, забезпечуючи адекватний рівень ліквідності і прибутковості банку. Завдяки цій функції здійснюється вибір оптимальних параметрів кредитування, таких як обсяг кредитів, терміни їх погашення та умови надання, що дозволяє максимізувати економічну вигоду для банку, враховуючи специфіку кредитних продуктів і ринкові умови [2]. Функція забезпечення диверсифікації кредитного ризику покликана мінімізувати можливі втрати, пов'язані з неплатоспроможністю окремих позичальників або впливом негативних економічних явищ. Ця функція передбачає розподіл кредитних ресурсів між різними секторами економіки, категоріями позичальників та регіонами з метою зменшення залежності банку від ризиків у будь-якій окремій галузі чи сегменті ринку [2].

Управління КП КБ передбачає визначення ряду компонент, основні з яких наведені на у дод. В, рис. В.1.

Зазвичай виділяють від 5 до 8 етапів управління КП КБ ([3; 4; 18; 19 та ін.]), що показано на рис. 1.11 і в дод. В (рис. В.2). Ряд вчених серед початкових етапів цього процесу називають вибір кредитної політики [3; 4]. Дане рішення базується на стратегічних цілях банку і визначає рамки та принципи, за якими КБ надає кредити. Кредитна політика враховує як внутрішні фактори, зокрема його фінансові можливості, так і зовнішні, наприклад, макроекономічну ситуацію, регуляторні вимоги, а також стан ринку [37].

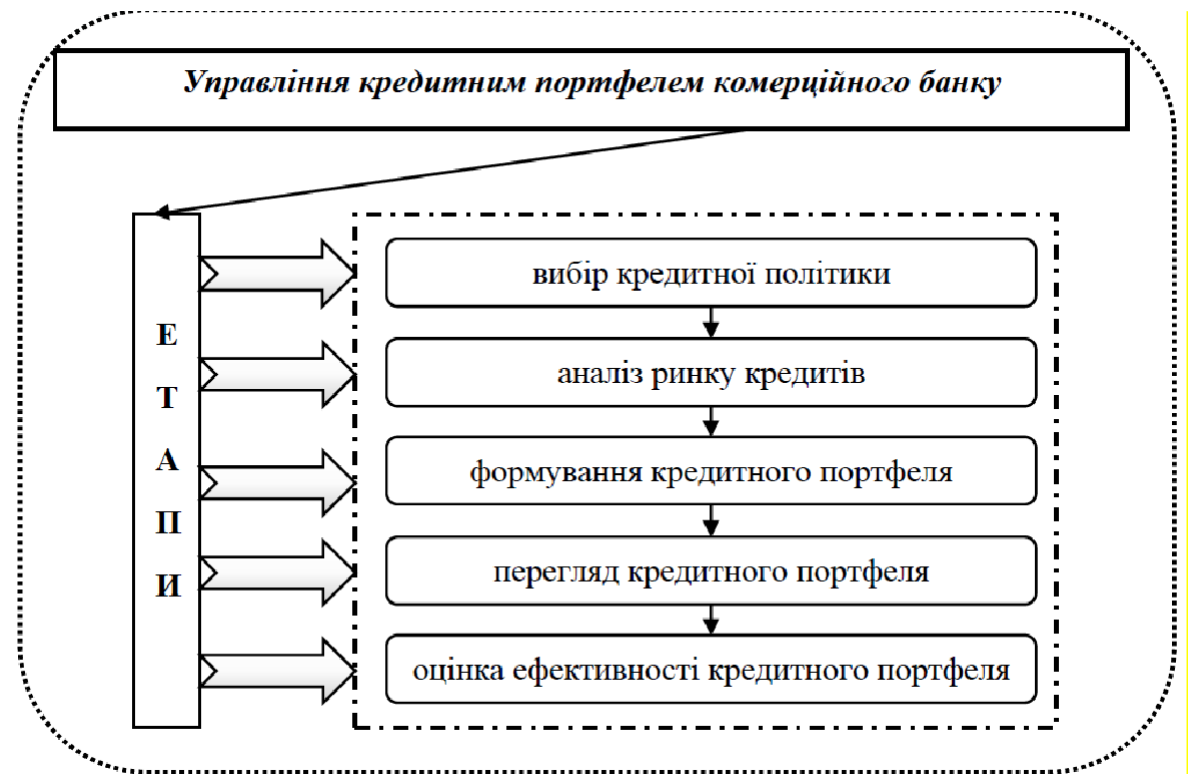

Рисунок 1.11 – Етапи управління КП КБ (джерело: [3; 4])

Наступним етапом управління КП КБ є аналіз ринку кредитів. Для цього КБ здійснює детальне дослідження ринку для виявлення ключових тенденцій, умов конкуренції та потенційних ризиків. Аналіз ринку передбачає оцінку попиту та пропозиції кредитів, вивчення потреб клієнтів, а також визначення ключових сегментів, на яких КБ планує зосередитися. Таке дослідження ринку дозволяє банку адаптувати свою кредитну політику відповідно до змін на ринку, забезпечуючи конкурентні переваги [3; 4].

Формування КП є наступним етапом управління, який передбачає конкретизацію рішень, прийнятих на попередніх стадіях. Для цього банк визначає склад кредитів, що будуть надані, а також структуру портфеля за різними характеристиками, такими як галузевий розподіл, географічні аспекти або типи позичальників. Основною метою даного етапу є створення збалансованого портфелю, що поєднує високий рівень дохідності з мінімальним ризиком неповернення кредитів. При цьому, застосовуються методи диверсифікації для зниження загальних ризиків [38].

Оцінку ефективності КП традиційно виділяють як завершальний етап управління, на якому здійснюється аналіз результатів діяльності КБ щодо наданих кредитів. Для оцінки використовуються кількісні та якісні показники, такі як рівень прибутковості, показник неповернення кредитів та інші індикатори, що відображають ефективність КП. Вона включає аналіз ризиків, таких як кредитні, ринкові або операційні, а також відстеження відповідності кредитної політики загальній стратегії банку [3].

Методи управління КП КБ представляються системою інструментів, що дозволяють ефективно контролювати ризики та забезпечувати стабільний рівень дохідності (рис. 1.12).

Рисунок 1.12 – Методи управління КП КБ [3, с.48]

Одним із ключових методів є диверсифікація, яка полягає в розподілі кредитів між різними галузями економіки, географічними регіонами та типами позичальників, що дозволяє знизити ризики, пов'язані з концентрацією кредитів у певних секторах, що можуть бути вразливими до економічних або політичних змін. Вона може істотно вплинути на фінансову стійкість банку через зниження систематичних і несистематичних ризиків [3].

Лімітування є наступним важливим методом управління КП, який передбачає встановлення максимальних обсягів кредитування для окремих

клієнтів, галузей або регіонів з метою обмеження ризику втрат у випадку неповернення кредитів. Воно дозволяє контролювати рівень концентрації ризиків та зменшувати ймовірність системних втрат, котрі можуть виникнути у разі дефолтів великих позичальників або негативних змін у певному секторі економіки [3].

Метод створення резервів для покриття можливих збитків від неповернення кредитів полягає у формуванні банком спеціальних фондів або резервів, які використовуються для покриття втрат у разі неплатоспроможності позичальників. Резерви дозволяють банку уникнути раптових фінансових втрат, забезпечуючи стабільність його діяльності в умовах зростаючих ризиків [3].

КБ може укладати угоди зі страховими компаніями, які беруть на себе частину ризику неповернення кредитів, що дозволяє знизити фінансовий тиск на КБ у разі дефолту позичальника і забезпечує додатковий захист від непередбачених обставин, що можуть негативно вплинути на повернення кредитних коштів [3].

Продаж кредитів дозволяє банку передати ризики неплатоспроможності третім особам, наприклад, іншим фінансовим установам або інвесторам, що купують кредити. Даний метод управління сприяє зниженню ризикового навантаження на банк і дозволяє йому отримати додаткові ресурси для кредитування. Сек'юритизація, як складніший процес, передбачає перетворення кредитних зобов'язань на цінні папери, які продаються на фінансових ринках, що дозволяє КБ залучати капітал і знижувати вплив ризиків, пов'язаних із кредитними зобов'язаннями [3].

Аналіз кредитоспроможності позичальника включає детальну оцінку фінансового стану, платіжної дисципліни, рівня заборгованості та інших факторів, що можуть вплинути на здатність позичальника виконати свої зобов'язання. Використання цього методу дозволяє КБ приймати обґрунтовані рішення щодо надання кредитів та уникати надмірного ризику неплатоспроможності. Аналіз кредиту передбачає оцінку доцільності видачі кредиту з погляду його структури, умов погашення та відповідності кредитної

політики банку. Він включає вивчення юридичних, фінансових та економічних аспектів кредиту з метою виявлення потенційних ризиків і визначення найоптимальніших умов кредитування. Даний метод дозволяє банку забезпечити максимальну відповідність кредитів своїм стратегічним цілям та мінімізувати ризики [3].

Слід відмітити, що одним із найважливіших напрямків в управлінні КП є процес управління проблемними кредитами, оскільки ці кредити несуть значні загрози для капіталу та ліквідності (рис. 1.13).

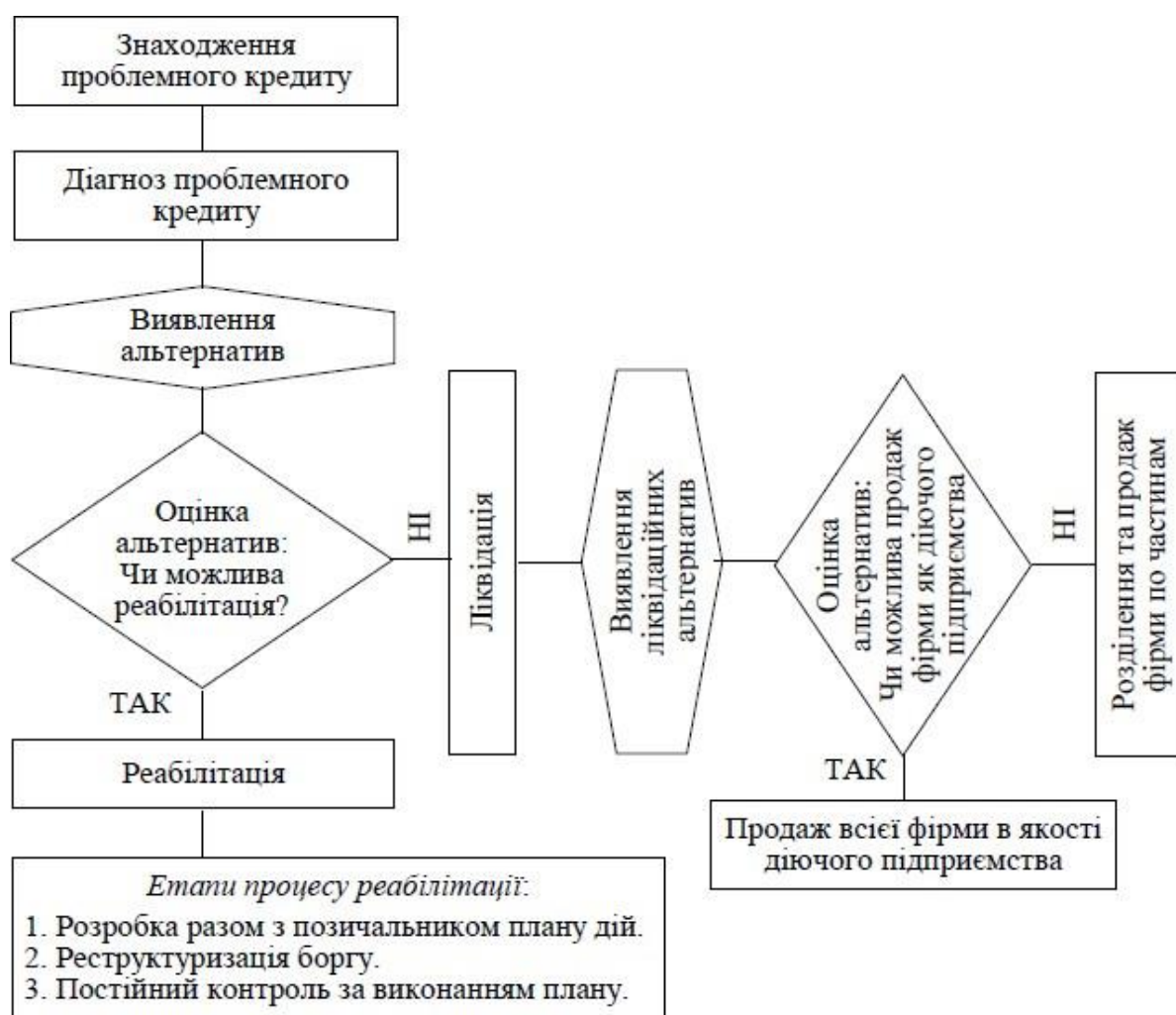

Рисунок 1.13 – Процес керування проблемними кредитами [3, с.45]

Ідентифікація проблемних кредитів передбачає моніторинг платіжної дисципліни позичальників і виявлення ознак, які можуть свідчити про можливі труднощі з погашенням боргу. Для цього банк використовує різні індикатори,

серед яких прострочені платежі, зниження фінансових показників клієнта або погіршення економічного середовища, в якому діє позичальник. Після ідентифікації КБ, як правило, проводить детальний аналіз причин, які призвели до виникнення проблем із погашенням. На цьому етапі здійснюється ретельне вивчення фінансового стану позичальника, аналізується його поточна здатність генерувати грошові потоки та оцінюються можливості відновлення платоспроможності. Водночас банк аналізує стан забезпечення кредиту, що включає оцінку ринкової вартості заставного майна або інших активів, які можуть бути використані для погашення боргу [3; 40].

КБ може обрати кілька варіантів дій, залежно від характеру проблеми та перспектив відновлення платоспроможності позичальника. Один із можливих підходів – реструктуризація кредиту, яка передбачає зміну умов кредитного договору. Це може включати продовження терміну кредиту, зменшення процентної ставки, тимчасове зниження суми платежів або надання відстрочки на погашення основного боргу. Така стратегія спрямована на полегшення фінансового навантаження на позичальника, що дозволяє йому стабілізувати свої фінансові показники та відновити здатність до виконання зобов'язань. Якщо реструктуризація не є доцільною або не приносить очікуваних результатів, банк може вдаватися до інших методів, таких як примусове стягнення боргу. Цей процес передбачає юридичні дії, спрямовані на примусове вилучення забезпечення або звернення на нього стягнення через судові процедури. У цьому випадку банк прагне мінімізувати свої втрати шляхом реалізації заставного майна або інших активів позичальника. При цьому важливим аспектом є оцінка ринкових умов для забезпечення оптимальної реалізації активів з метою отримання максимально можливого повернення коштів. У випадках, коли стягнення боргу не є можливим або економічно обґрунтованим, банк може вдаватися до списання проблемного кредиту з балансів. Цей крок зазвичай є крайньою мірою і застосовується після того, як всі інші методи вирішення проблемного кредиту були вичерпані. Списання дозволяє банку очистити свій баланс від непрацюючих активів, проте воно

супроводжується відповідними фінансовими втратами, що повинні бути покриті за рахунок резервів [3].

КБ аналізує причини виникнення проблемних кредитів, ефективність застосованих методів вирішення та робить висновки щодо вдосконалення процесу управління ризиками. Це може включати перегляд методик оцінки кредитоспроможності, коригування кредитної політики або впровадження нових інструментів управління ризиками, які зможуть зменшити ймовірність виникнення проблемних кредитів у майбутньому [40].

Укрупнено, фахівці виділяють традиційний та нетрадиційний підходи до управління кредитним КП КБ, котрі відрізняються за своєю методологією, інструментарієм та стратегічними цілями, що формує різні підходи до управління ризиками та дохідністю [3].

Традиційний підхід передбачає консервативні методи, орієнтовані на мінімізацію ризиків через ретельне оцінювання кредитоспроможності позичальників, забезпечення кредитів та дотримання суворих регуляторних норм. У рамках цього підходу банк використовує такі інструменти, як лімітування кредитування, диверсифікація портфеля за галузевими або географічними ознаками, формування резервів під можливі втрати та проведення регулярного аналізу кредитного портфеля. Головна мета традиційного підходу полягає в забезпеченні стабільної дохідності з мінімальними ризиками через зважену політику надання кредитів і контроль за ризиками дефолту [3].

Таблиця 1.8 – Підходи до управління КП КБ

Критерії	Традиційний підхід до управління кредитним портфелем банку		Нетрадиційний підхід до управління кредитним портфелем банку	
	Характеристика	Оцінка	Характеристика	Оцінка
1	2	3	4	5
За характером	Інтуїція та суб'єктивізм	+ -	Раціоналізм та об'єктивізм	+ -
За середовищем функціонування	У будь-якому середовищі	+	Стабільне ринкове середовище (ідеальна конкуренція, вільне отримання та надання позичок)	-

Продовження табл. 1.8

1	2	3	4	5
За математичним рівнем	Арифметика (коефіцієнтний аналіз)	-	Теорія ймовірності, статистика, економетрія (побудова моделей)	+
За методами наукового пізнання	Неформалізовані філософські методи (наукової уяви, інтуїції, здогадки)	+ -	Загальнонаукові методи (ймовірнісно-статистичний, моделювання, програмування, прогностичний)	+ -
За ризиками	Ризики важко ідентифікувати та розраховувати	-	Ризики можна досить точно ідентифікувати та розраховувати	+
За типами портфеля	Портфелі росту, портфелі доходу, агресивний, помірний консервативний	+ -	Активний, пасивний	+ -
За прикладним аспектом	Просто	+	Складно, потребує удосконалення та нових розробок	-
За швидкістю прийняття рішень	Швидко	+	Потрібний деякий час для роз'яснення (інтерпретації) отриманих даних	-
За вартістю	Дешево	+	Дорого	-
За процесом управління кредитним портфелем	Етапи не визначені та не дотримується їх послідовність	-	Всі етапи визначені та зберігається чітка їх послідовність	+
За технічним оснащенням	Калькулятор	-	Комп'ютер	+

Джерело: [3, с.77]

Нетрадиційний підхід до управління кредитним портфелем відрізняється більшим акцентом на інноваційних інструментах фінансового ринку, що дозволяють банкам підвищити ефективність використання своїх активів і гнучкіше управляти ризиками. Одним із ключових методів цього підходу є сек'юритизація, що передбачає перетворення кредитних зобов'язань на цінні папери, які продаються на ринку. Іншим важливим інструментом є продаж кредитів третім сторонам, що дозволяє швидко зменшити ризикове навантаження на баланс банку і може включати використання похідних фінансових інструментів, таких як кредитні дефолтні свопи, що надають можливість передати ризик неповернення кредиту контрагентам на ринку [3].

Основна відмінність між традиційним та нетрадиційним підходами полягає в акценті на різних аспектах управління ризиками. Традиційний підхід

базується на контролі за ризиками через внутрішні механізми управління, тоді як нетрадиційний орієнтований на активне використання ринкових інструментів для передачі або зменшення ризиків. При цьому традиційний підхід зазвичай менш чутливий до змін на ринку, оскільки основна увага приділяється стабільності та прогнозованості доходів, тоді як нетрадиційний підхід більш чутливий до ринкових коливань, але надає можливості для підвищення дохідності та збільшення гнучкості управління портфелем [3].

Отже, традиційний підхід більше підходить для банків, які прагнуть зберегти стабільність і мінімізувати ризики, навіть за рахунок обмеження потенційної дохідності, тоді як нетрадиційний підхід орієнтований на банки, що готові використовувати інноваційні рішення для підвищення ефективності та гнучкості управління кредитним портфелем, приймаючи на себе більші ринкові ризики в обмін на можливість отримання вищого доходу [3].

Таким чином, у даному розділі кваліфікаційної магістерської роботи визначено, що управління КП КБ є складним та багатограним процесом, який включає в себе оптимізацію структури портфеля з урахуванням ризиків та прибутковості. Основною метою цього процесу є забезпечення стабільності банківської діяльності через ефективне управління кредитними ризиками, що полягає у збалансуванні між ризиком неповернення позик і максимізацією прибутку. Урахування галузевої, регіональної та клієнтської диверсифікації дозволяє знижувати загальну волатильність портфеля. Особливу увагу приділяють аналізу фінансового стану позичальників, що дозволяє прогнозувати їх платоспроможність і мінімізувати можливі збитки. Важливим аспектом є також постійний моніторинг кредитного портфеля з метою своєчасного виявлення проблемних кредитів та прийняття відповідних заходів. Успішне управління передбачає розробку і впровадження ефективних стратегій реструктуризації проблемних активів, що дозволяє банку зменшувати втрати та забезпечувати стабільність операційної діяльності. Названі заходи спрямовані на підвищення фінансової стійкості банку і підтримання його конкурентоспроможності в умовах динамічної ринкової кон'юнктури.

2 АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ АТ КБ «ПРИВТБАНК»

2.1 Характеристика діяльності АТ КБ «Приватбанк» та основних його показників

Акціонерне товариство комерційний банк «Приватбанк» є одним із найвідоміших фінансових інститутів України, історія якого налічує кілька десятиліть і характеризується глибокими трансформаціями, пов'язаними з макроекономічними змінами в країні. Приватбанк був заснований у 1992 р. у м.Дніпрі у період трансформаційної кризи, яка супроводжувала розпад Радянського Союзу та початок ринкових реформ в Україні. Спочатку банк функціонував як комерційна фінансова установа з приватною формою власності, активно розвиваючи свій кредитний та депозитний бізнес. У 1996 р. Приватбанк отримав статус акціонерного товариства, що сприяло подальшому розширенню його операцій і залученню капіталу для фінансування нових проєктів. Протягом 2000-х років банк продовжував стрімко розвиватися, і до кінця десятиліття став найбільшим комерційним банком України за обсягами активів, депозитів і кредитного портфеля. Однак у 2014 р., після анексії Криму та початку військових дій на сході України, Приватбанк зіткнувся з істотними фінансовими труднощами, пов'язаними з економічною кризою в країні та високим рівнем проблемних кредитів у його портфелі.

Кульмінаційним моментом в історії банку стала його націоналізація у грудні 2016 року. Це рішення було прийнято урядом України та Національним банком України на тлі значних ризиків для стабільності фінансової системи країни через виявлені проблеми з ліквідністю та капіталом банку. Націоналізація Приватбанку стала найбільшою в історії банківської системи України і відбулася за активної участі міжнародних фінансових організацій, зокрема Міжнародного валютного фонду. Після націоналізації Приватбанк перейшов у повну державну власність, ставши частиною державного

банківського сектора, і з цього моменту його діяльність підпорядковується державній стратегії управління активами. Після націоналізації банку було проведено масштабну реструктуризацію та рекапіталізацію, метою якої було покращення фінансових показників та відновлення довіри клієнтів. До 2018 р. Приватбанк повністю стабілізував свою діяльність, суттєво знизив рівень проблемних активів та впровадив низку нових фінансових продуктів і технологій. Зокрема, банк став лідером у сфері цифрових послуг, запустивши одні з перших в Україні мобільних банківських додатків, таких як «Privat24», що забезпечило йому технологічну перевагу на ринку.

На сьогодні Приватбанк залишається ключовим елементом банківської системи України, зберігаючи свою провідну позицію за обсягами активів та кількістю клієнтів.

Оргструктура управління АТ КБ «Приватбанк» наведена у додатку Г (рис. Г.1). На сьогодні правління банком відповідає кращим міжнародним практикам (дод. Г, рис. Г.2). Важливу роль у процесах оцінки, затвердження та моніторингу кредитних заявок виконує кредитний комітет (рис. 2.1).

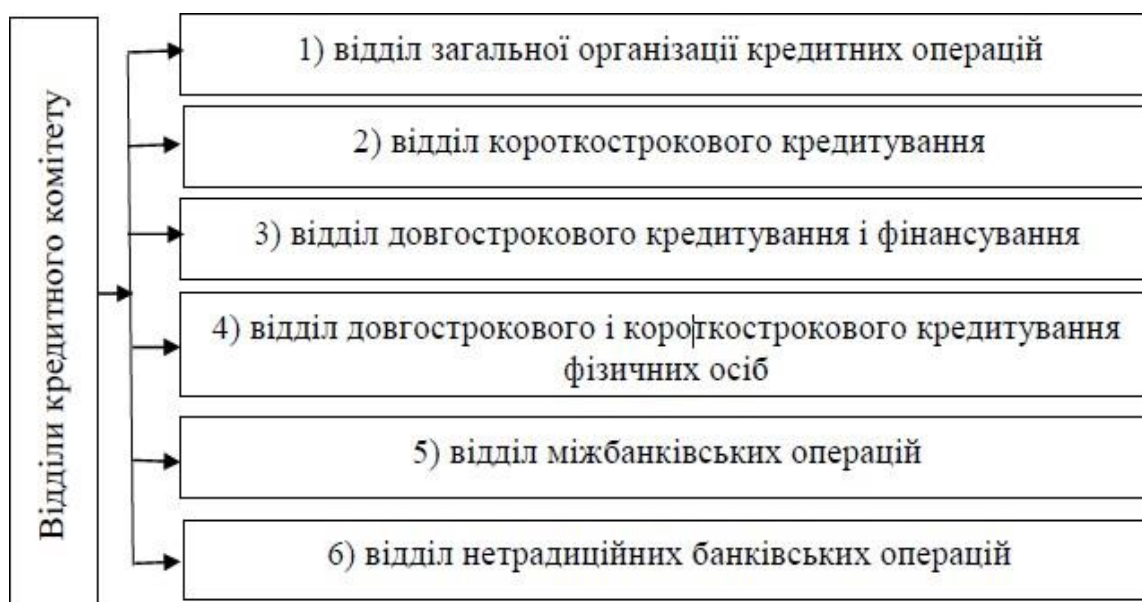

Рисунок 2.1 – Ключові підрозділи кредитного комітету АТ КБ «Приватбанк»

До 2020 р. АТ КБ «Приватбанк» мав найбільшу мережу відділень серед усіх українських банків, що складала близько 2 000 відділень по всій країні. У 2021 р., у рамках оптимізації банківської діяльності, було оголошено про відкриття нових, технологічно оснащених відділень у низці великих міст. Ці відділення, зокрема, в Києві, Львові та Одесі, були облаштовані відповідно до сучасних стандартів обслуговування, з акцентом на автоматизацію процесів і зменшення необхідності в безпосередньому контакті з касирами. Нові відділення оснащені інтерактивними терміналами самообслуговування та зонуванням для онлайн-консультацій, що дозволило значно підвищити ефективність роботи з клієнтами. У 2022 р. банк також продовжив відкривати міні-відділення у сільській місцевості, що стало відповіддю на зростаючий попит на фінансові послуги в регіонах. У 2023 р. Приватбанк відкрив кілька нових відділень у Києві, Харкові та Запоріжжі, що було частиною загальної стратегії розширення фізичної присутності в ключових містах країни (рис. 2.2).

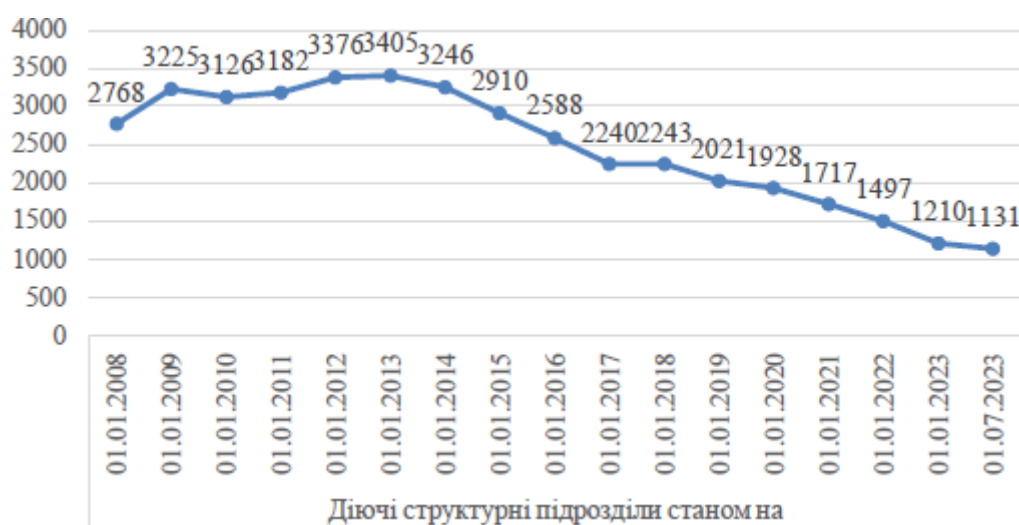

Рисунок 2.2 – Відкриття нових відділень АТ КБ «Приватбанк» з 2008 р. до середини 2023 р.

На кінець 2023 р. кількість відділень Приватбанку залишалася на рівні приблизно 1 700, що відображає певну оптимізацію мережі після пікових показників 2019 року, коли їх було понад 2 200. Однак банк продовжує

впроваджувати нові формати обслуговування, зокрема відкриття «цифрових» відділень, які поєднують класичні банківські послуги з інтеграцією онлайн-платформ для самостійного керування рахунками.

АТ КБ «Приватбанк» займає провідні позиції серед українських банків і має визнані рейтинги, які відображають його фінансову стабільність та надійність. На початок 2024 р. банк залишається найбільшим комерційним банком в Україні за обсягом активів, які станом на грудень 2023 р. становили приблизно 570 мільярдів гривень. Рейтингове агентство «Standard & Poor's» присвоїло Приватбанку рейтинг «uaAA» [24] (таб. 2.1).

Таблиця 2.1 – Рейтинги АТ КБ «Приватбанк»

Standard Rating	
Довгостроковий рейтинг за національною шкалою	uaAA
Короткостроковий кредитний рейтинг	uaK1
Рейтинг депозитів	ua.1
Fitch Ratings	
Довгостроковий рейтинг за національною шкалою	AA (ukr)/Stable
Рейтинг стійкості	ccc-
Довгостроковий рейтинг РДЕ в іноземній валюті	CCC-
Довгостроковий рейтинг РДЕ в національній валюті	CCC
Короткостроковий рейтинг РДЕ в іноземній валюті	C
Рейтинг підтримки	WD
Рівень підтримки довгострокового РДЕ	WD
Moody's (рейтинги визначаються на основі публічної інформації)	
Базова оцінка кредитоспроможності (BCA)	ca
Скоригована базова оцінка кредитоспроможності (Adjusted BCA)	ca
Довгострокові депозити (іноземна валюта)	Сaa3
Довгострокові депозити (національна валюта)	Сaa3
Довгострокова оцінка ризику контрагента	Сaa3(cr)
Довгостроковий рейтинг ризику контрагента (іноземна валюта)	Сaa3
Довгостроковий рейтинг ризику контрагента (національна валюта)	Сaa3

Джерело: [24]

Згідно з даними НБУ, Приватбанк також демонструє високі показники ліквідності, з коефіцієнтом ліквідності на рівні 180%, що значно перевищує нормативи регулятора. У сфері роздрібного банківського обслуговування,

згідно з рейтингами «Тор-100» у 2023 р., Приватбанк утримує більше 30% ринку депозитів населення, що свідчить про довіру клієнтів до банку. Крім того, Приватбанк посідає лідируючі позиції в рейтингах за кількістю активних користувачів електронних послуг. На кінець 2023 р. понад 10 мільйонів клієнтів користувалися сервісом Privat24, що підкреслює його роль у цифровізації банківських послуг в Україні. Банк також регулярно відзначається нагородами за якість обслуговування клієнтів і інноваційність у фінансових продуктах. У 2022 р. Приватбанк був визнаний найкращим банком в Україні за версією міжнародного фінансового журналу «Global Finance», що підтверджує його вплив на ринку і здатність адаптуватися до змінних умов [24].

АТ КБ «Приватбанк» пропонує широкий спектр кредитних продуктів, що задовольняють різноманітні потреби як фізичних, так і юридичних осіб (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Базові типи кредитних продуктів АТ КБ «Приватбанк»

Юридичні особи та/або фізичні особи-підприємці		Фізичні особи	
Тип кредиту	Максимальний прийнятний термін, років	Тип кредиту	Максимальний прийнятний термін, років
1. Кредити в поточну діяльність		1. Кредити без забезпечення	
овердрафт на поточний рахунок	1 (до 2 років для документарних операцій)	кредитні картки	20 (з щомісячним погашенням)
кредит на поповнення обігових коштів		споживчі кредити	2
документарні операції		2. Забезпечені кредити	
торгове фінансування		іпотека	20
2. Інвестиційне фінансування		фінансування авто, в т.ч. в лізинг	7
фінансовий лізинг	5 (до 7 років у випадку цільового фінансування на утеплення та модернізацію використання ресурсів)	кредит під заставу депозиту	1
інвестиційний кредит (в т. ч. у формі документарної операції)		фінансування під заставу нерухомості	5

Джерело: [10]

Одним із основних продуктів є кредити готівкою, які надаються на споживчі потреби, такі як придбання техніки, ремонт житла або оплати навчання. Ставки на такі кредити варіюються в залежності від терміну та суми,

з можливістю отримання кредиту до 500 тисяч гривень без забезпечення. Для бізнес-клієнтів банк пропонує кредити на розвиток бізнесу, що включають кредитні лінії та інвестиційні кредити, які можуть бути використані для поповнення обігових коштів або фінансування капітальних витрат. Ставки за такими кредитами також залежать від терміну та суми, а максимальна сума може досягати 10 мільйонів гривень [10].

Показники величини активів та їх структура в АТ КБ «Приватбанк» представлені в табл. 2.3 (дод. Д.1 – Д.4).

Таблиця 2.3 – Зміна величини активів та їх структура в АТ КБ «Приватбанк», 2020-2022 рр.

Активи	млн.	млн.	млн.	млн.	Відносне відхилення, %			Структура, %
	грн	грн	грн	грн	21/20	22/21	23/22	
Готівкові кошти і їх еквіваленти	45894	49911	52835	96380	108,8	105,9	182,4	17,8
Кредити та аванси банкам	27118	25059	26243	103837	92,4	104,7	395,7	19,2
Кредити та аванси клієнтам	59544	55021	68218	68084	92,4	124,0	99,8	12,6
Інвестиції в цінні папери	152157	221661	222277	239752	145,7	100,3	107,9	44,3
Інвестиційна нерухомість	2279	2933	1989	2155	128,7	67,8	108,3	0,4
Нематеріальні активи	648	953	1288	1389	147,1	135,2	107,8	0,3
Основні засоби	5832	6689	6074	5229	114,7	90,8	86,1	1,0
Інші нефінансові активи	10529	10128	9713	9189	96,2	95,9	94,6	1,7
Інші активи	5722	10170	12659	14581	177,7	124,5	115,2	2,7
Всього активів	309723	382525	401296	540596	123,5	104,9	134,7	100,0

Джерело: [10]

У 2020 році, на фоні пандемії COVID-19 та відповідних економічних наслідків, АТ КБ «Приватбанк» зосередився на збереженні ліквідності та підтримці своїх клієнтів, що могло вплинути на структуру активів. Значне зростання обсягу грошових коштів та резервів відзначалося, що свідчить про обережну політику управління активами в умовах невизначеності. Протягом 2021-2022 рр. активи продовжували зростати, причому найбільшою мірою це

стосувалося кредитного портфеля, що свідчить про відновлення економіки та попит на кредитні ресурси. Структура активів поступово змінювалася, зменшуючи частку грошових коштів на користь кредитних вкладень та інвестицій у цінні папери. Зокрема, на 01.01.2023 р. найбільшу частку склали інвестиції в цінні папери (44,3%), а найменшу – нематеріальні активи (0,3%) (рис. 2.3).

Рисунок 2.3 – Візуальне зображення структури активів в АТ КБ «Приватбанк» на 01.01.2023 р. (джерело: [10])

Аналіз величини зобов'язань та їх структури в АТ КБ «Приватбанк» у періоді з 2020 по 2022 рр. вказує на суттєві зміни в фінансовій структурі банківської установи. За даними фінансової звітності, загальний обсяг зобов'язань банку зріс з 329 700 мільйонів гривень у 2020 р. до 334 681 мільйонів гривень у 2021 р., а на кінець 2022 р. досяг 482 807 мільйонів гривень. Цей зростаючий тренд вказує на активне залучення пасивів, що може бути обумовлено необхідністю фінансування розширення кредитування та підтримки ліквідності в умовах економічної нестабільності (табл. 2.4).

Структура зобов'язань «ПриватБанку» вказує на високий рівень залежності від коштів клієнтів (97,8% на кінець 2022 р.). Найменшу питому

вагу склали інші фінансові зобов'язання (0,5%) та інші не фінансові зобов'язання (0,5%) на кінець 2022 р.

Таблиця 2.4 – Зміна величини зобов'язань та їх структура в АТ КБ «Приватбанк», 2020-2022 рр.

Активи	млн. грн	млн. грн	млн. грн	млн. грн	Відносне відхилення, %			Структура, %
	01.01.20	01.01.21	01.01.22	01.01.23	21/20	22/21	23/22	
Кошти банків	201	2	3	0	1,0	150,0	0,0	0,0
Кошти клієнтів	240621	312708	325303	471970	130,0	104,0	145,1	97,8
Відстрочені податкові зобов'язання	121	146	159	0	120,7	108,9	0,0	0,0
Інші фінансові зобов'язання	2639	4059	3770	2634	153,8	92,9	69,9	0,5
Забезпечення	2363	10687	3651	5804	452,3	34,2	159,0	1,2
Інші нефінансові зобов'язання	1528	2098	1795	2271	137,3	85,6	126,5	0,5
Інші зобов'язання	7721	0	0	128	0,0	0,0	0,0	0,0
Разом зобов'язань	255194	329700	334681	482807	129,2	101,5	144,3	100,0

Джерело: [10]

Власний капітал є основою фінансової стійкості банку, що дозволяє йому виконувати регуляторні вимоги НБУ та міжнародних стандартів банківського капіталу (табл. 2.5) (див. дод. Д.1 – Д.4).

У 2020 році власний капітал банку становив 52 825 мільйонів гривень, що забезпечувало достатній буфер для покриття можливих ризиків та підтримки фінансової стійкості. Протягом 2021 р. цей показник зріс до 66 615 мільйонів гривень, що на 12,6% більше порівняно з попереднім роком. Збільшення власного капіталу було спричинене як додатковими накопиченнями за рахунок отриманого чистого прибутку, так і за рахунок реінвестування частини прибутків у капітал банку. У 2022 р. спостерігалось скорочення власного капіталу, який склав 57 789 мільйонів гривень, що представляло зменшення на 13,2% порівняно з попереднім роком. Основним чинником, що сприяв цьому, була війна і витікаючи із неї наслідки нестабільності та економічного спаду.

Таблиця 2.5 – Зміна величини власного капіталу в АТ КБ «Приватбанк», 2020-2022 рр.

Активи	млн.грн	млн.грн	млн.грн	млн.грн	Відносне відхилення, %		
	01.01.20	01.01.21	01.01.22	01.01.23	21/20	22/21	23/22
Статутний капітал	206060	206060	206060	206060	100,0	100,0	100,0
Емісійний дохід	23	23	23	23	100,0	100,0	100,0
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	12174	100,0	100,0	100,0
Інші резерви	-660	-2248	-4091	-15168	340,6	182,0	370,8
Резерви та інші фонди банку	6850	8481	9696	11449	123,8	114,3	118,1
Накопичений дефіцит	-169918	-171665	-157247	-156749	101,0	91,6	99,7
Разом власного капіталу	54529	52825	66615	57789	96,9	126,1	86,8

Джерело: [10]

Аналіз фінансових показників АТ КБ «Приватбанк» за період 2019–2022 років виявляє низку важливих змін, що відбулися в ключових напрямках його діяльності (табл. 2.6). Зокрема, процентні доходи зазнали поступового збільшення, з 33 841 млн грн у 2019 р. до 43 686 млн грн у 2022 р. Абсолютне відхилення між 2021 та 2022 роками склало 7 832 млн грн, що свідчить про значне зростання на 21,84%. Водночас процентні витрати знизилися з 14 174 млн грн у 2019 році до 3 768 млн грн у 2022 році, що представляє значне зменшення витрат на 42,36% у відносному вираженні у 2022 р. (рис. 2.4.).

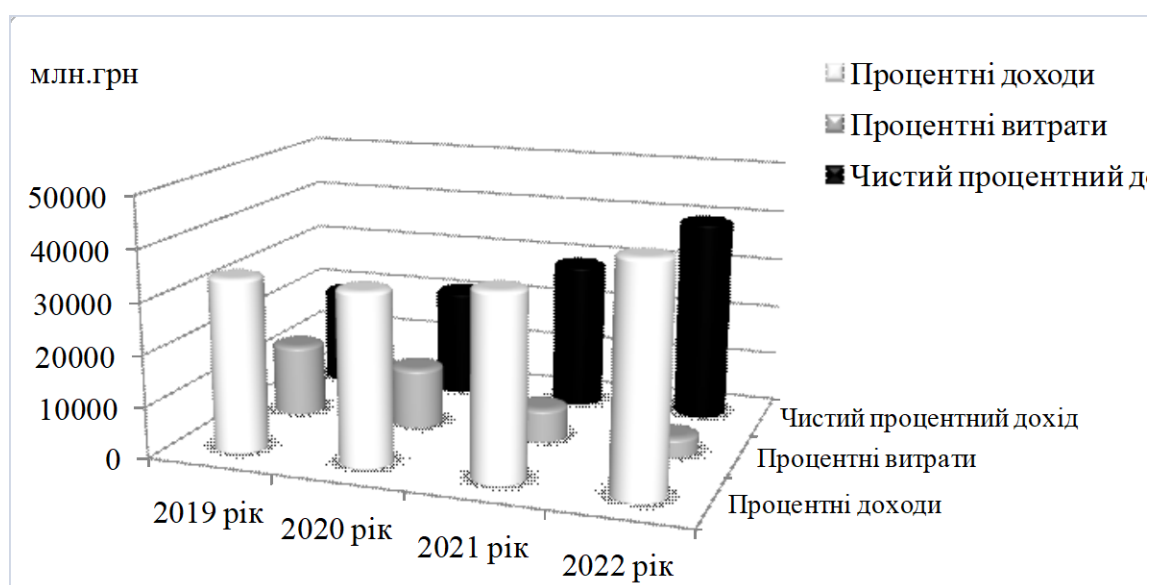

Рисунок 2.4 – Динаміка процентних доходів та витрат АТ КБ «Приватбанк», 2019-2022 рр.

Таблиця 2.6 – Зміни у величинах доходів і витрат АТ КБ «Приватбанк», 2019-2022 рр., млн.грн

Найменування показників	Роки				Абсолютне відхилення			Відносне відхилення		
	2019	2020	2021	2022	2020 р. від 2019 р.	2021 р. від 2020р.	2022 р. від 2021 р.	2020 р. від 2019 р.	2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Процентні доходи	33841	33563	35854	43686	-278	2291	7832	-0,82	6,83	21,84
Процентні витрати	14174	11961	6537	3768	-2213	-5424	-2769	-15,61	-45,35	-42,36
Чистий процентний дохід	19667	21602	29317	39918	1935	7715	10601	9,84	35,71	36,16
Відрахування до резерву на зменшення корисності	4	1771	856	15396	1767	-915	14540	44175	-51,67	1698,60
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності	19663	19831	28461	24552	168	8630	-3909	0,85	43,52	-13,73
Комісійні доходи	24575	27649	35057	32945	3074	7408	-2112	12,51	26,79	-6,02
Комісійні витрати	6386	8888	11840	12505	2502	2952	665	39,18	33,21	5,62
Чистий прибуток(збиток) від операцій з іноземною валютою	2589	3103	3226	14655	514	123	11429	19,85	3,96	354,28
Чистий прибуток(збиток) від переоцінки з іноземною валютою	6510	7460	1017	-7760	950	-6443	-8777	14,59	-86,37	-863,03
Чистий прибуток(збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	-1518	-16037	7634	2489	-14519	23671	-5145	956,46	-147,60	-67,40
Чистий прибуток(збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	4	-256	-873	267	-260	-617	1140	-6500,00	241,02	-130,58
Витрати на виплати працівникам	-	8192	8904	10096	-	712	1192	-	8,69	13,39
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя	-134	-119	-	-	15	-	-	-11,19	-	-
Частка прибутку(збитку) асоційованих підприємств та спільних підприємств, облік яких ведеться за методом участі в капіталі	8	-124	-	-	-132	124	0	-1650,00	-100,00	-
Амортизаційні витрати	-	-	2183	1970	0	2183	-213	-	-	-9,76
Адміністративні та інші операційні витрати	-14428	-18006	-2348	-10473	-3578	15658	-8125	24,80	-86,96	346,04
Інші доходи	2113	1090	1286	2815	-1023	196	1529	-48,41	17,98	118,90
Інші витрати	4	9	164	1	5	155	-163	125,00	1722,22	-99,39
Інші прибутки(збитки) від модифікації фінансових активів	-	-	-111	-458	-	-	-347	-	-	312,61
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизаційною собівартістю	-	-	77	4	-	-	-73	-	-	-94,81
Прибуток до оподаткування	32609	24296	35067	34672	-8313	10771	-395	-25,49	44,33	-1,13
(Витрати на оплату податку) доходи від повернення податку	-	6	-17	4474	6	-23	4491	-	-383,33	-26417,65
Чистий прибуток за рік	32609	24302	35050	30198	-8407	10848	-4852	-25,78	44,82	-13,84

Комісійні доходи, починаючи з 24 575 млн грн у 2019 році, досягли піку в 2021 році (35 057 млн грн), після чого незначно знизилися до 32 945 млн грн у 2022 році, що становить відносне зменшення на 6,02% порівняно з 2021 роком. Водночас комісійні витрати зростали, з 6 386 млн грн у 2019 році до 12 505 млн грн у 2022 році (збільшення на 5,62% порівняно з попереднім роком) (рис. 2.5).

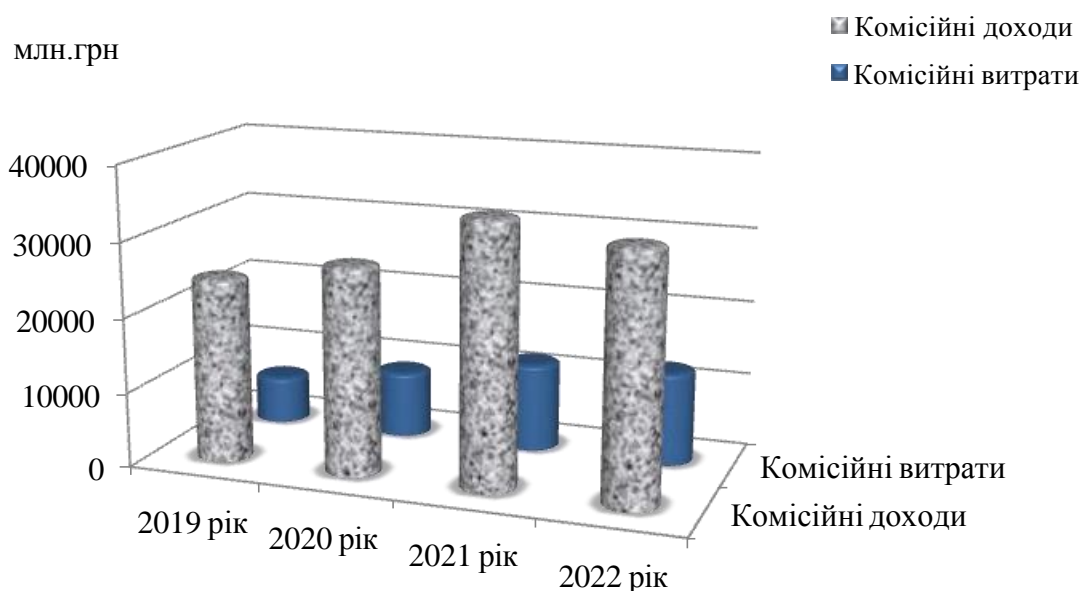

Рисунок 2.5 – Динаміка комісійних доходів і витрат АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2022 рр.

Чистий процентний дохід також демонструє постійне зростання. Зокрема, у 2022 р. він становив 39 918 млн грн, що на 10 601 млн грн більше, ніж у 2021р. (зростання на 36,16%). Водночас витрати на відрахування до резерву на зменшення корисності різко зросли з 856 млн грн у 2021 році до 15 396 млн грн у 2022 році (збільшення на 1 698,60%). Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою зріс найбільш вражаюче, з 3 226 млн грн у 2021 році до 14 655 млн грн у 2022 р., що представляє збільшення на 354,28%. Однак прибутки від переоцінки з іноземною валютою різко впали в 2022 році, досягнувши значення -7 760 млн грн, що є зниженням на 863,03% порівняно з 2021 р. Операції з борговими фінансовими інструментами також демонструють великі коливання. У 2020 р. банк зазнав значного збитку в розмірі 16 037 млн грн, але

у 2021 р. показник покращився до 7 634 млн грн. Однак у 2022 р. він знову знизився до 2 489 млн грн. Витрати на виплати працівникам демонструють стає зростання, з 8 192 млн грн у 2020 році до 10 096 млн грн у 2022 році. Це зростання пояснюється зростанням витрат на заробітну плату, що також вказує на підвищення витрат на управління персоналом. Інші доходи та витрати також варіювалися, але значним є стрибок інших доходів з 1 286 млн грн у 2021 р. до 2 815 млн грн у 2022 р. (зростання на 118,90%). Загальний прибуток до оподаткування у 2022 р. становив 34 672 млн грн, що дещо менше, ніж у 2021 р. (35 067 млн грн). Хоча чистий прибуток за рік у 2022 р. зменшився на 13,84%, досягнувши 30198 млн грн (рис. 2.6).

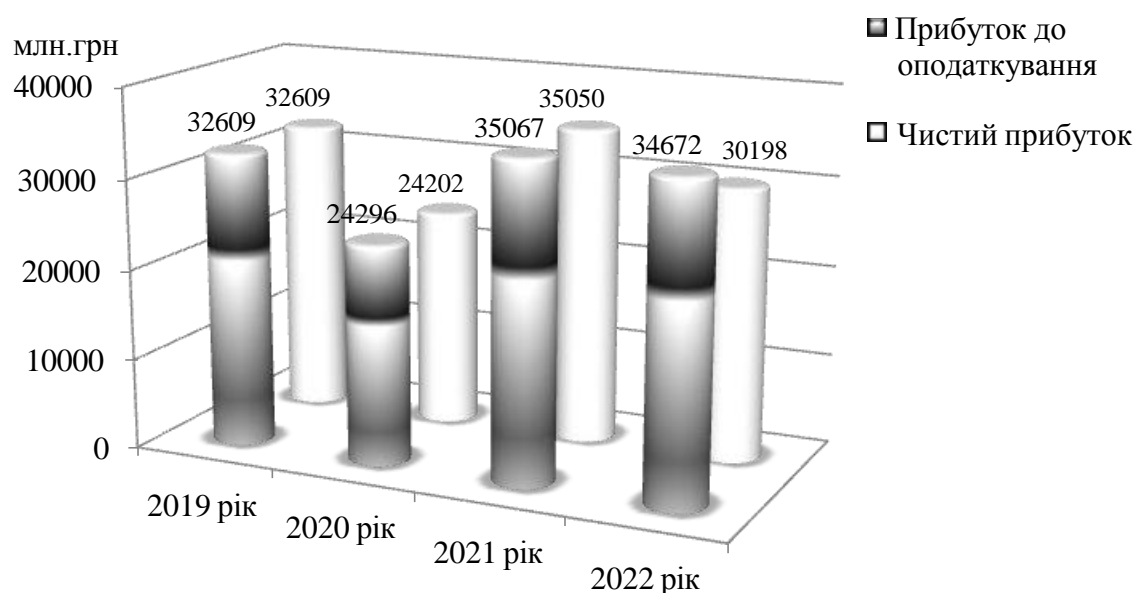

Рисунок 2.6 – Динаміка фінансових результатів АТ КБ «Приватбанк»

Отже, отримані дані свідчать про значну волатильність основних фінансових показників АТ КБ «Приватбанк», що може бути пов'язано із зовнішніми економічними умовами та внутрішніми стратегіями управління банком. Показник прибутковості активів демонструє поступове зниження: у 2019 році він становив 11,09%, у 2020 році – 7,02%, у 2021 році дещо підвищився до 8,94%, але у 2022 році знову впав до 6,41%. Відхилення між

роками показують, що у 2020 році прибутковість активів знизилася на 4,07%, у 2021 році спостерігається збільшення на 1,92%, а в 2022 році знову зниження на 2,53%, що свідчить про нестабільність рентабельності активів (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Показники прибутковості АТ КБ «Приватбанк»

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення		
					2020 р. від 2019 р.	2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Прибутковість активів, %	11,09	7,02	8,94	6,41	-4,07	1,92	-2,53
Прибутковість капіталу, %	75,66	45,27	58,69	48,55	-30,38	13,42	-10,14
Показник чистого процентного доходу, %	6,35	5,65	7,31	7,38	24,3	30,4	-16,1

Показник прибутковості капіталу також демонструє подібну динаміку. У 2019 р. він складав 75,66%, у 2020 р. впав до 45,27%, що є зниженням на 30,38%. У 2021 р. цей показник виріс до 58,69%, що становить приріст на 13,42%, проте у 2022 р. знову знизився до 48,55%, що відображає спад на 10,14%. Це може свідчити про те, що капітал банку використовується менш ефективно, особливо під час кризових періодів. Показник чистого процентного доходу виявляє позитивну динаміку у 2020 та 2021 роках. У 2019 році він становив 6,35%, зменшився до 5,65% у 2020 році (відхилення на 24,3%), але знову зріс до 7,31% у 2021 році (приріст на 30,4%). У 2022 році спостерігається незначне збільшення до 7,38%, проте темпи зростання значно сповільнилися, що може свідчити про певні труднощі в підтримці стабільного зростання доходів у довгостроковій перспективі.

Отже, аналіз економічних показників АТ КБ «Приватбанк» виявив суттєві коливання в прибутковості активів та капіталу, що вказує на необхідність глибшого вивчення внутрішніх процесів управління активами банку. Для більш комплексного розуміння стану фінансової стійкості доцільно звернути увагу на динамічно-структурний аналіз кредитного портфелю, який дозволить оцінити якість та структуру кредитних зобов'язань банку.

2.2 Динамічно-структурний аналіз кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»

Наприкінці 2022 р. обсяги кредитних портфелів п'яти основних українських банків значно відрізнялися. Приватбанк між ними посів 3е місце. Ощадбанк посідав перше місце з портфелем у 83,2 млрд грн, майже на тому ж рівні, що і Укрексімбанк, чий кредитний портфель складав 83 млрд грн. Укргазбанк, хоча й менший за розміром, також мав значний обсяг кредитів — 65,3 млрд грн. Райффайзен Банк демонстрував дещо менший кредитний портфель — 61,8 млрд грн (рис. 2.7).

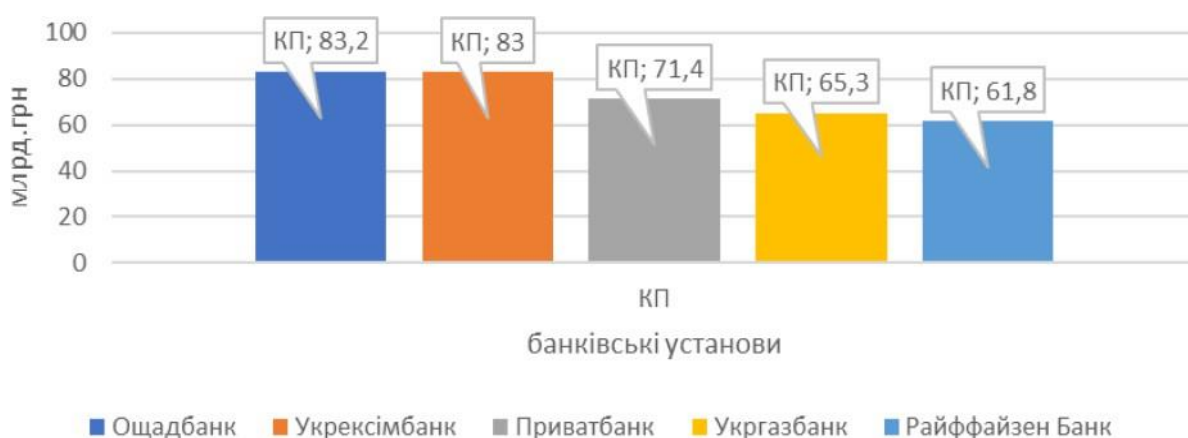

Рисунок 2.7 – Місце КП АТ КБ «Приватбанк» серед інших КП банківських установ України, 2022 р. (джерело: [7; 8])

Примітно, що до Топ-5 (у 2022 р.) КП банківських установ України у розрізі клієнтів – юросіб АТ КБ «Приватбанк» не увійшов (рис. 2.8).

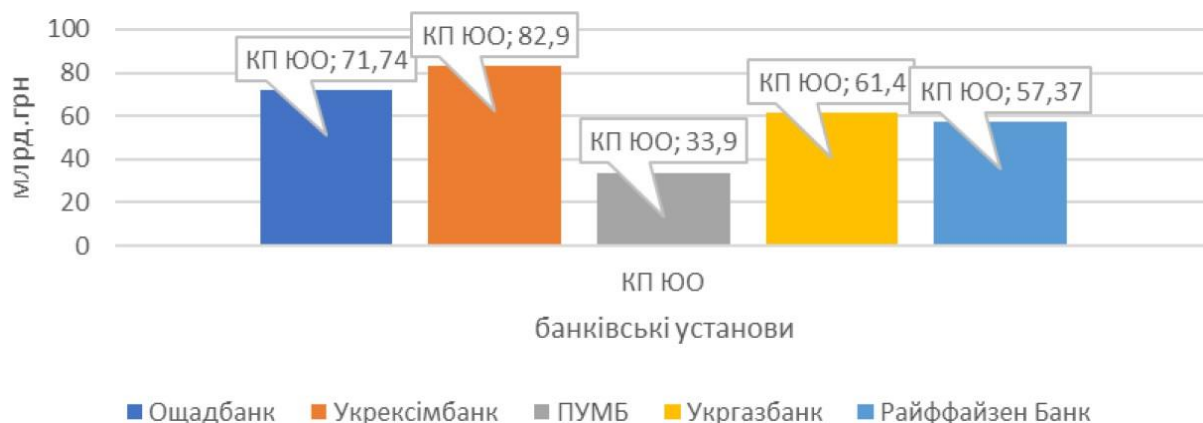

Рисунок 2.8 – Топ-5 (2022 р.) КП банківських установ України у розрізі клієнтів – юросіб (джерело: [7; 8])

Разом із цим, АТ КБ «Приватбанк» є ведучим у Топ-5 КП банківських установ України у розрізі клієнтів – фізосіб (рис. 2.9).

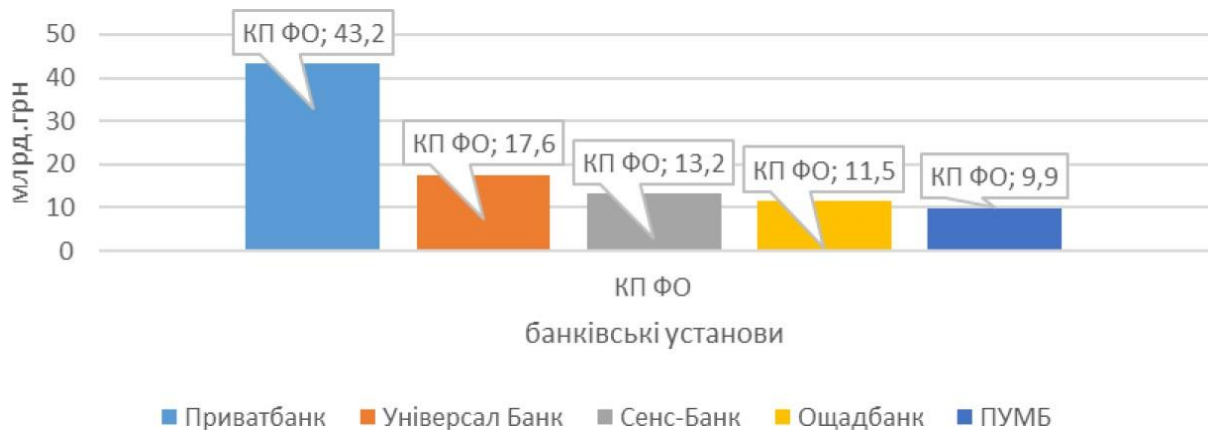

Рисунок 2.9 – Топ-5 (2022 р.) КП банківських установ України у розрізі клієнтів – фізосіб (джерело: [7; 8])

Надалі дослідимо кредитний портфель АТ КБ «Приватбанк» (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Склад КП АТ КБ «Приватбанк», 2018-2022 рр., млн. грн.

Складові кредитного портфелю	Роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	212795	210579	164332	163513	167931
Кредити юридичним особам	5648	6250	5509	4091	5340
Кредити фізичним особам – кредитні картки	45314	51890	40609	45314	46593
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	12923	11467	9566	3912	392
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	4193	4148	3500	3883	3880
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	332	250	35	328	394
Кредити фізичним особам – інші кредити	672	498	129	26	83
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	8251	8555	6859	23311	11903
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	654	1152	1052	364	735
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	710	742	588	162	267
Придбані/створені знецінені кредити	196	94	76	-	-

Продовження табл. 2.8

Складові кредитного портфелю	2018	2019	2020	2021	2022
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	248	418	517	649	1067
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	291936	296043	232772	242568	250496
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки/резерв на зменшення корисності кредитів	241796	236499	177751	174350	182412
Всього кредитів та авансів клієнтам	50140	59544	55021	68218	68084

Аналіз кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк» за період з 2018 по 2022 роки показує кілька важливих тенденцій, що оцінені в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Динамічні показники змін КП АТ КБ «Приватбанк», 2018-2022 рр.

Складові кредитного портфелю	Абсолютне відхилення, тис. грн.				Відносне відхилення, %			
	2019 р. від 2018 р.	2020 р. від 2019 р.	2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.	2019 р. від 2018 р.	2020 р. від 2019 р.	2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	-2216	-46247	-819	4418	-1,04	-21,96	-0,50	2,70
Кредити юридичним особам	602	-741	-1418	1249	10,66	-11,86	-25,74	30,53
Кредити фізичним особам – кредитні картки	6576	-11281	4705	1279	14,51	-21,74	11,59	2,82
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	-1456	-1901	-5654	-3520	-11,27	-16,58	-59,11	-89,98
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	-45	-648	383	-3	-1,07	-15,62	10,94	-0,08
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	-82	-215	293	66	-24,70	-86,00	837,14	20,12
Кредити фізичним особам – інші кредити	-174	-369	-103	57	-25,89	-74,10	-79,84	219,23

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Кредити підприємствам МСП	304	-1696	16452	-11408	3,68	-19,82	239,86	-48,94
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	498	-100	-688	371	76,15	-8,68	-65,40	101,92
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	32	-154	-426	105	4,51	-20,75	-72,45	64,81
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства МСП	170	99	132	418	68,55	23,68	25,53	64,41
Придбані/створені знецінені кредити	-102	-18	-	-	-52,04	-19,15	-	-
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	4107	-63271	9796	7928	1,41	-21,37	4,21	3,27
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки/резерв на зменшення корисності кредитів	-5297	-58748	-3401	8062	-2,19	-24,84	-1,91	4,62
Всього кредитів та авансів клієнтам	9404	-4523	13197	-134	18,76	-7,60	23,99	-0,20

Таким чином, незважаючи на тимчасові коливання, загальний тренд у кредитуванні має позитивну динаміку, з відновленням після кризового 2020 р. Однак подальший моніторинг кредитного портфелю та економічної ситуації є необхідним для оцінки ризиків і можливостей у наступні роки.

По-перше, дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляється як окремий портфель, показує значне зменшення з 2018 по 2020рр., з абсолютним відхиленням -46 247 тис. грн у 2020 р. Відносне відхилення також є значним, становлячи -21,96%. У 2021 р. відзначається

незначне відновлення (+4 418 тис. грн), проте у 2022 р. знову спостерігається падіння. Це може свідчити про зниження попиту на фінансовий лізинг або про певні ризики в управлінні цими активами. Кредити юридичним особам виявляють негативну динаміку з абсолютними відхиленнями, які досягають -1 418 тис. грн у 2021 р., що є частиною більш загальної тенденції до зниження. Відносні відхилення також свідчать про поступове зменшення: -25,74% у 2021р. Однак у 2022 р. відзначається позитивне відхилення (+1 249 тис. грн), що може свідчити про відновлення інтересу до кредитування підприємств. Кредити фізичним особам на кредитні картки в 2019 році показують зростання на +6 576 тис. грн, але в 2020 році спостерігається значне падіння (-11 281 тис. грн). У 2021 році кредитування відновлюється, зростаючи на +4 705 тис. грн. Відносні відхилення свідчать про коливання, зокрема в 2020 році вони становлять -21,74%. Іпотечні кредити для фізичних осіб відзначаються істотним зниженням, з абсолютними відхиленнями -5 654 тис. грн у 2021 році, що вказує на істотне падіння попиту або доступності цього сегмента. Відносні відхилення демонструють ще більш стрімке зменшення, досягаючи -89,98% у 2022 р.

Споживчі кредити залишаються відносно стабільними, хоча у 2020 р. спостерігається падіння на -648 тис. грн, з подальшим зростанням на +383 тис. грн у 2021 р., але незначним зниженням у 2022 р. Кредити на придбання автомобілів показують значні коливання: хоча в 2020 році відзначається падіння на -215 тис. грн, в 2021 р. воно різко зростає на +293 тис. грн, а в 2022р. – знову на +66 тис. грн. Інші кредити також зазнають зниження, проте в 2022 р. відзначається зростання (+57 тис. грн), що може вказувати на певні позитивні зміни в даному сегменті.

У цілому, в 2019 р. спостерігається зростання обсягу кредитів та авансів на 9 404 тис. грн в порівнянні з 2018 р., що становить відносне зростання на 18,76%, що може свідчити про збільшення попиту на кредитні послуги або про зусилля банку в розширенні кредитування. У 2020 р. відзначається зменшення кредитного портфелю на 4 523 тис. грн, що відповідає відносному зниженню на 7,60%. Це скорочення ймовірно сталося через негативні економічні наслідки

пандемії COVID-19, які вплинули на фінансові можливості як підприємств, так і фізичних осіб. У 2021 р. ситуація змінюється на краще: обсяги кредитів та авансів зростають на 13 197 тис. грн, що є значним позитивним показником, і відносне зростання становить 23,99%, що свідчить про відновлення кредитної активності, ймовірно, внаслідок покращення економічної ситуації або зміни в політиці банку щодо кредитування. У 2022 р. спостерігається невелике зменшення на 134 тис. грн, що є відносним скороченням на -0,20% і може свідчити про певні ризики, які можуть вплинути на подальше кредитування, хоча це падіння є незначним в контексті загальної динаміки за попередні роки.

Аналіз структури кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк» за період з 2018 по 2022 рр. свідчить про значні зміни в різних категоріях кредитування, а також про загальні тенденції в управлінні ризиками та кредитною політикою банку (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 - Склад КП АТ КБ «Приватбанк» у 2019-2022 роках, %

Складові кредитного портфелю	Роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	72,89	71,13	70,60	67,41	67,04
Кредити юридичним особам	1,93	2,11	2,37	1,69	2,13
Кредити фізичним особам – кредитні картки	15,52	17,53	17,45	18,68	18,60
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	4,43	3,87	4,11	1,61	0,16
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	1,44	1,40	1,50	1,60	1,55
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	0,11	0,08	0,02	0,14	0,16
Кредити фізичним особам – інші кредити	0,23	0,17	0,06	0,01	0,03
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	2,83	2,89	2,95	9,61	4,75
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	0,22	0,39	0,45	0,15	0,29
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	0,24	0,25	0,25	0,07	0,11
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	0,08	0,14	0,22	0,27	0,43
Придбані/створені знецінені кредити	0,07	0,03	0,03	-	-

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5	6
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0	100,0 0
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки/резерв на зменшення корисності кредитів	82,83	79,89	76,36	71,88	72,82
Всього кредитів та авансів клієнтам	17,17	20,11	23,64	28,12	27,18

Структуру кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк» у 2022 році можна зобразити на рис. 2.10.

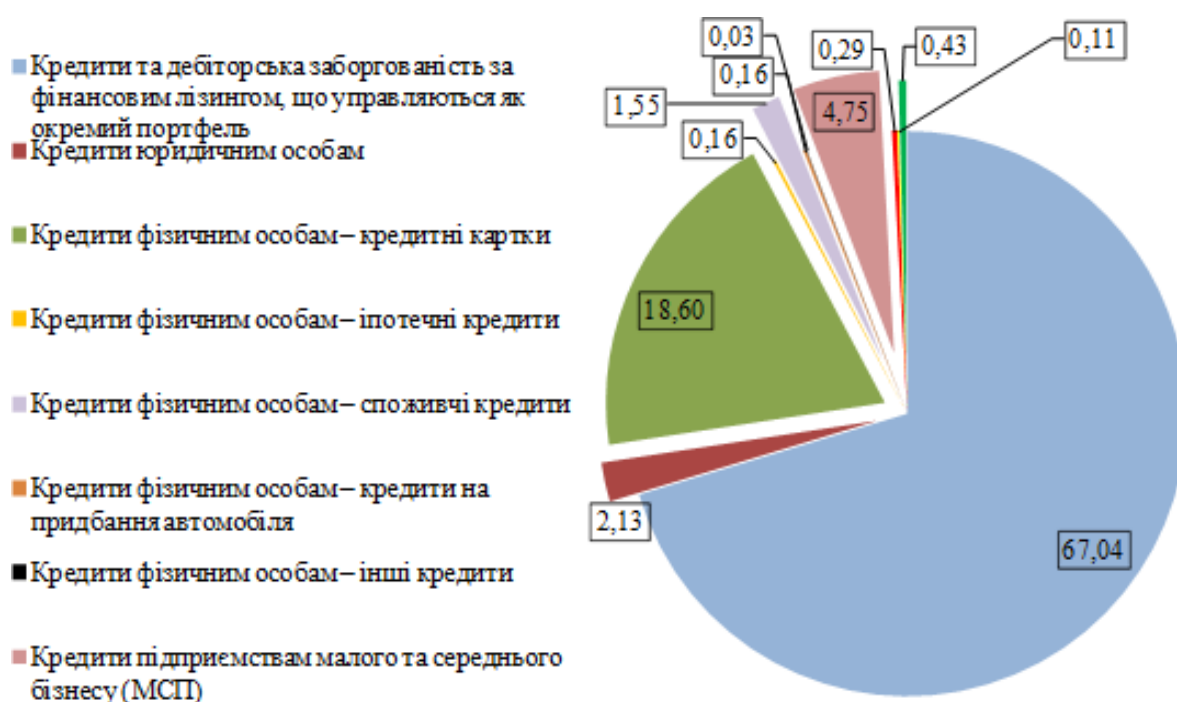

Рисунок 2.10 – Кругова діаграма складу КП АТ КБ «Приватбанк», 2022 р.

Перш за все, відзначається зменшення частки кредитів та дебіторської заборгованості за фінансовим лізингом, які у 2018 р. становили 72,89% від загальної суми кредитів, а в 2022 р. знизилися до 67,04%. Це може свідчити про те, що банк переглядає свою стратегію фінансового лізингу, можливо, з метою зменшення ризиків, пов'язаних із цим сегментом. Кредити юридичним особам показали невелику позитивну динаміку у 2019 та 2020 роках, однак у 2021 р. спостерігається значне зниження до 1,69%, з подальшим відновленням до

2,13% у 2022 році. Це може вказувати на зміну економічної ситуації або на вплив пандемії COVID-19 на попит на корпоративні кредити. Сегмент кредитування фізичних осіб демонструє певну стабільність, зокрема кредитні картки, які поступово зростають з 15,52% у 2018р. до 18,60% у 2022 р., що свідчить про зростаючий попит на безготівкові платежі та споживчі кредити. Іпотечні кредити зазнали значного падіння, з 4,43% у 2018 році до лише 0,16% у 2022 р. Ця тенденція може бути зумовлена високими процентними ставками або ж змінами в законодавстві, що регулює іпотечне кредитування. Кредити для малих і середніх підприємств (МСП) спочатку демонструють стабільне зростання, досягаючи 9,61% у 2021 р., однак у 2022 р. їх частка знову зменшується до 4,75%. Це може вказувати на негативний вплив економічних чинників на малий і середній бізнес, ймовірно, через нестабільність у країні. Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, як фізичних, так і юридичних осіб, залишалася на порівняно низькому рівні, що свідчить про ефективне управління ризиками в цій сфері. Зростання дебіторської заборгованості за фінансовим лізингом у секторі МСП (з 0,08% у 2018 р. до 0,43% у 2022 р.) може вказувати на поступове покращення фінансового стану малих і середніх підприємств. Важливим моментом є зменшення резерву під очікувані кредитні збитки, який скоротився з 82,83% у 2018 році до 72,82% у 2022 році. Це може бути свідченням покращення якості активів банку, але також і ризиком зменшення буферів проти можливих втрат у випадку нових економічних труднощів.

Отже, структура КП АТ КБ «Приватбанк» за досліджуваний період демонструє певну еволюцію в стратегіях кредитування, з переважанням споживчих кредитів, хоча ризики, пов'язані з малим і середнім бізнесом, та з іпотечним кредитуванням залишаються актуальними. Важливо продовжувати моніторинг цих тенденцій для вчасного реагування на зміни в економічному середовищі.

Аналіз кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк» за період з 2019 по 2022 рр. виявляє важливі зміни в структурі кредитування та ризиків, пов'язаних із кредитними збитками (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Величина і питома вага валової балансової вартості кредитів та авансів клієнтам АТ КБ «Приватбанк», 2019-2022 рр.

Складові кредитного портфелю	Сума, тис. грн.				Питома вага, %			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Кредити з оцінкою очікуваних кредитних збитків в межах 12 місяців	55569	50656	66035	56590	18,77	21,76	27,22	22,59
Кредити з оцінкою кредитних збитків в межах строку дії кредиту	1399	3068	1982	15345	0,47	1,32	0,82	6,13
Знецінені кредити	238981	178972	174551	178561	80,73	76,89	71,96	71,28
Придбані/створені знецінені кредити	94	76	-	-	0,032	0,033	-	-
Всього кредитів та авансів клієнтам	296043	232772	242568	250496	100	100	100	100

Кредити з оцінкою очікуваних кредитних збитків в межах 12 місяців продемонстрували зростання в абсолютних значеннях, з 55,569 тис. грн у 2019р. до 66,035 тис. грн у 2021 р., з подальшим зниженням до 56,590 тис. грн у 2022 р. Проте питома вага цих кредитів в загальному кредитному портфелі також зросла з 18,77% у 2019 р. до 27,22% у 2021 р., перш ніж зменшитися до 22,59% у 2022 р. Це вказує на збільшення уваги до ризиків, пов'язаних із короткостроковими кредитними збитками. Кредити з оцінкою кредитних збитків в межах строку дії кредиту, хоча і мали невелику абсолютну величину, зросли з 1,399 тис. грн у 2019 р. до 15,345 тис. грн у 2022 р., що відображає підвищення потенційних ризиків у довгостроковій перспективі. Питома вага цих кредитів збільшилась з 0,47% у 2019 р. до 6,13% у 2022 р., що свідчить про зростання уваги до ризиків на протязі всього терміну кредитування.

Знецінені кредити, що складають найбільшу частину кредитного портфелю, зменшились з 238,981 тис. грн у 2019 р. до 174,551 тис. грн у 2021р., але потім знову зросли до 178,561 тис. грн у 2022 році. Питома вага знецінених

кредитів також показала зниження з 80,73% у 2019 р. до 71,96% у 2021 р., а потім залишилась на рівні 71,28% у 2022 р. Це може свідчити про певні поліпшення в управлінні кредитними ризиками, але залишається високою частка знецінених активів. Придбані або створені знецінені кредити залишались на мінімальному рівні протягом всього періоду, що вказує на обмежене залучення таких активів до кредитного портфелю.

Отже, загальна сума кредитів та авансів клієнтам зменшилась з 296,043 тис. грн у 2019 р. до 232,772 тис. грн у 2020 р., проте знову зросла до 250,496 тис. грн у 2022 р., що свідчить про поступове відновлення кредитування після спадів у попередні роки. Сумарна структура КП АТ КБ «Приватбанк» відображає комплексні зміни, пов'язані з управлінням ризиками та адаптацією до ринкових умов, проте залишаються виклики, пов'язані зі знеціненням активів і потенційними кредитними збитками.

У 2022 р. в Україні спостерігалася значна динаміка змін у сфері непрацюючих кредитів у банківському секторі. Згідно з даними НБУ, їх рівень у АТ КБ «Приватбанк» в 2022 р. залишався одним з найвищих серед українських банків, що відображає не лише внутрішні проблеми установи, але й загальну тенденцію до збільшення обсягу неповернених кредитів у секторі (рис. 2.11).

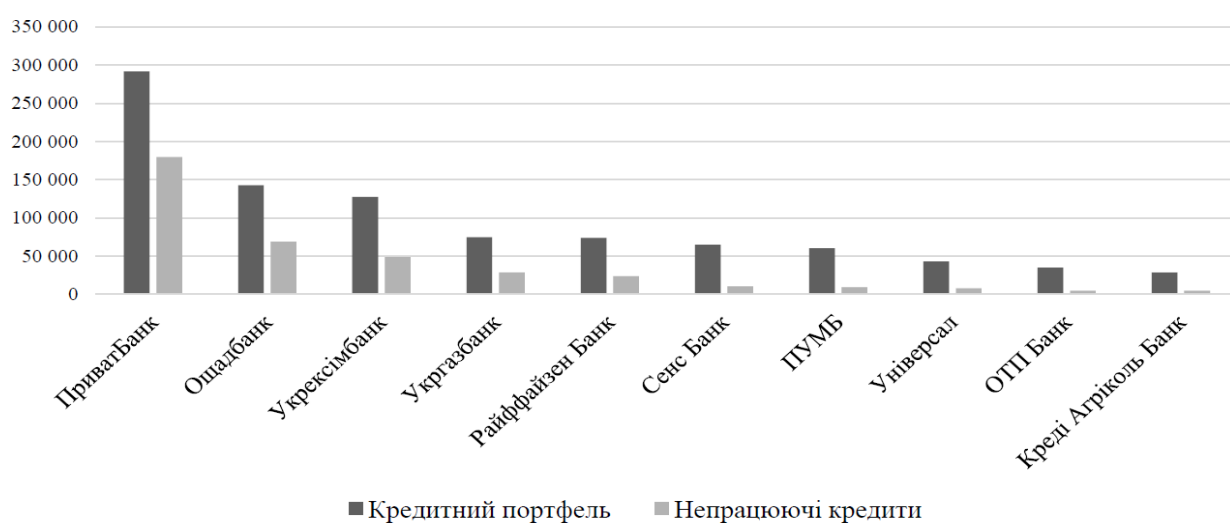

Рисунок 2.11 – Місце непрацюючих кредитів АТ КБ «Приватбанк» серед непрацюючих кредитів банківських установ України, 2022 р. (джерело: [9])

У той же час, інші банки демонстрували різноманітну картину: деякі з них змогли знизити рівень непрацюючих кредитів завдяки активній політиці реструктуризації боргів та впровадженню нових підходів до оцінки кредитних ризиків.

АТ КБ «Приватбанк», володіючи значною часткою ринку, зіштовхнувся з викликами, зумовленими війною та нестабільністю економічної ситуації, що, в свою чергу, відобразилося на платоспроможності позичальників. Підвищений рівень непрацюючих кредитів може негативно вплинути на капіталізацію банку та його здатність до подальшого кредитування, що є критично важливим для економіки в цілому, зважаючи на те, що банки є основними каналами фінансування бізнесу. Крім того, війна в Україні та її наслідки суттєво вплинули на фінансову ситуацію як АТ КБ «Приватбанк», так і багатьох інших установ. Деякі з них, які зазнали менших втрат через диверсифікацію своїх портфелів або менш ризикові стратегії кредитування, змогли зберегти відносно низький рівень непрацюючих кредитів, що свідчить про важливість адаптації до змінних економічних умов та потреби у впровадженні нових методів управління ризиками. Зазначене обумовлює необхідність дослідження якості КП АТ КБ «Приватбанк».

2.3 Аналіз якості формування кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»

Якість КП АТ КБ «Приватбанк» характеризують дані, наведені у додатку Е (табл. Е.1 – Е.2). Окрім цього, за даними фінзвітності "Приватбанку" [10; 24], станом на кінець 2021 р. загальний обсяг знецінених кредитів складав приблизно 22 мільярди гривень, що відповідало близько 15% від загального кредитного портфелю банку. Основними причинами зростання знецінених кредитів були економічні наслідки пандемії COVID-19, які призвели до зниження платоспроможності позичальників, а також війна в Україні, що

розпочалася у 2022 р. Протягом 2022 р. ситуація погіршилася. З огляду на нестабільність в економіці та високий рівень невизначеності, обсяг знецінених кредитів збільшився до 28 мільярдів гривень, що вже становило 18% від КП. Банк активізував зусилля щодо реструктуризації боргів і застосування механізмів для зменшення негативного впливу знецінених кредитів. Важливим аспектом стало введення мораторіїв на стягнення боргів та розробка програм підтримки для клієнтів, які зазнали збитків внаслідок військових дій. Водночас, АТ КБ «Приватбанк» продовжував фокусуватися на скороченні ризиків шляхом підвищення якості оцінки позичальників і посилення контролю за кредитними ризиками.

Отже, аналіз знецінених кредитів АТ КБ "Приватбанк" у 2021-2022 рр. демонструє зростання показників знецінення, яке стало наслідком складних економічних обставин і підкреслює необхідність моніторингу кредитного портфеля та адаптації банківських стратегій для управління ризиками.

Аналіз якості формування КП АТ КБ «Приватбанк» здійснюється також на основі представлених коефіцієнтів покриття активів, що відображають рівень забезпеченості кредитів заставним майном (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Забезпеченість кредитів АТ КБ «Приватбанк», 2022 р.

Складові кредитного портфелю	Активи з надлишковим заставним забезпеченням		Активи з недостатнім заставним забезпеченням	
	Чиста балансова вартість активів	Справедлива вартість забезпечення	Чиста балансова вартість активів	Справедлива вартість забезпечення
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	366	1121	130	-
Кредити юридичним особам	3628	683	533	121
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	2178	6252	461	4
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	213	512	39	1
Кредити фізичним особам – інші кредити	13	30	-	-
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу	7558	19853	11601	6034
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом	813	2487	121	1

Продовження табл. 2.12

Складові кредитного портфелю	Коефіцієнт покриття активів з надлишковим заставним забезпеченням	Коефіцієнт покриття активів з недостатнім заставним забезпеченням
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	3,06	-
Кредити юридичним особам	0,19	0,01
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	2,87	0,10
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	2,40	0,03
Кредити фізичним особам – інші кредити	2,31	-
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу	2,63	0,52
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом	3,06	0,008

Коефіцієнт покриття активів з надлишковим заставним забезпеченням для кредитів та дебіторської заборгованості за фінансовим лізингом дорівнює 3,06. Це вказує на те, що даний портфель має значний запас забезпечення, що є позитивним знаком для кредитного ризику, оскільки банк може покрити свої зобов'язання в разі неплатоспроможності боржників. Кредити юридичним особам демонструють значно нижчі показники, з коефіцієнтом покриття активів з надлишковим забезпеченням на рівні 0,19 та коефіцієнтом покриття з недостатнім забезпеченням – 0,01. Це вказує на високий ризик, пов'язаний із цим сегментом, оскільки кредитний портфель недостатньо забезпечений активами. Серед іпотечних кредитів, що надаються фізичним особам, коефіцієнт покриття з надлишковим забезпеченням становить 2,87, що є прийнятним показником, свідчить про достатній рівень забезпечення. При цьому коефіцієнт покриття з недостатнім забезпеченням на рівні 0,10 вказує на потенційні ризики, пов'язані з частиною кредитів, які не мають достатнього забезпечення. Кредити на придбання автомобілів мають коефіцієнт покриття з надлишковим забезпеченням на рівні 2,40 і коефіцієнт з недостатнім забезпеченням – 0,03, що також вказує на прийнятний рівень ризику, хоча і не

безхмарний. Кредити фізичним особам, які не підпадають під жодну з інших категорій, мають коефіцієнт покриття з надлишковим забезпеченням на рівні 2,31, що є позитивним показником, тоді як відсутність значення для недостатнього забезпечення свідчить про відсутність ризикованих активів у цій категорії. Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу характеризуються коефіцієнтом покриття з надлишковим забезпеченням на рівні 2,63 та значно вищим коефіцієнтом з недостатнім забезпеченням – 0,52, що свідчить про помірний ризик, оскільки велика частина активів все ж залишається достатньо забезпеченою. Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, аналогічно до інших кредитів, показує добрі результати, з коефіцієнтом покриття з надлишковим забезпеченням на рівні 3,06 та коефіцієнтом з недостатнім забезпеченням 0,008, що свідчить про низький ризик у цьому сегменті.

Таким чином, загальний аналіз КП АТ КБ «Приватбанк» вказує на помірний рівень ризику, з особливими увагою до кредитування юридичних осіб, яке є найбільш вразливим сегментом. З іншого боку, сегменти з надлишковим забезпеченням, такі як іпотечні кредити та фінансовий лізинг, демонструють позитивні ознаки, свідчаючи про наявність певної фінансової стабільності в банку.

Аналіз коефіцієнтів якості КП АТ КБ «Приватбанк» вказує на загальне зростання обсягу кредитів, проте вказує також на певні ризики, пов'язані з якістю кредитного портфеля та часткою прострочених кредитів, які потребують додаткової уваги з боку керівництва банку (табл. 2.13).

Обсяг КП за мінусом резервів під очікувані кредитні збитки коливався в межах від 50 140 млн грн у 2018 році до 68 084 млн грн у 2022 р., з максимальним значенням у 2021 р., що свідчить про зростання кредитної активності банку. Частка кредитного портфеля в активах банку в 2018 році становила 0,18, досягнувши максимуму в 2019 р. на рівні 0,19, проте до 2022 року знизилася до 0,13, що вказує на зменшення ролі кредитного портфеля в загальних активах.

Таблиця 2.13 – Коефіцієнти якості КП АТ КБ «Приватбанк», 2018-2022рр.

Показник	Формула розрахунку	2018	2019	2020	2021	2022
1. Загальний стан кредитного портфеля						
1. Обсяг кредитного портфеля за мінусом резервів під очікувані кредитні збитки (КП)	$K1$	50140	59544	55021	68218	68084
2. Частка кредитного портфеля в активах банку (А)	$K1 = \text{КП}/\text{А}$	0,18	0,19	0,14	0,17	0,13
2. Характеристика кредитного портфелю з погляду кредитного ризику						
3. Коефіцієнт співвідношення капіталу і кредитного портфеля банку (К)	$K2 = \text{К}/\text{КП}$	0,63	0,92	0,96	0,98	0,85
4. Частка непрострочених та не знецінених кредитів (ПНК) у кредитному портфелі	$K4 = \text{ПНК}/\text{КП}$	0,91	0,93	0,92	0,97	0,83
5. Частка прострочених і не знецінених кредитів (КРпр) в обсязі кредитного портфелю	$K5 = \text{КРпр}/\text{КП}$	0,03	0,02	0,06	0,03	0,23
3. Аналіз кредитного портфеля з погляду захисту від можливих втрат						
6. Коефіцієнт співвідношення процентних витрат (В) та кредитного портфелю	$K6 = \text{В}/\text{КП}$	0,28	0,24	0,22	0,10	0,06
7. Коефіцієнт співвідношення резервів банку на покриття збитків (РЗ) та кредитного портфелю	$K7 = \text{РЗ}/\text{КП}$	4,82	3,97	3,23	2,56	2,68
8. Коефіцієнт оборотності кредитного портфеля (КО – кредитний оборот)	$K8 = \text{КО}/\text{КП}$	0,55	0,54	0,61	0,51	0,58
9. Тривалість обороту кредитного портфеля (Т – тривалість періоду)	$K9 = \text{КП} \cdot \text{Т} / \text{КО}$	587	633	590	717	625
4. Характеристика кредитного портфеля з погляду прибутковості						
10. Чиста процентна маржа, % (ПД – процентні доходи)	$K10 = (\text{ПД} - \text{В}) / \text{Аср} \cdot 100$	6,30	6,69	5,65	7,48	8,48
11. Прибутковість процентних операцій %	$K11 = (\text{ПД} - \text{В}) / \text{В} \cdot 100$	119,6	138,8	139,7	448,48	1059,4
12. Прибутковість кредитного портфелю, %	$K12 = (\text{ПД} - \text{В}) / \text{КП} \cdot 100$	37,87	35,86	34,15	42,98	58,63

Коефіцієнт співвідношення капіталу і кредитного портфеля залишався стабільним з 2018 по 2021 р, досягнувши значення 0,98 у 2021 р., що свідчить про зростаючу капіталізацію відносно кредитного портфеля. Однак у 2022 р. цей показник знизився до 0,85, що може вказувати на підвищення ризиків.

Частка непрострочених та не знецінених кредитів у кредитному портфелі також демонструє позитивну динаміку, починаючи з 0,91 у 2018 р. і досягаючи максимуму 0,97 у 2021 р., але в 2022 р. знизилась до 0,83, що свідчить про можливі проблеми з якістю кредитного портфелю. Частка прострочених і не знецінених кредитів у кредитному портфелі залишалася на низькому рівні до 2020 р., але різко зросла до 0,23 у 2022 році, що є тривожним сигналом для банку. Коефіцієнт співвідношення процентних витрат до кредитного портфелю показує зниження з 0,28 у 2018 р. до 0,06 у 2022 р., що може свідчити про зменшення витрат на обслуговування кредитів. У той же час, коефіцієнт співвідношення резервів банку на покриття збитків коливався від 4,82 у 2018 р. до 2,68 у 2022 р., що вказує на зменшення резервів у відношенні до обсягу кредитного портфелю, але залишає певний запас на покриття можливих втрат. Коефіцієнт оборотності кредитного портфелю незначно змінювався протягом зазначеного періоду, коливаючись між 0,51 і 0,61, що вказує на помірну активність у використанні кредитних ресурсів. Тривалість обороту кредитного портфелю, вимірювана в днях, збільшилася з 587 днів у 2018 р. до 717 днів у 2021 р., але знизилася до 625 днів у 2022 р., що може свідчити про оптимізацію обороту кредитів. З точки зору прибутковості, чиста процентна маржа зросла з 6,30% у 2018 р. до 8,48% у 2022 р., що вказує на поліпшення ефективності операцій з кредитами. Прибутковість процентних операцій зросла з 119,6% у 2018 р. до 1059,4% у 2022 р., що свідчить про зростання доходів у співвідношенні до процентних витрат. Прибутковість кредитного портфелю також демонструє позитивну динаміку, зростаючи з 37,87% у 2018 р. до 58,63% у 2022 р., що свідчить про зростаючу ефективність кредитування.

Таким чином, у даному розділі кваліфікаційної магістерської роботи виявлено, що КП АТ КБ "Приватбанк" у періоді 2018-2022 рр. демонструє динамічні зміни, що відображають адаптацію банку до економічних умов і змінюваних потреб клієнтів. Збільшення частки роздрібного кредитування відображає стратегічний фокус банку на індивідуальних споживачах. Водночас, спостерігається змішана динаміка показників, що характеризують якість

формування КП. Хоча коефіцієнт співвідношення капіталу до кредитного портфеля залишався стабільним до 2021 р., зниження до 0,85 у 2022 р. свідчить про зростання ризиків. Значне зниження частки непрострочених кредитів з 0,97 у 2021 р. до 0,83 у 2022 р., а також зростання частки прострочених кредитів до 0,23 є тривожними сигналами, що вказують на можливі проблеми з якістю активів. У той же час, зниження коефіцієнта процентних витрат до кредитного портфеля до 0,06 у 2022 р. та зростання чистої процентної маржі до 8,48% вказують на покращення прибутковості кредитування. У цілому, не дивлячись на позитивну динаміку у ефективності кредитування, зростання ризиків вимагає уваги для підтримки стабільності та якості кредитного портфеля.

3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

3.1 Шляхи підвищення якості управління кредитним портфелем АТ КБ «Приватбанк»

Якість кредитного портфеля та якість управління ним є двома різними, але взаємопов'язаними поняттями в банківському і фінансовому аналізі. Як показано у попередньому розділі цієї роботи, під якістю КП розуміється загальний стан кредитних активів, що відображає їх здатність генерувати дохід, а також ризик невиконання зобов'язань позичальниками, що включає оцінку частки прострочених, непрацюючих або проблемних кредитів, рівень дефолтів, частку забезпечених кредитів, а також рівень концентрації ризиків у певних галузях або серед окремих категорій позичальників [3; 7]. Своєю чергою, якість управління КП стосується ефективності процесів та стратегій, що застосовуються для управління цими кредитами, а саме: оцінки кредитоспроможності позичальників, контролю за виконанням кредитних договорів, моніторингу та управління ризиками, а також процедур стягнення боргів у разі дефолту. Ключова різниця полягає в тому, що якість самого портфеля є результатом минулих рішень і поточного стану кредитів, тоді як якість управління ним визначає здатність банку або іншої фінансової установи ефективно впливати на цей стан у майбутньому. Управління КП включає застосування таких інструментів, як сек'юритизація, реструктуризація боргу, страхування кредитів і моделювання ризиків, тоді як якість самого портфеля вимірюється за допомогою фінансових коефіцієнтів, таких як відношення непрацюючих кредитів до загального обсягу кредитів, рівень резервів під можливі збитки та загальна рентабельність кредитної діяльності [14].

Якість управління КП банку може бути ефективно проаналізована за допомогою економічних нормативів, встановлених Національним банком

України (далі – НБУ), оскільки ці нормативи безпосередньо регулюють ключові аспекти фінансової діяльності банків та спрямовані на мінімізацію кредитних ризиків. Економнормативи виконують функцію інструментів регулятивного нагляду, що дозволяють підтримувати стабільність банківської системи та забезпечувати контроль за якістю управління кредитами [3] (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Величини нормативів НБУ в АТ КБ «Приватбанк»

Показник	Норматив не значення	01.01.2023 р.		01.01.2024 р.	
		по системі	банк	по системі	банк
Регулятивний капітал (Н1)	>200 млн	211 091	54 523	258 341	64 843
Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2)	>10%	19,68%	23,78%	21,07%	21,75%
Норматив достатності основного капіталу (Н3)	>7%	13,12%	11,90%	12,24%	10,88%
Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR)	>100%	-	182,24%	-	185,21%
Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR _{ВВ})	>100%	-	311,01%	-	462,83%
Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR _{іВ})	>100%	-	260,14%	-	266,09%
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	<20%*	17,80%	6,37%	15,53%	5,47%
Норматив великих кредитних ризиків (Н8)	<800%	86,33%	0,00%	63,13%	0,00%

Джерело: [24]

Аналіз нормативних показників АТ КБ «ПриватБанк» станом на 01.01.2023 р. та 01.01.2024 р. вказує на позитивну динаміку ключових фінансових індикаторів і демонструє високу стійкість банку в умовах регуляторних вимог.

Щодо нормативу регулятивного капіталу (Н1), нормативне значення якого перевищує 200 мільйонів гривень, спостерігається суттєве зростання. Станом на 01.01.2023р. регулятивний капітал ПриватБанку складав 54 523 мільйони гривень, тоді як по банківській системі цей показник становив 211 091 мільйон гривень. За рік банк покращив цей показник до 64 843 мільйонів гривень станом на 01.01.2024р., тоді як у системі цей показник зріс до 258 341

мільйона гривень. Це свідчить про здатність банку нарощувати свій капітал, що є критичним для підтримки фінансової стабільності.

Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2), який має бути вищим за 10%, для ПриватБанку на початку 2023 р. складав 23,78%, що перевищувало середнє значення по системі на рівні 19,68%. До 01.01.2024р. цей показник для банку зменшився до 21,75%, але все ще залишається значно вищим за нормативне значення, а також перевищує середнє значення по банківській системі, яке становило 21,07%. Це підтверджує достатність капіталу для покриття ризиків.

Норматив достатності основного капіталу (Н3), який має перевищувати 7%, у ПриватБанку також залишається стабільним. На 01.01.2023р. банк демонстрував показник 11,90%, що було дещо нижче за середній рівень по системі (13,12%). Проте на 01.01.2024р. цей показник становив 10,88%, що свідчить про певне зниження, але залишається вищим за нормативне значення і прийнятним для забезпечення стабільності.

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR), норматив якого встановлено вище 100%, для ПриватБанку значно перевищує цей поріг. Станом на 01.01.2023 банк демонстрував значення 182,24%, а на 01.01.2024 цей показник зріс до 185,21%, що вказує на стабільну і збалансовану структуру фінансування банку.

Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{вв}) також значно перевищує нормативний поріг 100%. У 2023 році банк демонстрував показник 311,01%, а до 2024 року цей показник зріс до 462,83%, що свідчить про значний запас ліквідності у всіх валютах. Схожа тенденція спостерігається і в показнику покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{ів}): на 01.01.2023 він становив 260,14%, а на 01.01.2024 зріс до 266,09%, що свідчить про стійку позицію банку щодо забезпечення ліквідності в іноземній валюті.

Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), що має бути меншим за 20%, для ПриватБанку значно

нижчий за граничне значення. На початок 2023 року цей показник становив 6,37%, а на 01.01.2024 знизився до 5,47%, що вказує на низьку концентрацію ризиків по окремих контрагентах.

Норматив великих кредитних ризиків (Н8), який має бути нижчим за 800%, для ПриватБанку на обидві дати – 0,00%, що свідчить про відсутність великих кредитних ризиків, що додатково підкреслює низький ризик кредитного портфеля банку.

Отже, отримані дані підтверджують високий рівень стійкості «Приватбанку», зокрема щодо його капіталу, ліквідності та управління ризиками, що дозволяє ефективно функціонувати в межах встановлених регуляторних вимог.

SWOT-аналіз якості управління КП АТ КБ "Приватбанк" в умовах війни дозволяє виявити сильні й слабкі сторони, а також можливості й загрози, що впливають на здатність банку підтримувати стійкість та ефективність у кризових умовах.

Сильні сторони включають впровадження передових технологій для оцінки кредитоспроможності клієнтів, що дозволяє швидко реагувати на зміну платоспроможності позичальників. "Приватбанк" активно використовує цифрові платформи, що забезпечує ефективне дистанційне управління кредитами, знижує ризики операційної діяльності й дозволяє здійснювати моніторинг кредитного портфеля в режимі реального часу. Банк також має достатній рівень капіталу, який слугує буфером для покриття кредитних ризиків, особливо в умовах економічної нестабільності, спричиненої війною.

Слабкі сторони включають підвищений рівень кредитного ризику через зниження платоспроможності як фізичних осіб, так і бізнесів. В умовах війни значно зросла кількість позичальників, які не здатні обслуговувати борги через втрату роботи, зниження доходів або пошкодження активів, що стає суттєвим обтяженням для кредитного портфеля. Існують також обмеження на фізичну інфраструктуру банку в постраждалих регіонах, що ускладнює управління

ризиками та виконання судових процедур для повернення проблемних кредитів.

Можливості для покращення управління кредитним портфелем у даних умовах включають подальший розвиток аналітичних інструментів для більш точного прогнозування ризиків і адаптації кредитної політики до кризової ситуації. Банк також може використовувати державні програми підтримки, які спрямовані на стабілізацію банківської системи та допомогу клієнтам з реструктуризації боргів. Війна стимулює інновації у фінансовому секторі, що може відкрити можливості для вдосконалення управління ризиками за рахунок впровадження нових технологій і моделей кредитного скорингу.

Загрози включають високий рівень макроекономічної нестабільності, девальвацію національної валюти та інфляційні процеси, що знижують купівельну спроможність і платоспроможність позичальників. Військові дії створюють додаткові ризики фізичної втрати активів, що служать заставою за кредитами, а також підвищують невизначеність у довгострокових економічних прогнозах. Високий рівень неплатежів у постраждалих регіонах та необхідність здійснювати додаткові резерви під знецінені кредити можуть негативно вплинути на фінансову стійкість банку.

Таким чином, в умовах війни "Приватбанк" має адаптувати управління КП, впроваджуючи антикризові інструменти, зокрема посилення аналітичної підтримки, підвищення ефективності дистанційного контролю та залучення державної допомоги й участь у державних програмах, що може сприяти мінімізації кредитних ризиків і забезпеченню стабільності в умовах економічної нестабільності.

Оптимізація процесу кредитування в АТ КБ «ПриватБанк» повинна охоплювати напрями, спрямовані на вдосконалення організації кредитного процесу, стратегічного планування, інформаційного забезпечення та ризик-менеджменту (рис. 3.1). Кожен із цих аспектів відіграє важливу роль у підвищенні якості кредитних послуг, особливо в умовах війни і викликаною нею нестабільності, що потребує гнучких і адаптивних підходів до управління КП.

Рисунок 3.1 – Напрями оптимізації процесу кредитування АТ КБ «Приватбанк» (джерело: [21])

Оптимізація організації кредитного процесу починається з удосконалення кредитної політики банку, що передбачає впровадження адаптивних критеріїв кредитування залежно від ризик-профілю позичальників, галузевих особливостей та макроекономічних умов. У цьому контексті ключовим є розвиток диференційованого підходу до різних категорій клієнтів, що дозволяє більш гнучко керувати умовами кредитування. Паралельно вдосконалення цінової політики банку може передбачати використання індивідуальних ставок залежно від рівня ризику, платоспроможності та кредитної історії позичальника, що підвищує конкурентоспроможність банку та забезпечує збалансований підхід до ціноутворення [21; 26].

Підвищення ефективності роботи з кредитним забезпеченням також є важливим елементом оптимізації, оскільки воно допомагає зменшити ризики й підвищити рівень захищеності банку від можливих збитків. Зокрема, банку доцільно впроваджувати підходи для більш детальної оцінки вартості забезпечення, автоматизувати процеси моніторингу його стану, а також адаптувати політику застав залежно від умов ринку та фінансового стану клієнтів. Оптимізація рефінансування полягає у створенні ефективних механізмів реструктуризації боргу, які дозволяють знизити ризик дефолтів, а також надати позичальникам можливість виконувати свої зобов'язання за рахунок зміни строків або умов виплат. Якість обслуговування кредитних послуг у цьому напрямі також можна підвищити за рахунок впровадження автоматизованих систем обробки заявок і розширення можливостей для дистанційного обслуговування, що дозволяє клієнтам швидше отримувати кредитні рішення [26].

Оптимізація стратегічного планування у кредитному процесі включає визначення цільових сегментів ринку, оцінку потенційних ризиків та прогнозування зміни макроекономічної ситуації для адаптації стратегії банку до ринкових викликів. Планування має ґрунтуватися на детальному аналізі поведінки клієнтів, особливостей секторів економіки та розвитку регіонів, що дозволяє банку концентрувати ресурси на найперспективніших напрямках,

підвищуючи прибутковість кредитного портфеля та стійкість до зовнішніх шоків. Окрім цього, стратегічне планування передбачає врахування довгострокових цілей банку щодо диверсифікації кредитних продуктів і підвищення їхньої доступності для різних категорій клієнтів, що сприяє зростанню кредитного портфеля при зниженні рівня ризику [26].

Оптимізація інформаційного забезпечення кредитного процесу передбачає впровадження сучасних інформаційних технологій, що забезпечують зберігання, обробку та аналіз даних про клієнтів та їхню кредитну історію. Важливим є використання великих даних та аналітичних платформ, які дозволяють оцінювати платоспроможність та поведінкові характеристики клієнтів із високою точністю. Це сприяє більш точному визначенню умов кредитування, персоналізованим пропозиціям та загальному підвищенню якості аналізу ризиків. Інтеграція автоматизованих систем управління інформацією знижує рівень помилок, прискорює процеси прийняття рішень і підвищує оперативність у реагуванні на зміну фінансового стану позичальників, що особливо важливо в умовах нестабільності [41].

Останнім, але не менш важливим напрямом є оптимізація ризик-менеджменту, що полягає у впровадженні ефективних інструментів і моделей для виявлення, оцінки та управління ризиками. Розвиток системи ризик-менеджменту передбачає вдосконалення методик аналізу кредитного ризику, включаючи використання стрес-тестування для прогнозування можливих збитків у випадку макроекономічних шоків. Це дозволяє банку розробляти превентивні заходи для зниження негативних наслідків економічної нестабільності та зберігати стійкість у кризових ситуаціях [26; 41]. Застосування новітніх алгоритмів машинного навчання та штучного інтелекту може сприяти покращенню точності оцінки ризиків і підвищенню адаптивності банку до змінних умов ринку.

3.2 Шляхи покращення якості управління кредитним портфелем за рахунок залучення кредитних коштів за державними програмами кредитування

В Україні державні програми кредитування спрямовані на підтримку економічного розвитку, стимулювання підприємництва та полегшення доступу до фінансування для різних груп населення. Однією з основних програм є програма "Доступні кредити 5-7-9%", яка надає підприємцям можливість отримати кредити на вигідних умовах для розвитку малого та середнього бізнесу. Програма передбачає, що відсоткова ставка для позичальників варіюється від 5% до 9% залежно від розміру бізнесу, терміну кредитування і цілей фінансування (дод.Ж, табл.Ж.1). Цей механізм допомагає знижувати фінансові бар'єри для початківців і малих підприємств, особливо у сферах, що потребують значного капіталовкладення для старту або розвитку. Умови кредитування за цією програмою на АТ КБ «Приватбанк» наведені у табл. 3.2.

Частка виданих кредитів АТ КБ «Приватбанк» за держпрограмою «Доступні кредити» наведена в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Частка виданих кредитів АТ КБ «Приватбанк» за держпрограмою «Доступні кредити: 5%-7%-9%»

Банки	Кількість банків	видано тис.шт кредитів	%	видано млрд грн кредитів	%
ТОП 10-банків, в т.ч.	10	55,8	91,9	167,4	86,4
АТ «ПриватБанк» в т.ч.	1	26,6	43,8	35,9	18,5
агросектору				9,3	31,9
іншим галузям				26,6	68,1
інші	9	29,2	48,1	131,5	67,9
інші популярні банки	35	4,9	8,1	26,35	13,6
Разом	45	60,7	100	193,8	100

Таблиця 3.2 – Умови кредитування від АТ КБ «Приватбанк» по держпрограмі «Доступні кредити: 5%-7%-9%»

Вид кредиту	«КУБ» під заставу	Відновлювана кредитна лінія	«КУБ» під заставу для агроклієнтів	Агросезон
Строк	36 місяців		До березня 2024 року	
Сума кредиту	від 100 тис. до 4 млн грн для мікробізнесу;	від 100 тис. до 20 млн грн для мікробізнесу;	від 100 тис. до 4 млн грн для мікробізнесу;	від 1 до 50 млн грн
	від 100 тис. до 5 млн грн для малого бізнесу	від 500 тис. до 50 млн грн для малого бізнесу;	5 млн грн для малого бізнесу	
	Недоступно середньому та великому бізнесу	від 3 млн грн для середнього бізнесу	Недоступно середньому бізнесу	
% ставка для позичальника	9% річних			
Спосіб видачі	На поточний рахунок позичальника			
Графік	Рівними частинами щомісяця, ануїтет	Рівними частинами щомісяця для мікро- та малого бізнесу.	Погашення траншів – 90/180/270/360 днів або індивідуальний графік за погодженням із банком для середнього бізнесу.	1 грудня 2023 року – 20%, 1 лютого 2024 року – 30%;
				1 березня 2024 року – 50% або індивідуальний графік
Забезпечення	Рухоме/нерухоме майно, порука власника бізнесу		Сільгосптехніка (самохідна, причіпна, навісна) та/або транспортні засоби (легкові, комерційні), порука власника бізнесу	
Комісія	1–1,5% від суми кредиту			
Обов'язкові умови	Заборона використання кредитних коштів для погашення кредитів і процентів або іншої заборгованості за кредитними договорами, а також для виплати дивідендів та надання фінансової допомоги			
			Вимоги до земельного банку:	Вимоги до земельного банку:
			від 20 до 99,99 га для КВЕД 01.11;	від 100 га для КВЕД 01.1, 01.2, 01.3, 01.4, 01.5, 01.6
		від 100 га для КВЕД 01.1, 01.2, 01.3, 01.4, 01.5, 01.6		

АТ КБ «ПриватБанк» є одним із найбільших банків, які активно підтримують дану державну програму. З початку 2024 р. в межах цієї програми

український бізнес отримав понад 70 мільярдів гривень пільгових кредитів, зокрема значна частка була видана у співпраці з Приватбанком. Приблизно дві третини виданих кредитів використовуються у сільському господарстві та переробній промисловості, що свідчить про пріоритетність цих секторів у рамках програми [10; 24].

Ще одним напрямом є державні іпотечні програми, серед яких варто виділити "єОселя", запущену для підтримки купівлі житла для молодих сімей, військовослужбовців та інших категорій населення, які потребують соціальної підтримки. Іпотека передбачає кредити під низький відсоток, субсидовані державою, що робить покупку нерухомості більш доступною. Програма спрямована на поліпшення житлових умов і зменшення соціальної нерівності у доступі до житла (дод. Ж, табл. Ж.2). Умови кредитування АТ КБ «Приватбанк» за цією держпрограмою наведені в табл. 3.4. [10; 24].

Таблиця 3.4 – Умови кредитування АТ КБ «Приватбанк» за держпрограмою «єОселя»

№	Параметр	Вимоги
1	Мінімальна сума кредиту	100 тис. грн
2	Максимальна сума кредиту	4 млн. грн
3	Строк	від 24 до 240 місяців
4	Перший внесок	від 20% від вартості нерухомості
5	Ставка для клієнта (з урахуванням компенсації)	3% річних
6	Ставка без компенсації	7% річних
7	Схема погашення кредиту	ануїтет, класичний
8	Страховання іпотеки	0,25% від вартості нерухомості
9	Разова комісія	0,5% від суми кредиту
10	Послуги нотаріуса	12 тис. грн (орієнтовно)
11	Оцінювання нерухомості	3 500 грн (орієнтовно)
12	Перелік третіх осіб	Оцінна та страхова компанії, нотаріус
13	Вік позичальника	Від 21 року, на дату закінчення строку іпотечного кредиту не має перевищувати 65 років (включно)
14	Нерухомість позичальника	У власності клієнта та членів його сім'ї має бути менше ніж 52,5 кв. м загальної площі житлової нерухомості для сім'ї з однієї особи (одинок особа) та додатково 21 кв. м – на кожного наступного члена сім'ї (не враховується нерухомість, розташована в районі воєнних (бойових) дій або на території, яка перебуває в тимчасовій окупації, оточенні чи блокуванні)

Продовження табл. 3.4

№	Параметр	Вимоги
15	За умови 3% річних	<ol style="list-style-type: none"> 1. Військовослужбовці Збройних Сил за контрактом, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Головного управління розвідки Міністерства оборони, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, Управління державної охорони, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Державної спеціальної служби транспорту, військові прокурори Офісу Генерального прокурора, особи рядового і начальницького складу Державної служби з надзвичайних ситуацій, співробітники Служби судової охорони, особи начальницького складу управління спеціальних операцій НАБУ, поліцейські та члени їхніх сімей. 2. Медичні працівники (фахівці та професіонали) закладів охорони здоров'я державної або комунальної форми власності. 3. Педагогічні працівники закладів освіти державної або комунальної форми власності. 4. Наукові (науково-педагогічні) працівники закладів освіти та наукових установ державної або комунальної форми власності.
16	За умови 7% річних	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ветерани війни та члени їхніх сімей, учасники бойових дій; особи з інвалідністю внаслідок війни; сім'ї загиблих (померлих) ветеранів війни, визначені статтею 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а також сім'ї загиблих (померлих) захисників і захисниць України. 2. Внутрішньо переміщені особи. 3. Інші громадяни України, які не мають власної житлової нерухомості або у власності яких менше ніж 52,5 кв. м для сім'ї з однієї особи (одинок особа) та додатково 21 кв. м – на кожного наступного члена сім'ї (не враховуються об'єкти житлової нерухомості, розташовані на територіях активних бойових дій та/або тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях, включених до переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих рф, затв. Мінреінтеграції, для яких не визначено дату завершення бойових дій або тимчасової окупації)
17	Застава/порука	Так/Ні
18	Вид застави	Нерухомість
19	Орієнтовна мінімальна ринково-ва вартість майна / майнових прав, необхідна для отримання кредиту	від 133 500 грн.

З огляду на проблеми з енергозалежністю, в Україні також реалізуються кредитні програми, спрямовані на підвищення енергоефективності. Наприклад,

"Теплі кредити" (дод. Ж, табл. Ж.3) дозволяють громадянам отримувати кошти на утеплення будинків, встановлення енергоощадного обладнання та інші заходи з енергозбереження. У межах цієї програми держава надає компенсацію частини вартості кредиту, що робить можливим здійснення енергоефективних заходів навіть для домогосподарств з обмеженим бюджетом. Це сприяє зниженню енергоспоживання на національному рівні та зменшенню екологічного навантаження [10; 24].

Тож, державні програми кредитування в Україні є важливим інструментом економічної політики, спрямованим на підтримку ключових секторів економіки та соціально вразливих верств населення. Вони мають на меті зменшити фінансові бар'єри, забезпечити сталий економічний розвиток, підвищити рівень добробуту населення та посилити національну енергетичну незалежність.

Залучення державних програм дає можливість фінансовим установам диверсифікувати свої кредитні портфелі за рахунок розширення спектру позичальників, включаючи малий та середній бізнес, аграрні підприємства, а також молодих спеціалістів чи стартапи, які зазвичай стикаються з обмеженими можливостями доступу до комерційних кредитів через високі ризики. Це, в свою чергу, дозволяє банкам збалансувати структуру портфеля, знизити рівень дефолтів та підвищити стабільність доходів [10; 24].

Іншою важливою перевагою участі у державних кредитних програмах є забезпечення додаткових гарантій, які надає держава. У випадках ризикового фінансування держава може виступати гарантом або співфінансувати певні проекти, що сприяє зниженню кредитного ризику для фінансових установ. Це, в свою чергу, підвищує довіру інвесторів і може позитивно вплинути на загальний імідж установи, яка користується державною підтримкою.

Важливим аспектом є також те, що державні програми часто передбачають спеціалізоване навчання та консалтингову підтримку для банківських працівників, які працюють з такими кредитами. Це дозволяє підвищити компетентність персоналу, що безпосередньо займається

управлінням кредитним портфелем, і покращити процеси оцінки ризиків та аналізу кредитоспроможності. Таке навчання, в свою чергу, допомагає більш точно оцінювати якість заявок та спрямовувати кредитні кошти у перспективні проекти, що відповідають економічним пріоритетам держави.

Важливо інтегрувати цільові методи аналізу, орієнтовані на більш поглиблене врахування специфіки позичальників, яким надається державна підтримка. «Приватбанк» може впровадити систему балів, яка враховує як звичайні критерії кредитного ризику (дохід, кредитну історію, зобов'язання), так і особливі параметри, наприклад, соціальну значущість проекту або його відповідність державним економічним пріоритетам. Це дозволить досягти кращої відповідності між ризиками і потенційними вигодами, а також знизити рівень дефолтів серед клієнтів, що відповідають певним державним стандартам.

Система оцінки кредитного ризику, що поєднує традиційні та специфічні критерії, може бути розроблена на основі бальної системи з використанням вагових коефіцієнтів для кожного параметра. Для врахування як звичайних критеріїв кредитоспроможності позичальника, так і специфічних параметрів, таких як соціальна значущість проекту та його відповідність державним економічним пріоритетам, доцільно побудувати модель, що оцінює ризик за кількома блоками:

1. Фінансова стабільність та кредитоспроможність (основні критерії, що мають найбільшу вагу в системі балів, наприклад, 50-60%). Сюди входять наступні підпараметри:

- дохід позичальника: оцінюється на основі рівня та стабільності доходу.

Чим вищий і стабільніший дохід, тим більший бал;

- кредитна історія: береться до уваги кількість і частота прострочень, а також сума вже виплачених кредитів. Хороша кредитна історія додає більше балів;

- існуючі зобов'язання: оцінюється загальна кредитна заборгованість позичальника, включаючи розмір і типи зобов'язань. Чим менші зобов'язання порівняно з доходами, тим вищий бал.

2. Соціальна значущість проекту (20-25%). Враховується за такими аспектами:

- чи має проект позитивний соціальний вплив, наприклад, сприяє створенню робочих місць, покращенню інфраструктури, доступу до освіти або медицини. Такі проекти отримують додаткові бали в залежності від масштабу впливу на суспільство;

- чи проект відповідає цілям сталого розвитку (серед яких охорона довкілля, зниження бідності, підтримка інклюзивності). Проекти з впливом на сталий розвиток отримують додаткові бали, особливо якщо вони спрямовані на локальні чи регіональні пріоритети.

3. Відповідність державним економічним пріоритетам (15-20%). Проекти, що підпадають під державні програми або стратегії розвитку, отримують додаткові бали. Важливі показники включають:

- спрямованість проекту на підтримку галузей, які є пріоритетними на рівні держави, як-от зелена енергетика, інноваційні технології, агропромисловий комплекс або інфраструктура;

- чи проект передбачає залучення місцевих ресурсів або сприяє економічному зростанню в конкретних регіонах, де держава стимулює інвестиції.

Таким чином, загальний бал формується як сума балів за кожним блоком, з урахуванням вагових коефіцієнтів. Заявки з високим загальним балом вважаються менш ризикованими та пріоритетнішими для видачі кредиту.

3.3 Удосконалення системи забезпечення економічної безпеки процесу управління кредитним портфелем АТ КБ «Приватбанк»

Формування системи забезпечення економічної безпеки процесу управління КП у банку, зокрема в такій установі, як АТ КБ «Приватбанк», є критичним для його фінансової стійкості та конкурентоспроможності. У цьому контексті вона передбачає захист від ризиків, які можуть призвести до втрат або зниження прибутковості. Основою цієї системи є структурований підхід до оцінки ризику, встановлення адекватних критеріїв відбору позичальників, забезпечення постійного моніторингу якості КП та впровадження передових інструментів управління ризиками. Фахівці відмічають, що в АТ КБ «ПриватБанк» дана система виглядає наступним чином (рис. 3.2).

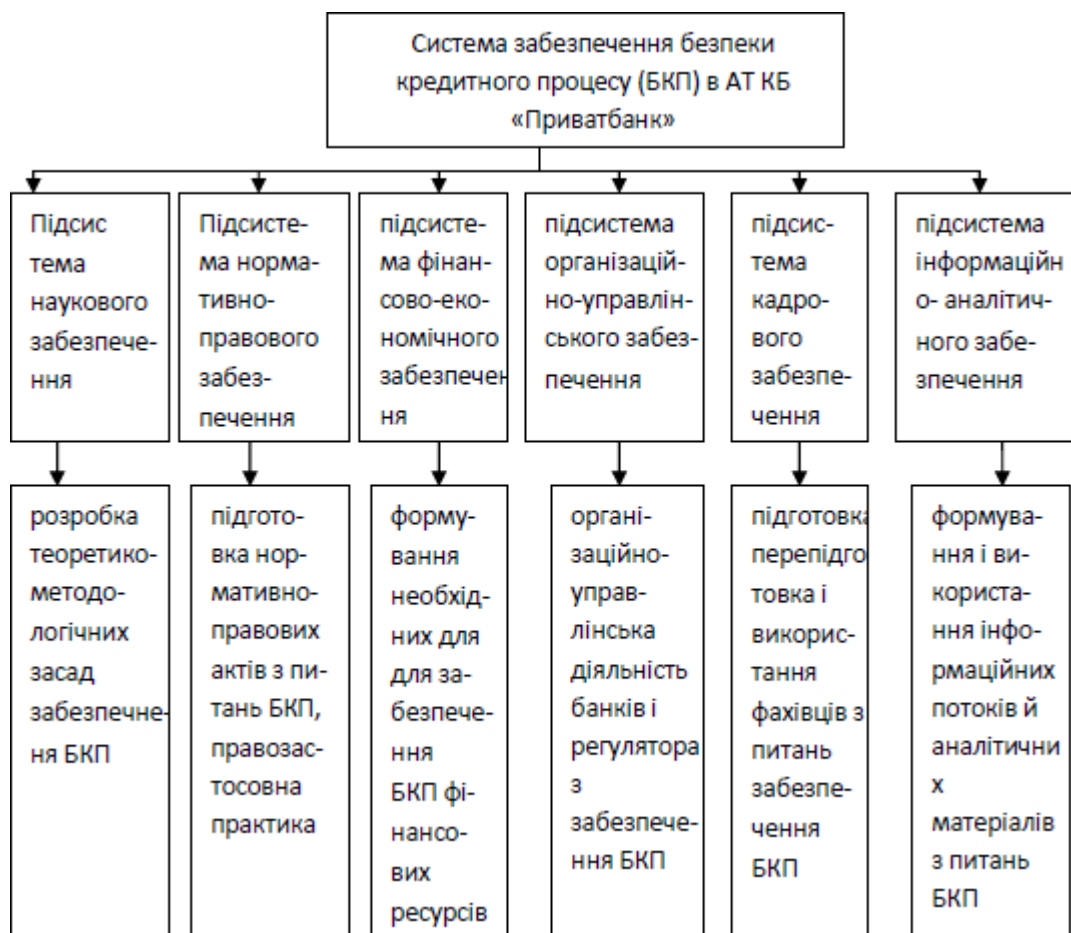

Рисунок 3.2 – Система забезпечення економічної безпеки процесу кредитування АТ КБ «Приватбанк» (джерело: [21; 22])

Підсистеми забезпечення безпеки кредитного процесу банку, зокрема "Приватбанку", охоплюють комплекс заходів, що спрямовані на зменшення ризиків, пов'язаних із наданням позик. Безпека кредитного процесу залежить від якості наукового, нормативно-правового, фінансово-економічного, організаційно-управлінського, кадрового та інформаційно-аналітичного забезпечення. Однак кожна з цих підсистем має свої недоліки, котрі послаблюють загальну ефективність кредитного процесу і можуть призводити до фінансових втрат або загрози репутації банку. Пропонуємо розглянути особливості кожної підсистеми з акцентом на існуючі проблеми та можливі шляхи їх вирішення [30].

Наукове забезпечення кредитного процесу в "Приватбанку" включає в себе розробку теоретичних і методологічних підходів до оцінки ризиків, визначення критеріїв для кредитування та розробку моделей прогнозування можливих дефолтів. На цьому етапі важливим є застосування сучасних наукових досягнень в області фінансів та економіки для мінімізації кредитних ризиків. Однак одним з недоліків цієї підсистеми є недостатня інтеграція між академічними дослідженнями та практичним застосуванням моделей в банківській діяльності. Усунення цього недоліку полягає в активнішій співпраці між банком та науковими установами для створення практично орієнтованих моделей на основі сучасних досліджень в області кредитних ризиків, що забезпечить більш точну оцінку можливих дефолтів [30].

Нормативно-правове забезпечення базується на дотриманні вимог законодавства та регуляторних актів НБУ щодо здійснення кредитної діяльності. Проблема цієї підсистеми полягає у відсутності чітких механізмів контролю за постійним оновленням регламентуючих документів, що призводить до ситуацій, коли банк може не відповідати останнім регуляторним вимогам. З метою усунення цього недоліку слід запровадити автоматизовані системи моніторингу та оновлення нормативних документів, а також підвищити рівень правової грамотності персоналу шляхом регулярного навчання та сертифікації [22; 30].

Фінансово-економічне забезпечення кредитного процесу включає в себе розробку ефективних стратегій управління кредитними портфелями, оцінку вартості кредитів та їх забезпечення, а також управління ліквідністю банку. Недоліком цієї підсистеми є недостатній рівень прогнозування можливих економічних потрясінь, що може призвести до значних кредитних втрат у разі змін в макроекономічному середовищі. Для усунення цього недоліку пропонується створення більш гнучких механізмів для оперативного реагування на зміни економічної ситуації, зокрема шляхом впровадження більш динамічних моделей кредитного ризику, здатних адаптуватися до макроекономічних змін [30].

Організаційно-управлінське забезпечення стосується побудови ефективної системи управління кредитним процесом та розподілу відповідальності серед працівників. Одним із недоліків є відсутність чіткої структури відповідальності між підрозділами, що займаються кредитним аналізом, прийняттям рішень та контролем за дотриманням процедур. Це може призвести до помилок в оцінці кредитоспроможності клієнтів і збільшити число недобросовісних дій з боку працівників. Для усунення цього недоліку слід вдосконалити внутрішні регламенти щодо розподілу обов'язків, а також запровадити прозорі процедури контролю за ухваленням кредитних рішень [22].

Кадрове забезпечення кредитного процесу включає в себе підбір, підготовку та мотивацію персоналу, який безпосередньо займається кредитуванням та оцінкою кредитних ризиків. Недоліком цієї підсистеми є можливий брак кваліфікованих кадрів, а також недостатнє використання сучасних технологій для автоматизації частини кредитного процесу. Для усунення цього недоліку важливо інвестувати в постійне підвищення кваліфікації працівників, а також впроваджувати інструменти автоматизації, що зменшать навантаження на персонал та підвищать точність оцінки кредитних ризиків [22; 30].

Інформаційно-аналітичне забезпечення спрямоване на своєчасний та точний збір, обробку та аналіз інформації, що необхідна для прийняття обґрунтованих кредитних рішень. Недоліком є недостатня інтеграція інформаційних систем, що призводить до збоїв у комунікації між підрозділами і може затримувати обробку даних, важливих для кредитного аналізу. Вдосконалення цієї підсистеми потребує інтеграції інформаційних систем з єдиним банком даних, що дозволить забезпечити більш оперативний доступ до даних та зменшити ризик прийняття невірних рішень на основі неповної інформації [30].

Задля удосконалення досліджуваної системи у «ПриватБанку» доцільно спиратися на чітко визначені етапи аналізу, оцінки та управління кредитними ризиками. Однією з ключових ланок є кредитний скоринг, що дозволяє ефективно відбирати позичальників, враховуючи їхню фінансову стабільність, наявність попередніх зобов'язань та кредитну історію. На основі результатів скорингу приймаються рішення щодо рівня допустимого ризику для кожного кредиту. Цей підхід дозволяє уникати видання кредитів клієнтам із низьким фінансовим потенціалом або значними зобов'язаннями перед іншими фінансовими установами [30].

Забезпечення економічної безпеки також залежить від застосування методів моніторингу КП в реальному часі. У «ПриватБанку» це включає аналіз поведінки позичальників, виявлення ранніх ознак фінансових проблем і проведення регулярної переоцінки ризиків у міру зміни фінансового стану позичальників або зовнішнього економічного середовища. Особливу увагу слід приділяти методам оцінки якості забезпечення, адже, щоб мінімізувати ризики, банк проводить ретельну оцінку вартості заставного майна і застосовує заходи щодо страхування найбільш ризикованих активів [27; 30].

Управління ризиками в «Приватбанку» повинно ґрунтуватися на політиці диверсифікації кредитного портфеля, яка включає балансування між різними галузями економіки, типами позичальників та регіонами. Це дозволяє знизити концентрацію ризику в одному секторі і зменшити негативний вплив

економічних криз або нестабільності у певних галузях. Банк активно використовує методи стрес-тестування, щоб оцінити, як зміни економічного середовища можуть вплинути на його кредитний портфель. Результати тестування враховуються у розробці стратегії управління ризиками та адаптації кредитної політики до поточних умов [27].

Крім того, економічна безпека забезпечується за рахунок впровадження цифрових технологій, які підвищують ефективність операцій та надають можливість більш точно аналізувати дані про клієнтів і кредитні ризики. «ПриватБанк» постійно розвиває власні ІТ-рішення для автоматизації процесів управління кредитним портфелем, використовуючи штучний інтелект та машинне навчання. Це дозволяє покращити точність прогнозування й оптимізувати процеси прийняття рішень [30].

Таким чином, удосконалення управління кредитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк» є важливим завданням, зважаючи на значну частку кредитних операцій у загальній діяльності банку та ризики, які вони несуть. Розробка ефективних методів управління кредитним портфелем сприятиме зниженню частки проблемних кредитів, оптимізації використання капіталу, а також покращенню фінансових показників.

Першим напрямом удосконалення є впровадження більш досконалих моделей оцінки кредитного ризику, які базуються на статистичних і машинних методах з використанням штучного інтелекту. У сучасних умовах традиційні моделі оцінки кредитоспроможності часто є недостатньо точними, особливо у випадку складних економічних змін і кризових періодів. «Приватбанк» може інтегрувати моделі на основі штучного інтелекту та машинного навчання, що дозволяють враховувати великий обсяг різноманітних даних про клієнтів, включаючи фінансові та нефінансові показники, що можуть мати значення для прогнозування дефолту. Так, успішне застосування алгоритмів машинного навчання в оцінці ризиків продемонстрували такі фінансові компанії, як Capital One та Wells Fargo, які змогли значно знизити частку проблемних кредитів,

зокрема за рахунок інтеграції поведінкових та макроекономічних індикаторів в процес скорингу.

Другим важливим кроком є удосконалення підходів до диверсифікації кредитного портфеля. АТ КБ «Приватбанку» необхідно розширити свою діяльність у сфері кредитування малого та середнього бізнесу, що знизить залежність від корпоративних клієнтів і фізичних осіб, а також сприятиме диверсифікації ризиків. Такі інститути, як Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), акцентують увагу на важливості підтримки малого бізнесу для стабільності економіки. Розширення фінансування цього сегмента допоможе АТ КБ «Приватбанку» зменшити концентрацію ризику та оптимізувати структуру КП.

Третій аспект удосконалення – підвищення якості моніторингу кредитів за рахунок інтеграції сучасних інформаційно-аналітичних систем. Створення платформи для автоматизованого моніторингу та аналізу якості кредитного портфеля дозволить банку оперативно відстежувати зміни в показниках клієнтів, що важливо для своєчасного реагування на можливі проблеми.

Наступним кроком є оптимізація процесу реструктуризації проблемних кредитів. АТ КБ «Приватбанку» варто впровадити більш гнучкі стратегії реструктуризації, які враховують індивідуальні особливості кожного клієнта та дозволяють збільшити ймовірність повернення коштів. Успішний приклад демонструє «Bank of America», який використовує моделі індивідуального підходу до клієнтів у реструктуризації, що дозволило значно знизити втрати від безнадійних кредитів у кризові періоди. Цей підхід може включати тимчасове зниження відсоткової ставки, подовження терміну кредиту або відтермінування основних платежів, що дасть змогу зберегти клієнтів та знизити рівень списань.

П'ятим напрямом є поліпшення кадрового забезпечення кредитного управління. Важливо забезпечити високий рівень кваліфікації працівників, що займаються управлінням кредитним портфелем, особливо у сфері ризик-менеджменту. Проведення регулярних тренінгів з використання новітніх методів оцінки ризиків та нових технологій, таких як блокчейн або великі дані,

допоможе підтримувати ефективність управління портфелем на високому рівні. Наприклад, «JPMorgan Chase» інвестує значні ресурси у підготовку кадрів з управління ризиками, що дозволило суттєво знизити ризик неповернення кредитів.

Іншим важливим елементом є активне використання технологій автоматизації та цифровізації. Досліджуваному КБ доцільно вдосконалювати свої ІТ-системи для автоматизації процесів у кредитуванні, зокрема з метою зменшення частки помилок персоналом і покращення точності оцінок. Впровадження цифрових платформ дозволить прискорити процеси скорингу, моніторингу та аналізу КП, що сприятиме швидшому ухваленню рішень. Наприклад, міжнародний банк «HSBC» використовує автоматизовані системи для скорочення витрат часу на аналіз ризиків і зменшення ймовірності помилок. АТ КБ «Приватбанку» варто моніторити зарубіжний досвід для імплементації у своїй роботі кращих банківських практик.

Отже, у даному розділі показано, що традиційні критерії кредитоспроможності (ліквідність, платоспроможність, структура капіталу та інші фінансові показники) мають фундаментальне значення для визначення здатності позичальника своєчасно обслуговувати заборгованість. Проте, виключно фінансові параметри не завжди відображають повну картину ризику, особливо в умовах війни, сучасних економічних викликів та державних пріоритетів. Застосування блоку, що аналізує соціальну значущість проєкту, додає вимір, який зменшує ризик появи непрацюючих кредитів шляхом відбору проєктів, що орієнтовані на довгостроковий соціальний ефект та приносять користь широким верствам суспільства. Зокрема, проєкти, що спрямовані на розвиток інфраструктури, охорону здоров'я, освіту чи екологічні ініціативи, хоча і можуть мати нижчу прибутковість у короткостроковій перспективі, зазвичай демонструють високу стійкість до зовнішніх економічних чинників, оскільки частіше отримують підтримку з боку держави або мають доступ до різних механізмів стимулювання і субсидування. Інтеграція параметра відповідності державним економічним пріоритетам у модель оцінки

кредитоспроможності дозволяє банкам обирати проекти, які синхронізуються з загальнодержавними стратегічними цілями, зокрема у сферах інновацій, енергетичної безпеки, імпортозаміщення та розвитку експортного потенціалу. Проекти, що відповідають державним пріоритетам, мають вищу ймовірність отримання пільгових умов фінансування або державних гарантій, що суттєво знижує ризик їх невиконання. Такий підхід стимулює банківську систему підтримувати не лише економічно доцільні, але й стратегічно важливі для держави проекти, тим самим створюючи фундамент для зниження частки проблемних кредитів за рахунок орієнтації на економічно стабільні та пріоритетні напрями.

ВИСНОВКИ

У роботі розкрито сутність та зміст кредитного портфелю комерційного банку. З урахуванням наявних трактувань у науковій фаховій літературі дістало подальшого розвитку визначення «кредитний портфель комерційного банку» - структурована сукупність усіх активних кредитних зобов'язань банку перед позичальниками, яка відображає рівень його кредитної експансії та ризику, а також слугує інструментом для реалізації фінансових стратегій, що спрямовані на досягнення оптимальної прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості в умовах динамізму бізнесового та регуляторного середовища.

Досліджено теоретичні основи формування кредитного портфелю комерційного банку. Показано, що формування портфеля потребує врахування як внутрішніх банківських завдань, так і зовнішніх умов, котрі визначають попит на кредити та ризики, пов'язані з позичальниками. При цьому, одним із центральних підходів є аналіз рівня кредитного ризику, що відображає ймовірність неповернення позичених коштів. Ризиковість позик прямо впливає на загальну стабільність банківського балансу, оскільки високий рівень проблемних кредитів може призвести до значних збитків. Кредитні ризики формуються під впливом численних факторів, які можуть суттєво варіюватися за своєю природою та характеристиками. Одним із основних аспектів є кредитоспроможність позичальників, яка визначається їх фінансовим станом, історією погашення боргів, а також структурою доходів.

У роботі визначено засадничі імперативи управління кредитним портфелем комерційного банку. Показано, що управління КП включає, але не обмежується безперервним і стратегічним управлінням ризиками, зокрема ризиком неповернення кредитів, та оптимізацію структури портфеля для максимізації прибутковості при мінімізації втрат. Основна увага приділяється якості КП, що включає оцінку платоспроможності клієнтів, диференціацію ризиків за галузевими та регіональними ознаками, а також аналіз зовнішнього ринкового середовища, щоб уникати концентрації ризиків на окремих групах

кредитів. Важливим аспектом є адекватність капіталу банку, який має бути достатнім для покриття потенційних збитків. Зазначене передбачає регулярний перегляд і коригування обсягів та умов кредитування відповідно до змін у фінансовому ринку та економічній ситуації. Особлива увага приділяється забезпеченню ліквідності КБ, що досягається шляхом контролю за строковістю погашення кредитів і збалансованістю між довгостроковими та короткостроковими кредитами. Аналітична робота КБ полягає в моніторингу економічних показників та кредитних рейтингах, що дозволяє не лише мінімізувати ризики, а й швидко реагувати на можливі зміни в умовах ринку. Стратегічний підхід до управління КП вимагає від банку розробки чітких політик щодо надання кредитів, регулярного перегляду кредитних лімітів та врахування всіх можливих ризиків, пов'язаних з кредитною діяльністю, для підтримки фінансової стабільності та довіри з боку вкладників та акціонерів. Ураховуючи думки фахівців, дістало подальшого розвитку визначення поняття «управління кредитним портфелем», під яким у роботі запропоновано розуміти системний процес, який охоплює комплекс динамічних аналітичних, стратегічних та операційних заходів, спрямованих на оптимізацію структури кредитних зобов'язань банку шляхом контролю за їх якістю, рівнем ризику, прибутковістю та ліквідністю, з метою забезпечення стійкості фінансової діяльності та досягнення довгострокової стабільності банківської системи в умовах мінливого бізнесового середовища. Досліджені методи управління КП: лімітування, диверсифікація, створення резервів, страхування, продаж кредитів і сек'юритизація.

Охарактеризовано діяльність АТ КБ «Приватбанк» та здійснено аналіз основних показників його діяльності. АТ КБ «Приватбанк» займає провідні позиції серед українських банків і має визнані рейтинги, які відображають його фінансову стабільність та надійність. На початок 2024 р. банк залишається найбільшим комерційним банком в Україні за обсягом активів, які станом на грудень 2023 р. становили приблизно 570 мільярдів гривень. Рейтингове агентство «Standard & Poor's» присвоїло Приватбанку рейтинг «uaAA».

Проведено динамічно-структурний аналіз кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк». Виявлено, що структура КП АТ КБ «Приватбанк» за досліджуваний період демонструє певну еволюцію в стратегіях кредитування, з переважанням споживчих кредитів, хоча ризики, пов'язані з малим і середнім бізнесом, та з іпотечним кредитуванням залишаються актуальними. Важливо продовжувати моніторинг цих тенденцій для вчасного реагування на зміни в економічному середовищі. Кредити з оцінкою очікуваних кредитних збитків в межах 12 місяців продемонстрували зростання в абсолютних значеннях, з 55,569 тис. грн у 2019р. до 66,035 тис. грн у 2021 р., з подальшим зниженням до 56,590 тис. грн у 2022 р. Проте питома вага цих кредитів в загальному кредитному портфелі також зросла з 18,77% у 2019 р. до 27,22% у 2021 р., перш ніж зменшитися до 22,59% у 2022 р. Це вказує на збільшення уваги до ризиків, пов'язаних із короткостроковими кредитними збитками. Кредити з оцінкою кредитних збитків в межах строку дії кредиту, хоча і мали невелику абсолютну величину, зросли з 1,399 тис. грн у 2019 р. до 15,345 тис. грн у 2022 р., що відображає підвищення потенційних ризиків у довгостроковій перспективі. Питома вага цих кредитів збільшилась з 0,47% у 2019 р. до 6,13% у 2022 р., що свідчить про зростання уваги до ризиків на протязі всього терміну кредитування.

Знецінені кредити, що складають найбільшу частину кредитного портфелю, зменшились з 238,981 тис. грн у 2019 р. до 174,551 тис. грн у 2021р., але потім знову зросли до 178,561 тис. грн у 2022 році. Питома вага знецінених кредитів також показала зниження з 80,73% у 2019 р. до 71,96% у 2021 р., а потім залишилась на рівні 71,28% у 2022 р. Це може свідчити про певні поліпшення в управлінні кредитними ризиками, але залишається високою частка знецінених активів. Придбані або створені знецінені кредити залишались на мінімальному рівні протягом всього періоду, що вказує на обмежене залучення таких активів до кредитного портфелю.

Отже, загальна сума кредитів та авансів клієнтам зменшилась з 296,043 тис. грн у 2019 р. до 232,772 тис. грн у 2020 р., проте знову зросла до 250,496

тис. грн у 2022 р., що свідчить про поступове відновлення кредитування після спадів у попередні роки. Сумарна структура КП АТ КБ «Приватбанк» відображає комплексні зміни, пов'язані з управлінням ризиками та адаптацією до ринкових умов, проте залишаються виклики, пов'язані зі знеціненням активів і потенційними кредитними збитками.

У 2022 р. в Україні спостерігалася значна динаміка змін у сфері непрацюючих кредитів у банківському секторі. Згідно з даними НБУ, їх рівень у АТ КБ «Приватбанк» в 2022 р. залишався одним з найвищих серед українських банків, що відображає не лише внутрішні проблеми установи, але й загальну тенденцію до збільшення обсягу неповернених кредитів у секторі. АТ КБ «Приватбанк», володіючи значною часткою ринку, зіштовхнувся з викликами, зумовленими війною та нестабільністю економічної ситуації, що, в свою чергу, відобразилося на платоспроможності позичальників. Підвищений рівень непрацюючих кредитів може негативно вплинути на капіталізацію банку та його здатність до подальшого кредитування, що є критично важливим для економіки в цілому, зважаючи на те, що банки є основними каналами фінансування бізнесу. Крім того, війна в Україні та її наслідки суттєво вплинули на фінансову ситуацію як АТ КБ «Приватбанк», так і багатьох інших установ. Деякі з них, які зазнали менших втрат через диверсифікацію своїх портфелів або менш ризикові стратегії кредитування, змогли зберегти відносно низький рівень непрацюючих кредитів, що свідчить про важливість адаптації до змінних економічних умов та потреби у впровадженні нових методів управління ризиками. Зазначене обумовлює необхідність дослідження якості КП АТ КБ «Приватбанк».

Виконано аналіз якості формування кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк». З'ясовано, що за даними фінзвітності "Приватбанку" [10; 24], станом на кінець 2021 р. загальний обсяг знецінених кредитів складав приблизно 22 мільярди гривень, що відповідало близько 15% від загального кредитного портфелю банку. Основними причинами зростання знецінених кредитів були економічні наслідки пандемії COVID-19, які призвели до

зниження платоспроможності позичальників, а також війна в Україні, що розпочалася у 2022 р. Протягом 2022 р. ситуація погіршилася. З огляду на нестабільність в економіці та високий рівень невизначеності, обсяг знецінених кредитів збільшився до 28 мільярдів гривень, що вже становило 18% від КП. Банк активізував зусилля щодо реструктуризації боргів і застосування механізмів для зменшення негативного впливу знецінених кредитів. Важливим аспектом стало введення мораторіїв на стягнення боргів та розробка програм підтримки для клієнтів, які зазнали збитків внаслідок військових дій. Водночас, АТ КБ «Приватбанк» продовжував фокусуватися на скороченні ризиків шляхом підвищення якості оцінки позичальників і посилення контролю за кредитними ризиками. Виявлено, що КП АТ КБ "Приватбанк" у періоді 2018-2022 рр. демонструє динамічні зміни, що відображають адаптацію банку до економічних умов і змінюваних потреб клієнтів. Збільшення частки роздрібного кредитування відображає стратегічний фокус банку на індивідуальних споживачах. Водночас, спостерігається змішана динаміка показників, що характеризують якість формування КП. Хоча коефіцієнт співвідношення капіталу до кредитного портфеля залишався стабільним до 2021 р., зниження до 0,85 у 2022 р. свідчить про зростання ризиків. Значне зниження частки непрострочених кредитів з 0,97 у 2021 р. до 0,83 у 2022 р., а також зростання частки прострочених кредитів до 0,23 є тривожними сигналами, що вказують на можливі проблеми з якістю активів. У той же час, зниження коефіцієнта процентних витрат до кредитного портфеля до 0,06 у 2022 р. та зростання чистої процентної маржі до 8,48% вказують на покращення прибутковості кредитування. У цілому, не дивлячись на позитивну динаміку у ефективності кредитування, зростання ризиків вимагає уваги для підтримки стабільності та якості кредитного портфеля. Аналіз коефіцієнтів якості КП АТ КБ «Приватбанк» вказує на загальне зростання обсягу кредитів, проте вказує також на певні ризики, пов'язані з якістю кредитного портфеля та часткою прострочених кредитів, які потребують додаткової уваги з боку керівництва банку.

Виявлено шляхи підвищення якості управління кредитним портфелем АТ КБ «Приватбанк»: подальший розвиток аналітичних інструментів для більш точного прогнозування ризиків і адаптації кредитної політики до кризової ситуації. Банк також може використовувати державні програми підтримки, які спрямовані на стабілізацію банківської системи та допомогу клієнтам з реструктуризації боргів. Війна стимулює інновації у фінансовому секторі, що може відкрити можливості для вдосконалення управління ризиками за рахунок впровадження нових технологій і моделей кредитного скорингу. Показано також, що оптимізація процесу кредитування в АТ КБ «ПриватБанк» повинна охоплювати напрями, спрямовані на вдосконалення організації кредитного процесу, стратегічного планування, інформаційного забезпечення та ризик-менеджменту.

Визначено шляхи покращення якості управління кредитним портфелем за рахунок залучення кредитних коштів за державними програмами кредитування. У цьому контексті дістала подальшого розвитку бальна система оцінки кредитного ризику, яка на відміну від існуючих, передбачає використання триблокової моделі врахування як звичайних критеріїв кредитоспроможності позичальника, так і специфічних параметрів, таких як соціальна значущість проєкту та його відповідність державним економічним пріоритетам.

На підставі систематизованого в роботі переліку недоліків у підсистемах забезпечення безпеки кредитного процесу банку сформувано пропозиції з удосконалення системи забезпечення економічної безпеки процесу управління кредитним портфелем АТ КБ «Приватбанк».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крючко Л.С., Сидоренко А.В. Управління кредитним портфелем комерційного банку. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/191.pdf
2. Нагорний П.Д., Смаль В.В. Вплив структури кредитного портфеля на ефективність кредитної діяльності банку. *Трансформаційна економіка*. 2024. №1(06). С. 43 – 47.
3. Чуб П.М. Підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит». Київ, 2003. 232 с.
4. Чуб П.М. Проблеми управління кредитними портфелями комерційних банків України. *Стратегія економічного розвитку України: Наук. зб.* Вип. 5. К.: КНЕУ, 2001. С. 309-312.
5. Степаненко С.В., Римар О.Г., Гулюк О.І. Методи вдосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах. *Наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2021. № 2 (3). С. 80–88.
6. Мелехтя В.Ю., Зінченко А.В. Роль кредитних операцій у діяльності комерційного банку. *Подільський науковий вісник*. 2020. № 3. С. 16–21.
7. Шалигіна І.В. Кредитний портфель українських банків під час війни: ефективне формування та мінімізація ризиків. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №2(49). С.186 – 194.
8. Офіційний сайт Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua
9. Галушко Ю., Мелікова Н. Кредитування в банківській системі в умовах воєнного стану. *Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку*. №1(12) 2024. С. 7-14. DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2024-1-01>
10. АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК" РІЧНИЙ ЗВІТ. 31 грудня 2022 року: офіц. сайт URL: https://static.privatbank.ua/files/dod1_01052023_2022.pdf

11. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі: Монографія. К.: КНЕУ, 2007. 316 с.
12. Галасюк В. В. Оцінка кредитоспроможності позичальника [зіставлення умов кредитування і здатності позичальника генерувати FSC–потоки]. *Вісник НБУ*. 2002. № 11. С. 42–46.
13. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : Постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016 р. № 351, зі змінами та доп. [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.bank.gov.ua/document/download?docId=33378802
14. Беляєва О. Теоретичні аспекти формування кредитного портфелю комерційного банку. *Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія міжнародні відносини*. 2009. №26 . С. 209–215.
15. Болгар Т. М. Проблемні кредити банків як результат реалізації кредитного ризику. *Економічний нобелівський вісник*. 2014. № 1 (7). С. 50 – 58.
16. Степаненко К.Р. Особливості формування кредитного портфеля банку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. №7. С.169.
17. Грушко В. Оптимізація структури кредитного портфелю комерційного банку. *Вісник НБУ*. 2014. №2. С. 28–32.
18. Бобиль В. В. Облік у банках : навч. посібник. Дніпропетр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. Дніпро: Акцент ПП, 2015. 328 с.
19. Вовк В.Я., Хмеленко О.В. Кредитування і контроль: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 463 с.
20. Жукова Н.К., Зражевська Н.В. Сучасний стан та проблеми управління кредитним портфелем комерційних банків. *Економічний часопис-XXI*. 2013. № 1-2 (1). 71 с.

21. Мартиросян К.Г. Управління якістю кредитного портфеля банку : автореф. дипл. ... магістр : спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Миколаїв, 2020. 18 с.
22. Распутна Л.В. Прогнозування попиту на кредитні ресурси комерційного банку та оптимізація їх розподілу: автореф. дис. ...к.е.н.: 08.03.02. КНЕУ. К., 2000. 16 с.
23. Постанова НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» №368 від 28.08.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01/ed20181001>
24. АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК". Рейтинги і нагороди. : офіц. сайт. URL: <https://privatbank.ua/about/credentials>
25. Харченко А.М. Кредитний портфель банків України: аналіз, фактори, тенденції. *Вісник Університету Банківської Справи*. 2020. № 2 (38). С. 54-60.
26. Волкова В.В., Власенко О.С. Підвищення якості кредитного портфеля як чинник мінімізації кредитного ризику банку. *Економіка і організація управління*. 2021. № 2 (42). 76-85.
27. Король С.В., Смицнюк О.Р. Кредитний портфель комерційного банку суть та особливості формування оптимальної структури. *Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2022. № 2 (26). С. 119-130.
28. Островська Н.С. Особливості формування кредитної політики та кредитного портфеля комерційного банку в сучасних умовах. *Інфраструктура ринку*. 2021. Випуск 54. С. 214-220.
29. Забчук Г., Іващук О. Ризики банківської системи України в умовах воєнного стану. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2022. Випуск 1-2. С. 50-61.
30. Петрушко Я.Р. Управління кредитним ризиком як запорука безпеки кредитної діяльності банку. *Електронне наукове фахове видання*

- «Ефективна економіка». 2018. №6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2018/154.pdf
31. Kovalova O.M. Peculiarities of Managing Credit Portfolio and Credit Risks of Commercial Bank in the Context of Stimulating Investment Processes in Economy. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2024. № 1 (71). С. 32–39.
32. Соляр В.В. Кредит в умовах модернізації діяльності банків: монографія. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2019. 233 с.
33. Короленко Р.В., Ухова І.М. Сучасний стан кредитування в Україні та проблеми його розвитку. 2020. №10. *Інтернаука: міжнародний науковий журнал*. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16079525667705.pdf>
34. Auh, Jun Kyung, and Mattia Landoni. Loan Terms and Collateral: Evidence from the Bilateral Repo Market. *The Journal of Finance*. 2022. №77. Pp. 2997–3036.
35. Marinković, Srđan, and Jelena Minović. Sectoral Structure of Bank Loan Portfolios: A Single Country Exploratory Study. *Facta Universitatis Series Economics and Organization*. 2019. №16. Pp.1–12.
36. Patra, Biswajit, Purna Chandra Padhan, and Puja Padhi. Efficiency of Indian Banks—Private versus public sector banks: A two-stage analysis. *Cogent Economics & Finance*. 2023. № 11. Pp. 2163081.
37. Sealey, Calvin W., Jr., and James T. Lindley. Inputs, outputs, and a theory of production and cost at depository financial institutions. *The Journal of Finance*. 1977. №32. Pp.1251–66.
38. Singh, Sukhdev, Jasvinder Sidhu, Mahesh Joshi, and Monika Kansal. Measuring Intellectual Capital Performance of Indian Banks. *Managerial Finance*. 2016. ;№42. Pp. 635–55.
39. Moutinho, Victor, José Vale, Rui Bertuzi, Ana Maria Bandeira, and José Palhares. A Two-Stage DEA Model to Evaluate the Performance of Iberian Banks. *Economies*. 2021. № 9. P. 115.

40. Maity, Sudarshan, and Tarak Nath Sahu. How far the Indian banking sectors are efficient? An empirical investigation. *Asian Journal of Economics and Banking*. 2022 № 6. Pp. 413–31.
41. Sirinaovakul, B. Analytic hierarchy process model for global competitiveness of local companies a case for Thai banking business. *IEEE International, IEMC '02*. 2002. Vol 2. Pp. 242-847.
42. What Makes a Strong Loan Portfolio Strategy? *FileInvite*. Sep 19, 2024. URL: <https://www.fileinvite.com/blog/what-makes-a-strong-loan-portfolio-strategy>
43. Слободянюк Н.О, Нестеренко А.Є. Стратегії управління проблемними кредитами комерційного банку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4491>. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-65-129

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Показники оцінювання кредитного портфелю КБ

Назва коефіцієнту	Формула розрахунку	Пояснення	Значення
1	2	3	4
Агреговані показники якості кредитного портфелю			
(К _я)	$K_{я} = \frac{CP}{KP} \times 100\%$	CP - сукупний ризик; KP - кредитний портфель;	Дає оцінку розміру можливих втрат за кредитними операціями. Показник аналізується у динаміці, орієнтиром слугує значення показника за попередній період
Показники аналізу достатності резервів на покриття можливих збитків за кредитними операціями			
Коефіцієнт покриття (К _п)	$K = \frac{\sum P}{\sum K_{нд}}$	$\sum P$ - загальна сума сформованих резервів за кредитами; $K_{нд}$ - кредити, які не приносять дохід;	$K_{п} \parallel \max$ Чим вище значення, тим більш успішно вважається кредитна політика і ступінь захищеності від кредитного ризику. Показник аналізується у динаміці, орієнтиром слугує значення показника за попередній період
Загальний коефіцієнт покриття (К _{пз})	$K_{пз} = \frac{\sum P}{KP} \times 100$	$\sum P$ - загальна сума сформованих резервів за кредитами; KP - сукупний кредитний портфель;	≤ 50%
Коефіцієнт списання (К _с)	$K_{с} = \frac{\sum CP}{KP}$	$\sum CP$ - сума коштів, списаних з резервів на покриття збитків за кредитними операціями; KP - сукупний кредитний портфель;	Показник характеризує процент списаних кредитів. Рекомендоване значення ≤ 1,5%
Коефіцієнт проблемних кредитів (К _{пк})	$K_{пк} = \frac{C_{к} + B_{к}}{KP}$	$C_{к}$ - сума сумнівних кредитів $B_{к}$ - сума безнадійних кредитів KP - сукупний кредитний портфель;	Характеризує частку проблемних кредитів у загальній сумі кредитного портфелю. Збільшення темпів зростання значень цього показника свідчить про збільшення рівня кредитного ризику та неефективне управління кредитним портфелем банку. Рівень показника встановлюється банком самостійно на підставі динамічного ряду.

ПРОДОВЖЕННЯ ДОД. А

Аналіз якості управління кредитним портфелем			
1	2	3	4
Коефіцієнт кредитної активності банку ($K_{ка}$)	$K_{ка} = \frac{КП}{А}$	КП – кредитний портфель банку; А – загальна сума активів банку	Характеризує ступінь активності кредитної політики банку. Згідно міжнародних стандартів, при значенні показника більше 65%, політика банку у сфері кредитування визнається дуже ризиковою
Показники дохідності кредитного портфелю			
Коефіцієнт дохідності кредитів ($K_{дж}$)	$K_{дж} = \frac{П_0 - П_с}{КП} \times 100$	$П_0$ – сума процентів, отриманих за кредитами; $П_с$ – сума процентів, сплачених за депозитами і міжбанківськими кредитами; КП – сукупний кредитний портфель;	Характеризує дохідність вкладень у кредитний портфель і показує, скільки банк отримує доходів з кожної гривні виданих кредитів. Для більш точного розрахунку вона може бути скоригована на суму втрат від списання безнадійної заборгованості за кредитами протягом аналізованого періоду.
Коефіцієнт значення доходів від кредитних операцій у діяльності банку	$\frac{П_0 - П_с}{ЗК}$	$П_0$ – сума процентів, отриманих за кредитами; $П_с$ – сума процентів, сплачених за депозитами і міжбанківськими кредитами; ЗК – загальний капітал банку	Характеризує розмір доходів від кредитних операцій на 1 гривню капіталу банку
Коефіцієнт частки відсоткових доходів у загальній сумі доходів банку	$\frac{П_0 - П_с}{ЗД}$	$П_0$ – сума процентів, отриманих за кредитами; $П_с$ – сума процентів, сплачених за депозитами і міжбанківськими кредитами; ЗД – загальний дохід банку	Характеризує частку доходів, отриманих банком від надання кредитів, у загальних доходах банку від інших активних операцій.
Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів і витрат, пов'язаних із залученням ресурсів	$\frac{П_0}{П_с}$	$П_0$ – сума процентів, отриманих за кредитами; $П_с$ – сума процентів, сплачених за депозитами і міжбанківськими кредитами;	Характеризує дохідність відсоткової політики банку. Зростання значення цього коефіцієнта характеризує високий рівень банківського менеджменту.
Чистий спред	$\frac{П_0}{КП} - \frac{П_с}{ПД}$	$П_0$ – сума процентів, отриманих за кредитами; $П_с$ – сума процентів, сплачених за депозитами і міжбанківськими кредитами; КП – кредитний портфель банку; ПД – під відсоткові депозити	Характеризує різницю між ціною придбання ресурсів та їх розміщенням у дохідні активи (переважно у кредитний портфель)

ДОДАТОК Б

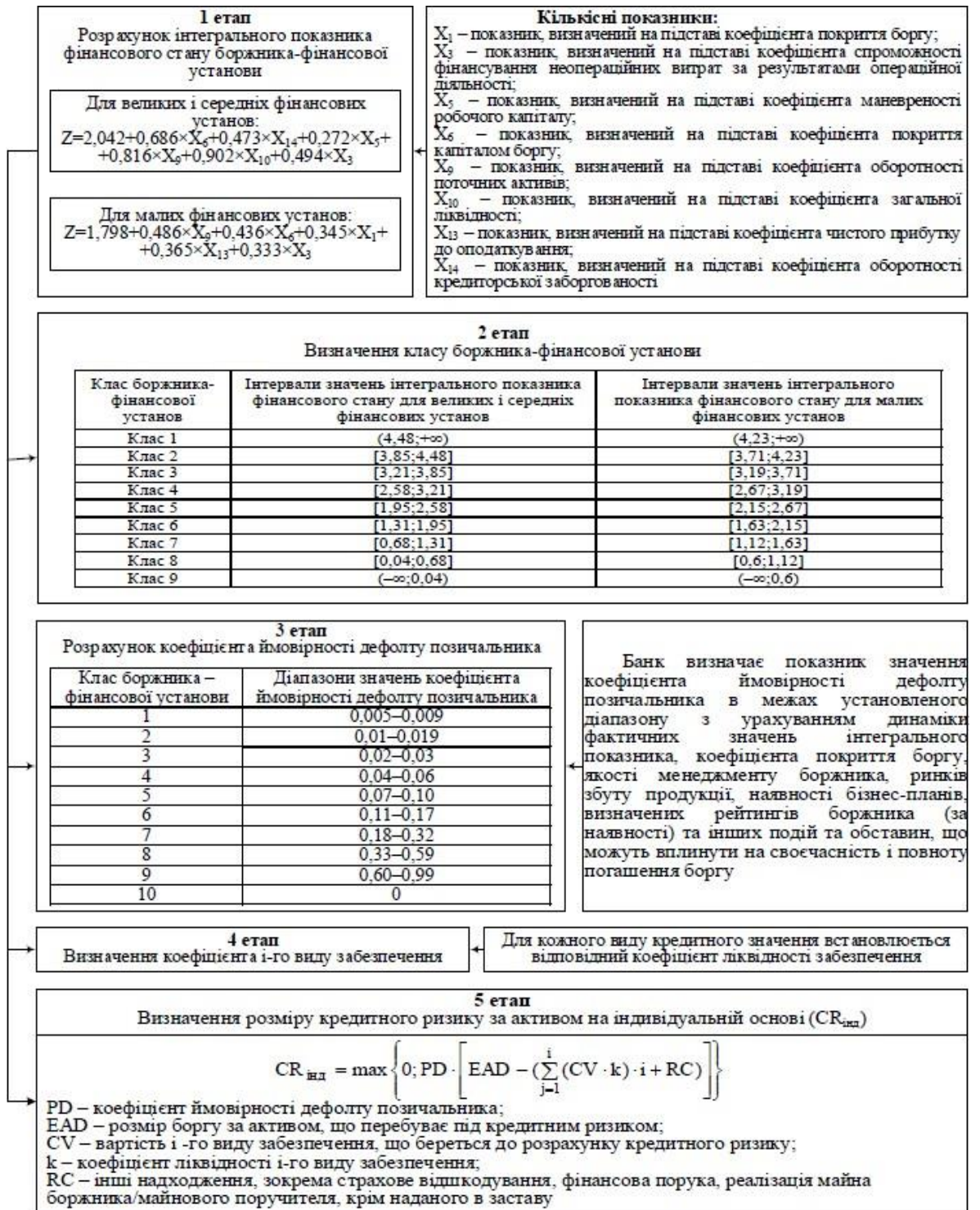

Рисунок Б.1. – Підхід до оцінки ризику кредитування відповідно до Постанови НБУ [13]

Таблиця Б.1 – Економічні нормативи регулювання діяльності НБУ, що характеризують кредитні ризики (у т.числі АТ КБ «Приватбанк»)

Норматив	Назва нормативу	Критерій
Н7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента	не більше 25%
Н8	Норматив великих кредитних ризиків	не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу
Н9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами	не більше 5%

Джерело: [23]

ДОДАТОК В

Критеріїв оцінки кредитів у кредитному портфелі банку	Визначення структури кредитного портфеля у розрізі груп класифікованих кредитів	Показників, необхідних для оцінки виданих кредитів
Причин змін структури кредитного портфелю	Управління кредитним портфелем передбачає визначення:	Заходів по підвищенню якості структури кредитного портфеля
Достатності сформованих резервів на покриття можливих збитків за кредитними операціями	Якості кредитів, у тому числі з позиції ризику як по кожній групі, так і за усім кредитним портфелем	

Рисунок В.1 – Компоненти в управлінні КП КБ (джерело: [19])

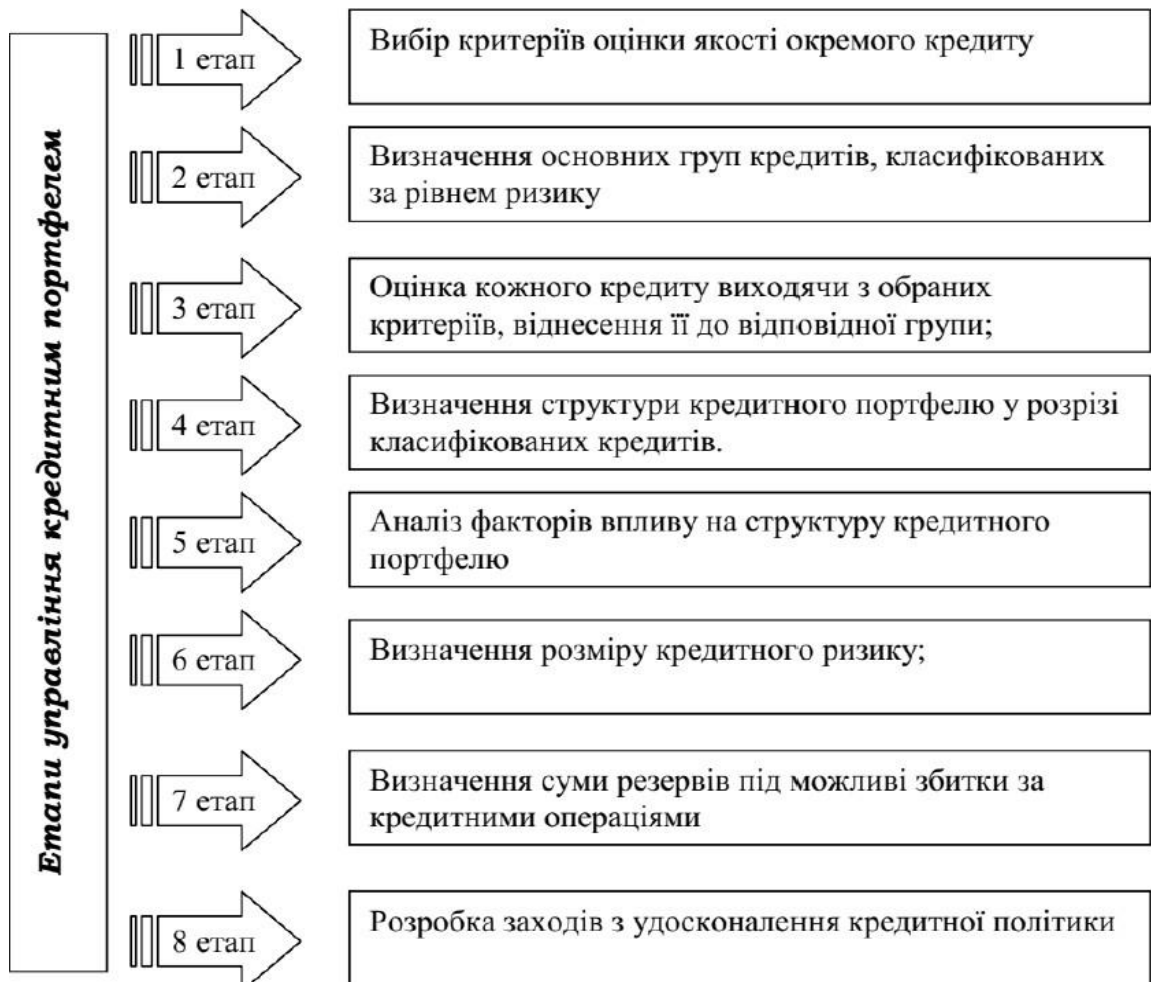

Рисунок В.2. – Черговість етапів управління КП КБ (джерело: [18])

ДОДАТОК Г

Рисунок Г.1 – Оргструктура управління АТ КБ «Приватбанк»

Рисунок Г.2 – Структура правління АТ КБ «Приватбанк»

ДОДАТОК Д.1

Фінансова звітність за 2017-2018 роки

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК" Окремий звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2018	31 грудня 2017 (перераховано)	31 грудня 2016 (перераховано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	7	27 360	25 296	30 159
Заборгованість банків		-	2 903	-
Кредити та аванси клієнтам	8	50 140	38 335	32 616
Інвестиційні цінні папери:				
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	86 244	-	-
- наявні для продажу	9	-	90 354	64 409
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	79 299	-	-
- утримуються до погашення	9	-	36 322	-
- за амортизованою собівартістю	9	14 538	-	-
Вбудовані похідні фінансові активи	9	-	34 336	27 044
Передплата з поточного податку на прибуток	24	184	184	181
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	30	246
Інвестиційна нерухомість	10	3 340	3 648	691
Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи	11	3 793	3 326	3 409
Інші фінансові активи	12	2 743	2 940	2 639
Інші активи	13	8 899	8 615	9 585
Майно, що перейшло у власність банку як заставадержателя		1 361	7 089	8 782
Активи, утримувані для продажу		117	117	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		278 048	253 675	179 761
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Заборгованість перед НБУ	14	9 817	12 394	18 047
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	15	195	234	2 667
Кошти клієнтів	16	231 055	212 167	180 656
Випущені боргові цінні папери		2	2	2
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	136	150	138
Інші фінансові зобов'язання	17	2 247	1 688	1 932
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 132	3 292	2 545
Субординований борг		-	129	122
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		246 584	230 056	206 109
КАПІТАЛ				
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060	50 695
Емісійний дохід	19	23	23	23
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	19	-	-	111 591
Резерв переоцінки приміщень	11	887	789	805
Неразподілений (збиток)/прибуток від інвестиційних цінних паперів		(3 303)	(479)	521
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	9 934
Загальні резерви та інші фонди	19	6 211	6 211	1 619
Накопичений дефіцит		(190 388)	(201 139)	(201 536)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		31 464	23 619	(26 348)
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		278 048	253 675	179 761

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

П. Крауцук
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління
(з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Д.1

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

У мільйонах українських гривень	Прим.	2018 рік	2017 рік (перераховано)
Процентні доходи	20	30 754	24 485
Процентні витрати	20	(14 002)	(18 374)
Чистий процентний дохід		16 752	6 111
Відрахування до резерву на зменшення корисності	21	(6 089)	(7 379)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		10 663	(1 268)
Доходи за виплатами та комісійними	22	19 590	13 211
Витрати за виплатами та комісійними	22	(4 402)	(3 017)
Прибуток мінус збитки від вбудованих похідних фінансових інструментів	9	-	3 491
Прибуток мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		1 983	1 084
Прибуток мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		1 145	(2 501)
Прибуток мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		3	-
Збитки мінус прибуток від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	(3 085)	-
(Збитки)/прибуток від оцінки приміщень та інвестиційної нерухомості		(553)	247
Зменшення корисності нематеріальних активів		-	(1)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставадержателя		(13)	(71)
Зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		-	(99)
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(13 988)	(12 194)
Інші доходи		1 457	1 530
Інші витрати		(11)	(15)
Прибуток до оподаткування		12 789	397
Кредит(витрати) з податку на прибуток	24	9	(19)
Чистий прибуток за рік		12 798	378
Інші сукупні доходи(витрати):			
Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток: Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 872)	(1 000)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(3)	-
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки		-	-
- Податковий ефект		-	-
Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток: Приміщення:			
- Переоцінка приміщень		2	(20)
- Податковий ефект		(1)	4
Інші сукупні витрати		(1 874)	(1 016)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ(ВИТРАТ) ЗА РІК		10 924	(638)
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)	19	17,39	0,90

Затверджено до випуску та підписано 23 квітня 2019 року.

 П. Крумхандал
 Голова Правління

 Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління
 (з питань фінансів)

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

ДОДАТОК Д.2

Фінансова звітність за 2019-2020 роки

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2020	31 грудня 2019
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	49 911	45 894
Заборгованість банків	7	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	1 715	875
Поточні податкові активи	22	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію		30	155
Інвестиційна нерухомість		2 933	3 379
Активи з права користування	10	1 748	1 716
Основні засоби та нематеріальні активи	11	5 894	4 764
Інші фінансові активи	12	3 448	2 210
Інші активи	13	8 900	9 285
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 228	1 244
Активи, утримувані для продажу		32	-
ВСЬОГО АКТИВІВ		382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ		-	7 721
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		2	201
Кошти клієнтів	14	312 708	240 621
Зобов'язання орендаря з лізингу	31	1 855	1 748
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	22	146	121
Інші фінансові зобов'язання	15	2 907	1 522
Резерви та нефінансові зобов'язання	16	12 082	3 260
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		329 700	255 194
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	17	206 060	206 060
Емісійний дохід	17	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	689	614
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	9	(2 937)	(1 274)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	17	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(171 665)	(169 918)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		52 825	54 529
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Д.2

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2020 рік	2019 рік
Процентні доходи	18	33 563	33 841
Процентні витрати	18	(11 961)	(14 174)
Чистий процентний дохід		21 602	19 667
Відрахування до резерву на зменшення корисності	19	(1 771)	(4)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 831	19 663
Доходи за виплатами та комісійними	20	27 649	24 575
Витрати за виплатами та комісійними	20	(8 888)	(6 386)
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		3 103	2 589
(Збитки мінус прибутки)/прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		(7 460)	6 510
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	8	8
Прибутки мінус збитки/(збитки мінус прибутки) від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	16 045	(1 526)
Витрати щодо резерву під юридичні ризики	16	(8 577)	(387)
Збитки/(прибутки) від уцінки будівель (що перевищують дооцінку) та переоцінки інвестиційної нерухомості		(256)	4
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(119)	(134)
(Зменшення корисності)/відновлення зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію		(124)	8
Адміністративні та інші операційні витрати	21	(18 006)	(14 428)
Інші чисті доходи		1 090	2 113
Прибуток до оподаткування		24 296	32 609
Кредит з податку на прибуток	22	6	-
Чистий прибуток за рік		24 302	32 609
Інші сукупні доходи/(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований (збиток)/прибуток від переоцінки		(1 649)	2 037
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(8)
- Податковий ефект		(8)	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		139	(70)
- Податковий ефект		(25)	15
Інші сукупні (витрати)/доходи		(1 549)	1 974
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		22 753	34 583

Затверджено до випуску та підписано 16 березня 2021 року.

Г. Ю. Самаріна
В.о. Голови Правління

 В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

ДОДАТКОК Д.3

Фінансова звітність за 2021 рік

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2021	31 грудня 2020 (як 31 грудня 2019 (як рекласифіковано) рекласифіковано)	31 грудня 2019 (як рекласифіковано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	52 835	49 911	45 894
Кредити та аванси банкам	7	26 243	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	68 218	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		222 277	221 661	152 157
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	93 096	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	129 074	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	107	1 715	875
Поточні податкові активи	21	9 978	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30	155
Інвестиційна нерухомість		1 989	2 933	3 379
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	10	1 288	953	648
Основні засоби	10	6 074	6 689	5 832
Інші фінансові активи	11	2 644	3 448	2 210
Інші нефінансові активи	12	9 713	10 128	10 529
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		7	32	-
Загальна сума активів		401 296	382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Інші залучені кошти		-	-	7 721
Кошти банків		3	2	201
Кошти клієнтів	13	325 303	312 708	240 621
Відстрочені податкові зобов'язання	21	159	146	121
Інші фінансові зобов'язання	14	3 770	4 059	2 639
Забезпечення у т.ч.:	15	3 651	10 687	2 363
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		373	329	290
- інше забезпечення		3 278	10 358	2 073
Інші нефінансові зобов'язання	15	1 795	2 098	1 528
Загальна сума зобов'язань		334 681	329 700	255 194
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ				
Статутний капітал	16	206 060	206 060	206 060
Емісійний дохід	16	23	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	12 174
Інші резерви	9, 10	(4 091)	(2 248)	(660)
Резервні та інші фонди банку	16	9 696	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(157 247)	(171 665)	(169 918)
Загальна сума власного капіталу		66 615	52 825	54 529
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		401 296	382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бірюк
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Примітки, подані на сторінках 6-94 є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Д.3

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2021 рік	2020 рік (як рекласифіковано)
Процентні доходи в т.ч.:		35 854	33 563
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	17	30 870	28 547
- інші процентні доходи	17	4 984	5 016
Процентні витрати	17	(6 537)	(11 961)
Чистий процентний дохід		29 317	21 602
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	18	(856)	(1 809)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		28 461	19 793
Комісійні доходи	19	35 057	27 649
Комісійні витрати	19	(11 840)	(8 888)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		3 226	3 103
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		1 017	(7 460)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	32	8
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	(7 666)	16 045
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		(873)	(256)
Витрати на виплати працівникам		(8 904)	(8 192)
Амортизаційні витрати		(2 183)	(1 791)
Частка прибутку (збитку) асоційованих підприємств та спільних підприємств, облік яких ведеться за методом участі в капіталі		-	(124)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:		(2 348)	(16 681)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	15, 20	6 464	(8 539)
- адміністративні та операційні витрати	20	(8 812)	(8 142)
Інші доходи		1 286	1 200
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(111)	(104)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(164)	(6)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		77	-
Прибуток до оподаткування		35 067	24 296
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	21	(17)	6
Прибуток за рік		35 050	24 302

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бьош
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер фінансів

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Д.3

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2021	31 грудня 2020
Прибуток за рік		35 050	24 302
Інший сукупний дохід			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Прибутки (збитки) від фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування		(1 758)	(1 649)
- Коригування перекласифікації фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування		(32)	(8)
- Податок на прибуток, що відноситься до фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у складі іншого сукупного доходу		(2)	(6)
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі та земля:			
- Інший сукупний дохід, до оподаткування, прибутки (збитки) від переоцінки		(32)	139
- Податок на прибуток, що відноситься до змін у дооцінці у складі іншого сукупного доходу		6	(25)
Загальна сума іншого сукупного доходу		(1 818)	(1 549)
Загальна сума сукупного доходу		33 232	22 753

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

ДОДАТОК Д.4

Фінансова звітність за 2022 рік

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК" Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	96 380	52 835
Кредити та аванси банкам	7	103 837	26 243
Кредити та аванси клієнтам	8	68 084	68 218
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		239 752	222 277
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	95 716	93 096
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	143 920	129 074
- за амортизованою собівартістю	9	116	107
Поточні податкові активи	25	9 079	9 978
Відстрочені податкові активи	25	1 100	-
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інвестиційна нерухомість	10	2 155	1 989
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 389	1 288
Основні засоби	11	5 228	6 074
Інші фінансові активи	12	4 309	2 644
Інші нефінансові активи	13	9 189	9 713
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		64	7
Загальна сума активів		540 596	401 296
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	3
Кошти клієнтів	14	471 970	325 303
Інші залучені кошти	15	128	-
Відстрочені податкові зобов'язання	25	-	159
Інші фінансові зобов'язання	16	2 634	3 770
Забезпечення у т.ч.:	17	5 804	3 651
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 280	373
- інше забезпечення		4 524	3 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 271	1 795
Загальна сума зобов'язань		482 807	334 681
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	9, 11	(15 168)	(4 091)
Резервні та інші фонди банку	19	11 449	9 696
Накопичений дефіцит		(156 749)	(157 247)
Загальна сума власного капіталу		57 789	66 615
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		540 596	401 296

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Д.4

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентні доходи в т.ч.:		43 686	35 854
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	38 905	30 870
- інші процентні доходи	20	4 781	4 984
Процентні витрати	20	(3 768)	(6 537)
Чистий процентний дохід		39 918	29 317
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(15 396)	(856)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		24 522	28 461
Комісійні доходи	22	32 945	35 057
Комісійні витрати	22	(12 505)	(11 840)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		14 655	3 226
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(7 760)	1 017
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119	32
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	2 608	(7 666)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		267	(873)
Витрати на виплати працівникам		(10 096)	(8 904)
Амортизаційні витрати	11	(1 970)	(2 183)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 473)	(2 348)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	(885)	6 464
- адміністративні та операційні витрати	23	(9 588)	(8 812)
Інші доходи	24	2 815	1 286
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(458)	(111)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(164)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	77
Прибуток до оподаткування		34 672	35 067
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(4 474)	(17)
Прибуток за рік		30 198	35 050

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Д.4

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про сукупний дохід за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	2022 рік	2021 рік
Прибуток за рік	30 198	35 050
Інший сукупний дохід		
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>		
Фінансові інструменти що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:		
- Прибутки (збитки) від фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування	(14 139)	(1 758)
- Коригування перекласифікації фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування	(119)	(32)
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки	3 453	-
- Податок на прибуток, що відноситься до фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у складі іншого сукупного доходу	(207)	(2)
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>		
Будівлі та земля:		
- Інший сукупний дохід, до оподаткування, прибутки (збитки) від переоцінки	34	(32)
- Податок на прибуток, що відноситься до змін у дооцінці у складі іншого сукупного доходу	(6)	6
Загальна сума іншого сукупного доходу	(10 984)	(1 818)
Загальна сума сукупного доходу	19 214	33 232

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

ДОДАТОК Е

Таблиця Е.1 – Якість КП АТ КБ «Приватбанк»

Показники	Всього кредитів та авансів клієнтам з оцінкою очікуваних кредитних збитків протягом 12 місяців	Всього кредитів та авансів клієнтам з оцінкою очікуваних кредитних збитків протягом всього терміну дії договору	Всього знецінених кредитів та авансів клієнтам	Всього кредитів та авансів клієнтам
Кредити і дебіторська заборгованість за фін.лізингом, що управляються як окремий портфель	-	-	167931	496
Кредити юрид. особам	3127	1400	813	4161
Кредити фіз. особам – кредитні картки	32413	6654	7526	36552
Кредити фіз. особам – іпотечні кредити	1635	1528	749	2639
Кредити фіз. особам – споживчі кредити	178	111	39	252
Кредити фіз. особам – на придбання авто	3229	348	293	3491
Кредити фіз. особам- ін.	11	2	13	13
Кредити МСП	15610	4675	1026	19546
Дебіторська заборгованість за фін.лізингом- фіз. особи	20	137	5	149
Дебіторська заборгованість за фін.лізингом- юр. особи	164	150	50	268
Дебіторська заборгованість за фін.лізингом- МСП	193	340	116	517
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	56590	15345	178561	68084

Таблиця Е.2 - Структура КП АТ КБ «Приватбанк» юр.осіб у розрізі класів

Назва показника	Юридичні особи [крім банків, бюджетних установ та компаній спеціального призначення (SPE)]										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Разом
Сума кредитної заборгованості	17317058	1451010	4875072	1519320	495945	123964	12001	24977	698	170054432	195874477
Кредитний ризик	768 068	12 382	262 924	33 862	25 714	6 011	430	1 691	691	169654134	170765907
Частка кредитної заборгованості	8,8	0,7	2,5	0,8	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	86,8	100
Частка кредитного ризику	0,4	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	99,3	100

ДОДАТОК Ж

Умови кредитування за державними програмами

Таблиця Ж.1 – Умови держпрограми «Доступні кредити 5%-7%-9%»

№	Параметр	Вимоги
1	Потенційні позичальники	• юридичні особи
2	Цілі	<p>Інвестиційні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • придбання/модернізація основних засобів (зокрема, транспортних засобів, що будуть використовуватись в комерційних та виробничих цілях) • придбання нежитлової нерухомості/ земельних ділянок для провадження господарської діяльності • будівництво, реконструкція, ремонт приміщень для провадження господарської діяльності <p>Фінансування оборотного капіталу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • придбання сировини і матеріалів, оплата товарів і послуг, виплата заробітної плати, сплата податків, інші поточні потреби, пов'язані з господарською діяльністю
3	Сума кредиту	до 90 млн.грн
4	Максимальний термін кредиту	<ul style="list-style-type: none"> • інвестиційна ціль – до 5 років • оборотний капітал – до 3 років
5	Умови ставок	<p>0.00 % річних:</p> <ul style="list-style-type: none"> • на посівну; • на релокацію бізнесу, запобігання та подолання наслідків російської агресії (протягом дії воєнного стану на території України та протягом одного місяця після його припинення або скасування, після – 5.00 % річних); • під держгарантії; для нових обігових кредитів; • для нових інвестиційних кредитів, пов'язаних виключно з виробництвом лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, а також на рефінансування заборгованості за кредитами, наданими на зазначені цілі; • для рефінансування існуючої заборгованості за кредитами в банках. <p>На період строку дії карантину та протягом 90 днів з дня його відміни.</p> <p>3.00 % річних:</p> <ul style="list-style-type: none"> • для нових кредитів, виданих під 0% після закінчення 90 днів з дня відміни карантину і до завершення терміну кредиту; • для кредитів, виданих на рефінансування існуючої заборгованості, – з 01.04.2021 року і до завершення терміну кредиту. <p>5.00 % річних:</p>

Продовження табл. Ж.1

№	Параметр	Вимоги
		<ul style="list-style-type: none"> • для бізнесу з річним доходом до 50 млн грн за умови прийняття на роботу мінімум двох працівників протягом першого кварталу. <p>7.00 % річних:</p> <ul style="list-style-type: none"> • для бізнесу з річним доходом до 50 млн грн, кожне нове робоче місце – зменшення ставки на 0.50 % річних (мін. 5.00 % річних). <p>9.00 % річних:</p> <ul style="list-style-type: none"> • для бізнесу з річним доходом від 50 млн грн, кожне нове робоче місце – зменшення ставки на 0.50 % річних (мін. 5.00 % річних)
6	Додаткова компенсація відсоткової ставки по інвестиційним проектам	0,5-2 процентних пунктів за кожного нового співробітника
7	Власний внесок учасника по інвестиційним проектам	<ul style="list-style-type: none"> • для діючого бізнесу — від 10% від суми проекту • для новоствореного бізнесу — від 15% від суми проекту
8	Вимоги до позичальника	<ul style="list-style-type: none"> • юридична особа • резидент України • зареєстрований на території України (крім тимчасово окупованих територій) • господарська діяльність здійснюється понад 12 місяців • кінцеві бенефіціарні власники є фізичними особами - резидентами України (не стосується сільськогосподарських товаровиробників, які звернулись за фінансуванням для провадження сільськогосподарської діяльності та великих торгівельних компаній) • не є особою, учасником або кінцевим бенефіціарним власником якої є громадяни держави, визнаної державою-агресором або державою-окупантом • не отримував державну допомогу, що перевищує суму, еквівалентну 200 000 євро / 400 000 євро (сумарно з учасниками ГПК за останні 3 роки) • не є особою, яка належить або належала до терористичних організацій • не є юридичною особою, в якій особи, які належать або належали до терористичних організацій, виступають учасниками або кінцевими бенефіціарними власниками • не підпадає під обмеження ст.13 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва»

Продовження табл. Ж.1

№	Параметр	Вимоги
9	Додаткові умови	<p>Для новостворених підприємств:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ведення господарської діяльності менше 12 міс. • Наявність досвіду та бізнес-плану для реалізації інвестиційного проекту • Річний дохід від діяльності не більше еквіваленту 20 млн євро (сумарно по групі пов'язаних компаній) • Незалежно від виду економічної діяльності • Розмір власного внеску мін. 15.00 % • Загальний обсяг державної допомоги, отриманий малий бізнес протягом будь-якого трирічного періоду реалізації Програми, не може перевищувати еквіваленту 200 тис. євро, максимальна сума допустимої державної допомоги не може перевищувати 400 000,00 євро з початку встановлення карантину і до кінця строку кредитного договору <p>Для діючих підприємств:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ведення господарської діяльності понад 12 міс. • Річний дохід від діяльності не більше еквіваленту 20 млн євро (сумарно по групі пов'язаних компаній) • Незалежно від виду економічної діяльності • Розмір власного внеску мін. 10.00 %
10	Загальний обсяг державної допомоги	Загальний обсяг державної допомоги, отриманий малий бізнес протягом будь-якого трирічного періоду реалізації Програми, не може перевищувати еквіваленту 200 тис. євро, максимальна сума допустимої державної допомоги не може перевищувати 400 000,00 євро з початку встановлення карантину і до кінця строку кредитного договору
11	Банки, які беруть участь в програмі	ПриватБанк, Укргазбанк, Ощадбанк, Укрексімбанк, Альянс, Банк Львів, ПУМБ, Райффайзен Банк, Таскомбанк, Восток, Кредобанк, Креді Агріколь, Глобус, Кредитвест, Мегабанк, ОТП Банк, Полікомбанк, АП Банк, Прокредит, Український капітал, Акордбанк, Конкорд, МТБ, Піреус банк МКБ, Асвіо банк, КІБ, Південний, Радабанк, Банк Кредит Дніпро, Метабанк, МІБ, Правекс Банк, Укрсіббанк, Скай банк, Альтбанк, Полтава-Банк, Кристалбанк, РВС Банк, Мотор-Банк.

Таблиця Ж.2 – Умови держпрограми «Оселя»

№	Параметр	Вимоги
1	Ставка 3%	<ul style="list-style-type: none"> • кадрові військові, • правоохоронці, • медики, • педагоги, працівники освіти та науковці, • військові та силовики, які внаслідок поранення під час бойових завдань отримали I-II групу інвалідності та втратили свою посаду, • детективів і старших детективів НАБУ, осіб рядового і начальницького складу ДБР, детективів та осіб начальницького складу Бюро економічної безпеки
2	Ставка 7%	<ul style="list-style-type: none"> • ветерани війни та члени їх сімей; • учасники бойових дій; • особи з інвалідністю внаслідок війни; • сім'ї загиблих (померлих) ветеранів війни, а також сім'ї загиблих (померлих) захисників і захисниць України; • ВПО; • інші громадяни України, які не мають власного житла або у власності яких менше ніж 52,5 кв м для сім'ї з однієї особи та додатково 21 кв м – на кожного наступного члена сім'ї (житло на тимчасово окупованих територіях до уваги не береться)
3	Перший внесок	• від 20%
4	Термін кредитування	- до 20 років
5	Цільове використання	придбання квартири у будинку, що будується, у забудовників, які акредитовані банками-учасниками програми або не старшому за 10 років на момент укладення договору на території України, за винятком тимчасово окупованої території та районів бойових дій
6	Подача заявки	• через Дію в банківському відділенні
7	Банки, які беруть участь в програмі	<ul style="list-style-type: none"> • «ПриватБанк»; • «Ощадбанк»; • «Укргазбанк»; • «Глобусбанк»; • Sky Bank.
8	Максимальна сума кредиту	• від 4 до 6 млн грн.
9	Вік позичальників	не молодші 18 років і не старші 70 років на дату погашення;
10	Вимоги до позичальників	<ul style="list-style-type: none"> • не володіють житлом, або мають житло менше ніж 52,5 м² + 21 м² на кожного члена сім'ї додатково; або володіють житлом, розташованим в районі бойових дій чи на тимчасово окупованій території; • не беруть участь в інших чинних державних програмах із забезпечення житлом; • є платоспроможними; • не фігурують у санкційних списках.

Таблиця Ж.3 – Умови держпрограми «Теплі кредити»

№	Параметр	Вимоги
1	Потенційні позичальники	<ul style="list-style-type: none"> • фізичні особи • ОСББ/ЖБК
2	Цілі	<ul style="list-style-type: none"> • стимулювання впровадження енергоефективних заходів • придбання енергоефективного обладнання та матеріалів • модернізація та утеплення стін фасаду • модернізація, реконструкція, утеплення і ремонт покрівель, дахового перекриття, підвальних приміщень • реконструкція, ремонт і модернізація всіх інженерних мереж і обладнання у будинку • встановлення приладів погодного регулювання подачі теплоносія • утеплення під'їздів (встановлення та заміна вікон, вхідних дверей) • модернізація систем освітлення під'їздів • модернізація систем вентиляції • модернізація, капітальний ремонт та заміна ліфтів •
		<ul style="list-style-type: none"> • встановлення обладнання з використанням альтернативних до газу джерел енергії для потреб будинку • інші роботи з модернізації, ремонту і реконструкції багатоквартирного будинку
3	Відшкодування частини суми кредиту	<ul style="list-style-type: none"> • 20% - для придбання негазових та неелектричних котлів (фіз. особи) (35% - для субсидіантів); • 35% - для придбання енергоефективного обладнання та/або матеріалів індивідуальними домогосподарствами (приватні будинки); • 40-70% (в залежності від кількості мешканців-субсидіантів) – для ОСББ/ЖБК
4	Термін кредитування	до 84 місяців
5	Забезпечення	не вимагається
6	Додаткові умови	якщо позичальником є фізична особа, яка отримує субсидію на оплату житлово-комунальних послуг, то розмір відшкодування становитиме 35% як за напрямком придбання котлів, так і для інших енергоефективних заходів, але не більше 12 000 гривень.
7	Принципи співфінансування	<ul style="list-style-type: none"> • капітальний ремонт ліфтів та ліфтового обладнання — місто сплачує 95%, мешканці будинку 5% від загальної вартості; • ремонт даху — місто сплачує 95%, мешканці будинку 5% від загальної вартості; • капітальний ремонт будинкових мереж — місто сплачує 85%, мешканці будинку 15% від загальної вартості; • складання енергетичного сертифіката будівлі — місто сплачує 99%, мешканці будинку 1% від загальної вартості;

Продовження табл. Ж.3

№	Параметр	Вимоги
		<ul style="list-style-type: none"> • енергоефективні заходи — місто сплачує 70%, а мешканці будинку 30% від загальної вартості; • інші види робіт — місто сплачує 70%, мешканці будинку 30% від загальної вартості.
8	Банки, які беруть участь в програмі	<ul style="list-style-type: none"> • «ПриватБанк»; • «Ощадбанк»; • «Укргазбанк»; • «Кредобанк»

ТОВ "Видавничий дім "Гельветика"
вул. Інглезі, 6/1, м. Одеса, Україна, 65101
+38 (063) 121 39 75
journal@economyandsociety.in.ua
www.economyandsociety.in.ua

**ЕКОНОМІКА
та СУСПІЛЬСТВО**

Сертифікат

Видано **Слободянюк Наталі Олександрівні**, доктору економічних наук, професору, **Нестеренко Анні Євгеніївні**, здобувачу вищої освіти другого (магістерського) рівня, про те, що статтю на тему «Стратегії управління проблемними кредитами комерційного банку» розміщено в електронному науковому фаховому виданні «Економіка та суспільство» Випуск № 65/2024 (рекомендовано до поширення в мережі інтернет відповідно до рішення вченої ради Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій, протокол від 29.07.2024 року № 7).

Видання включено до Переліку електронних фахових видань України (категорія «Б») на підставі Наказу МОН України від 26 листопада 2020 року № 1471 (Додаток № 3).

Бібліографія статті:

Слободянюк Н.О., Нестеренко А.Є. Стратегії управління проблемними кредитами комерційного банку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65.

URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4491>

DOI: 10.32782/2524-0072/2024-65-129

Сертифікат № 1331778

підтверджує, що

Нестеренко Анна Євгеніївна

31.07.2024 - 04.08.2024

пройшов(ла) переддипломну онлайн-практику
в ПриватБанку і відповідає рівню підготовки
"Спеціаліст з просування банківських продуктів 2-го рівня"

Результати практики:

Набрано 67 балів (результат E).
Підсумкова оцінка - 3 (задовільно).
Занесення до кадрового резерву банку - ні.

Теоретична частина

Назва модуля	Бали
1. Тест до модуля «Ізбагнення шахрайства. Агенти мережі»	5
2. Тест за підсумками модуля «Депозити вкладів»	3
3. Тест за підсумками модуля «Дистанційний банкінг»	3
4. Тест за підсумками модуля «Платіжні клієнти»	3
5. Тест за підсумками модуля «Продажі»	3
6. Тест за підсумками модуля «Продукти для корпоративних клієнтів (частина 1)»	3
7. Тест за підсумками модуля «Продукти для корпоративних клієнтів (частина 2)»	3
8. Тест за підсумками модуля «Платіжні картки»	3
9. Тест за підсумками модуля «Про банк»	3
10. Тест за підсумками модуля «Клієнти. Маркетинг у банку»	3
Всього:	42

Практична частина

Назва завдання	Бали
1. Встановлення мобільного додатку "Приват24" на смартфон	5
2. Реєстрація в Приват24	20
Всього:	25

Керівник Дирекції з HR та
корпоративного
управління ПриватБанку

Р.М. Борисенко

Криворізький національний університет

Кафедра фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

ВІДГУК

на кваліфікаційну (магістерську) роботу
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

- Здобувача Кестеренко Інни Євгенівни
- Тема кваліфікаційної роботи: Удосконалення управлінської кредитної портфельної категорії банку
- Обсяг роботи: 111 с., 15 табл., 26 рис., 7 додатків.
1. Актуальність теми: обумовлена важливістю для функціонування всієї фінансової системи країни, що в умовах нестабільності має підвищене значення.
2. Відповідність змісту роботи вибраній темі та ступінь її розкриття: Зміст роботи цілком відповідає обраній темі, яку цілком розкрито.
3. Характеристика рівня теоретичної підготовки, вмінь і навичок здобувача: теоретична гнотика належного рівня; здобула професійні навички роботи економічної інформації, критичного висновок та узагальнення спроби і маркетингової стратегії.
4. Оцінка самостійності виконання випускної роботи: високий рівень самостійності здобула.
5. Дисциплінованість здобувача в роботі, відвідування ним запланованих консультацій та виконання рекомендацій керівника: Кестеренко І.Є. продемонструвала високий рівень дисциплінованості та відповідальності. Відвідувала консультації згідно запланованих термінів.
6. Позитивні сторони роботи, її практичне значення, наявність елементів новизни: розробили в назві статті урахування вимог (№43 у списку джерел); запропоновано тридцять вісім нових практичних значень; вистали програмного розвитку коштів (с.11; с.34).
7. Недоліки і зауваження по роботі: 1) бракує в оформленні; 2) бажано було розширити зарубіжний досвід; 3) тридцять авторську програму розроблено було оформити у вигляді у вигляді авторської програми.
8. Загальні висновки по роботі: Робота відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт такого рівня. Допускається до захисту.
- Рекомендована оцінка роботи: « добре / 75 / с »
- Науковий керівник Стішук проф. Місюра І.В. " 10 " 12 2014 р.

Криворізький національний університет

Кафедра фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну (магістерську) роботу
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Здобувача Костерюшко Анни Євгенівни
Тема кваліфікаційної роботи: Удосконалення управлінської кредитної портфельної політики банку
Обсяг роботи 44 с., 25 табл., 26 рис., 7 додатків.
1. Актуальність теми: Кредитування реального сектору економіки є актуальним питанням банківської справи
2. Відповідність змісту роботи вибраній темі да ступінь її розкриття: Зміст роботи відповідає обраній темі, суттєво розкриття високий
3. Позитивні сторони роботи, її практичне значення, наявність елементів новизни: Робота цікава, цікава, логічна звернення, має практичне значення
4. Недоліки і зауваження по роботі: 1. Зауважати щодо оформлення. 2. Потрібно було б провести порівняльний аналіз кількох банківських банків "Приватбанк" і інших профічних банків. 3. Відсутність узагальненого провадження економічного ефекту з урахуванням запропонованих заходів.
5. Загальні висновки по роботі: Робота відповідає вимогам та рекомендацій до захисту
Рекомендована оцінка роботи: « добре » 78/С
Рецензент [Підпис] доц. Калітко Р. В. 12 12 2024 р.
підпис посада, прізвище, ініціали